

Kõigi maade proletaarlased, ühinege!

EESTI NÕUKOGUDE SOTSIALISTLIKU VABARIIGI ÜLEMNÕUKOGU JA VALITSUSE TEATAJA

1972

Nr. 28 (345) Lisa nr. 1

7. aastakäik

SISUKORD

Eesti NSV töökoodeks.

Kommunistliku ühiskondliku tootmise pideva arendamise ja täiustamise vastu. Sotsialistliku tootmise kasv tagab kindla baasi nõukogude rahva materiaalse heaolu ja kultuuritaseme järjekindlaks tõusuks. Nõukogude riik nõustab töötajate materiaalse ja moraalse stimuleerimise vorme ning aitab igal kaasa töotajate massilise sotsialistliku võistluse ja kommunistliku töö liikumise arendamisele.

Kannameisega ülesehitamise lahtisaim tingimus on kõrgeima tööviljakuse saavutamine, ühiskondliku tootmise efektiivsuse tõstmine. Selle ülesande lahendamise nõuab teaduse ja tehnika progressi kiirendamist kogu rahvamajanduses, töotajate kultuurilise ja tehnilise ettevalmistatuse pidevat täiustamist, nende töö organiseerituse ja dissiplineerituse taseme tõstmist.

NSV Liidus on teaduse ja tehnika progress ühendatud elanikkonna tööliku tööõhuga ja seda kasutatakse töö põhjalikkuse kergendamiseks, tööandaja ühendamiseks ning raske füüsilise ja raske kvalifitseerimata töö likvideerimiseks. Vastavalt teaduse ja tehnika progressi arengule kulgeb inimeste tootmisega seotud järkjärguline ja tõusuline tööorganisatsioonilise ühtesulamise protsess. Üldtöökohal tasuta eri- ja kutsehariduse andmine tagab töö- ja kutseala vaba valiku ühiskonna huve arvestades.

Töotajate tervise kaitse, ohutute töötingimuste tagamine, kutsesõudude ja töötraumatismi likvideerimine on Nõukogude riigi üks peamisi ülesandeid töotajate eest hoolitsemisel.

Nõukogude ühiskonnas juhtivad töotajad ettevõtteid, mis on ühiskondlik (riiklik) omand, töörahva saadikute nõukogude ja nende poolt moodus-

EESTI NSV TÖÖKOODEKS

Suur Sotsialistlik Oktoobrirevolutsioon likvideeris ekspuataerimise ja rõhumise korra. Esmakordselt pärast sajandeid kestnud sunniviisilist tööd ekspuataatorite kasuks said töötajad võimaluse töötada endale, oma ühiskonna heaks.

Sotsialismi võit Nõukogude Liidus likvideeris täielikult ja alatiseks inimese ekspuataerimise inimese poolt. NSV Liidus, mille koosseisu kuulub vabatahtliku ühinemise ja teiste liiduvabariikidega võrdõiguslikkuse alusel Eesti Nõukogude Sotsialistlik Vabariik, on töö ühiskondliku organisatsiooni aluseks sotsialistlik omand, mis avas vaba töö ajastu töötava inimese parema elu nimel. Ekspuataerimisest vaba töö, mille on taganud sotsialistlik kord, on tõelise isikuvabaduse põhitingimus.

Sotsialistlikus ühiskonnas, kus ei ole ekspuataatoreid ega ekspuataeritavaid, on kõigi töövõimeliste ühiskonnaliikmete osavõtt tööst üldine ja kõigile kodanikele tagatakse võimalus töötada. NSV Liidus kehtib sotsialismi põhimõtte «igähelt tema võimete kohaselt, igähele tema töö järgi», töö on iga töövõimelise kodaniku kohus ja auasi põhimõtte järgi: «kes ei tee tööd, see ei pea ka sööma».

Sotsialistlik ühiskonnakord loob inimestes materiaalse ja moraalse huvi paremate töötulemuste ning ühiskondliku tootmise pideva arendamise ja täiustamise vastu. Sotsialistliku tootmise kasv tagab kindla baasi nõukogude rahva materiaalse heaolu ja kultuuritaseme järjekindlaks tõusuks. Nõukogude riik täiustab töö materiaalse ja moraalse stimuleerimise vorme ning aitab igati kaasa töötajate massilise sotsialistliku võistluse ja kommunistliku töö liikumise arendamisele.

Kommunismi ülesehitamise tähtsaim tingimus on kõrgeima töövõime saavutamise, ühiskondliku tootmise efektiivsuse tõstmine. Selle ülesande lahendamise nõuab teaduse ja tehnika progressi kiirendamist kogu rahvamajanduses, töötajate kultuurilise ja tehnilise ettevalmistatuse pidevat täiustamist, nende töö organiseerituse ja distsiplineerituse taseme tõstmist.

NSV Liidus on teaduse ja tehnika progress ühendatud elanikkonna täieliku tööhõivega ja seda kasutatakse töö põhjalikuks kergendamiseks, töönaadala lühendamiseks ning raske füüsilise ja igasuguse kvalifitseerimata töö likvideerimiseks. Vastavalt teaduse ja tehnika progressi arengule kulgeb inimeste tootmistegevuses järk-järgult vaimse ja füüsilise töö orgaanilise ühtesulamise protsess. Ulatuslik tasuta eri- ja kutsehariduse andmine tagab töö- ja kutseala vaba valiku ühiskonna huve arvestades.

Töötajate tervise kaitse, ohutute töötingimuste tagamine, kutsehaiguste ja töötraumatismi likvideerimine on Nõukogude riigi üks peamisi ülesandeid töötajate eest hoolitsemisel.

Nõukogude ühiskonnas juhivad töötajad ettevõtteid, mis on üldrahvalik (riiklik) omand, töörahva saadikute nõukogude ja nende poolt moodus-

tatavate riigivalitsemisorganite kaudu. Töölise ja teenistujate kaasatõmbamisel tootmise juhtimisele etendavad väga suurt osa ametiühingud.

Vastavalt NSV Liidu konstitutsioonile ja Eesti NSV konstitutsioonile tagatakse kodanikele võrdõiguslikkus töö valdkonnas, olenemata nende rahvusest ja rassist. Naisel on NSV Liidus mehega võrdsed õigused tööle, töötasule, puhkusele ja sotsiaalkindlustusele.

Kodanike tööalaseid õigusi kaitseb seadus. Tööalaseid õigusi kaitsevad riigorganid, samuti ametiühingud ja teised ühiskondlikud organisatsioonid.

I peatükk

ÜLDSÄTTED

§ 1. Nõukogude tööseadusandluse ülesanded

(1) Nõukogude tööseadusandlus reguleerib kõigi töölise ja teenistujate töösuhteid, aidates kaasa tööviljakuse tõusule, ühiskondliku tootmise efektiivsuse kasvule ning selle alusel töötajate materiaalse heaolu ja kultuuritaseme tõusule, töödistsipliini tugevnemisele ning ühiskonna heaks tehtava töö järkjärgulisele muutumisele iga töövõimelise inimese esmaseks eluliseks vajaduseks.

(2) Tööseadusandlus kehtestab soodsad töötingimused ning töölise ja teenistujate tööalaste õiguste igakülgse kaitse.

§ 2. Töölise ja teenistujate põhilised tööalased õigused ja kohustused

(1) NSV Liidu kodanike õigus tööle tagatakse rahvamajanduse sotsialistliku organisatsiooniga, nõukogude ühiskonna tootlike jõudude järjekindla kasvuga, majanduskriiside võimalikkuse välistamisega ja tööpuuduse kaotamisega.

(2) Töölised ja teenistujad realiseerivad õigust tööle töölepingu sõlmimisega ettevõttes, asutuses või organisatsioonis töötamise kohta.

(3) Töölistel ja teenistujatel on õigus riigi poolt tagatud töötasule vastavalt tehtud töö hulga ja kvaliteedile, õigus puhkusele vastavalt seadustele tööpäeva ja töönädala piiramise ja iga-aastaste palgaliste puhkuste kohta, õigus tervisele ja ohutuile töötingimustele, tasuta kutsealasele ettevalmistusele ja tasuta kvalifikatsioonitõstmisele, koondumisele ametiühinguisse ja osavõtule tootmise juhtimisest ning õigus ainelisele kindlustusele riigi vahendite arvel riikliku sotsiaalkindlustuse korras nii vanaduse, haiguse kui ka töövõime kaotuse korral.

(4) Töödistsipliini pidamine, hoolikas suhtumine rahva varasse ning riigi poolt ametiühingute osavõtul kehtestatud töönormide täitmine on kõigi tööliste ja teenistujate kohustus.

§ 3. Kolhoosiliikmete töö reguleerimine

Kolhoosiliikmete tööd reguleeritakse kolhooside põhikirjadega, mis võetakse vastu «Kolhoosi näidispõhikirja» alusel ja sellega vastavuses, samuti kolhooside kohta käiva NSV Liidu ja Eesti NSV seadusandlusega.

§ 4. NSV Liidu ja Eesti NSV tööseadusandlus

(1) NSV Liidu ja Eesti NSV tööseadusandlus koosneb «NSV Liidu ja liiduvabariikide tööseadusandluse alustest» ja nendega vastavuses väljaantavatest muudest NSV Liidu tööseadusandluse aktidest, «Eesti NSV töökoodeksist» ja muudest Eesti NSV tööseadusandluse aktidest.

(2) «NSV Liidu ja liiduvabariikide tööseadusandluse alustes» ettenähtud küsimustes reguleeritakse tööliste ja teenistujate tööd Eesti NSV-s:

NSV Liidu seadusandlusega;

NSV Liidu ja Eesti NSV seadusandlusega;

Eesti NSV seadusandlusega.

(3) NSV Liidu ja Eesti NSV võimkonda tööliste ja teenistujate töö reguleerimisel piiritlevad «NSV Liidu ja liiduvabariikide tööseadusandluse aluste» § 107 ja teised paragrahvid.

(4) Tööliste ja teenistujate tööküsimusi, mis ei ole «NSV Liidu ja liiduvabariikide tööseadusandluse alustes» ette nähtud, reguleeritakse NSV Liidu seadusandlusega, käesoleva koodeksiga ja muude Eesti NSV tööseadusandluse aktidega.

§ 5. Tööseadusandlusele mittevastavate töölepingu tingimuste kehtetus

Töölepingu tingimused, mis halvendavad tööliste ja teenistujate olukorda NSV Liidu või Eesti NSV tööseadusandlusega võrreldes või mis on muul viisil selle seadusandlusega vastuolus, on kehtetud.

§ 6. Teiste liiduvabariikide tööseadusandluse kohaldamine Eesti NSV-s

Nende küsimuste lahendamisel Eesti NSV territooriumil, mis tulenevad töölistel ja teenistujatel teise liiduvabariigi territooriumil tekkinud õiguste ja kohustuste realiseerimisest, kohaldatakse selle liiduvabariigi tööseadusandlust.

II peatükk

KOLLEKTIIVLEPING

§ 7. Kollektiivlepingu sõlmimine

(1) Kollektiivlepingu sõlmib ametiühingu vabriku-, tehase- või kohaliku komitee ettevõtte või organisatsiooni administratsiooniga tööliste ja teenistujate kollektiivi nimel.

(2) Kollektiivlepingu sõlmimisele peab eelnema selle projekti läbiarutamine ja heakskiitmine tööliste ja teenistujate koosolekutel (konverentsidel).

(3) Kollektiivleping sõlmitakse igal aastal ja ta jõustub päevast, mil pooled sellele alla kirjutavad.

(4) Kollektiivleping tehakse teatavaks ettevõtte või organisatsiooni kõigile töölistele ja teenistujatele.

§ 8. Kollektiivlepingu kehtivus

Kollektiivleping kehtib ettevõtte või organisatsiooni kõigi tööliste ja teenistujate suhtes, olenemata sellest, kas nad on ametiühinguliikmed.

§ 9. Kollektiivlepingu sisu

(1) Kollektiivleping peab sisaldama töö- ja palgaküsimuste põhisätteid, mis on kindlaks määratud antud ettevõttele või organisatsioonile vastavalt kehtivale seadusandlusele, samuti sätteid töö- ja puhkeaja, töötasustamise ja materiaalse stimuleerimise ning töökaitse valdkonnas, mis on administratsiooni ning ametiühingu vabriku-, tehase- või kohaliku komitee poolt välja töötatud neile antud õiguste piirides ja millel on normatiivne iseloom.

(2) Kollektiivlepinguga määratakse kindlaks administratsiooni ning tööliste ja teenistujate kollektiivi vastastikused kohustused tootmisplaanide täitmise, tootmise ja töö täiuslikuma organiseerimise, uue tehnika rakendamise ja tööviljakuse suurendamise, toodangu kvaliteedi parandamise ja omahinna alandamise, sotsialistliku võistluse arendamise, tootmis- ja töödistsipliini tugevdamise, kvalifikatsiooni tõstmise ning kaadri vahetult tootmises ettevalmistamise alal.

(3) Kollektiivleping peab sisaldama administratsiooni, samuti ametiühingu vabriku-, tehase- või kohaliku komitee kohustused tööliste ja teenistujate kaasamisel tootmise juhtimisele, töö normeerimise ning töötasustamise ja materiaalse stimuleerimise vormide täiustamisel, töökaitset, tööeesrindlastele soodustuste ja eeliste andmisel, töötajate korteriolude ning kultuurilise ja olmeteenindamise parandamisel, kasvatustöö ja massilise kultuuritöö edendamisel.

§ 10. Seadusandlusega vastuolus olevate kollektiivlepingu sätete kehtetus

Kollektiivlepingu sätted, mis on vastuolus tööseadusandlusega, on kehtetud.

§ 11. Kollektiivlepingu sõlmimisel tekkinud lahkavuste lahendamise

Kollektiivlepingu sõlmimisel ettevõtte või organisatsiooni administratsiooni ja ametiühingu vabriku-, tehase- või kohaliku komitee vahel tekkinud lahkavused lahendavad nende kõrgemalseisvad organid poolte osavõtul.

§ 12. Kollektiivlepingu muutmine ja täiendamine

Muudatusi ja täiendusi kollektiivlepingus teevad selle kehtivuse ajal ametiühingu vabriku-, tehase- või kohalik komitee ning ettevõtte või organisatsiooni administratsioon tööliste ja teenistujate koosolekute (konverentside) heakskiidul.

§ 13. Kollektiivlepingu kehtivus ettevõtte või organisatsiooni alluvuse muutumisel

Ettevõtte või organisatsiooni üleandmisel teise organi alluvusse jääb kollektiivleping jõusse uue kollektiivlepingu sõlmimiseni.

§ 14. Kollektiivlepingu täitmise kontroll

Kollektiivlepinguga võetud kohustuste täitmist kontrollivad ettevõtte või organisatsiooni administratsioon, ametiühingu vabriku-, tehase- või kohalik komitee ja nende kõrgemalseisvad organid.

§ 15. Kollektiivlepingu täitmise aruanded

Ettevõtte või organisatsiooni administratsioon ja ametiühingu vabriku-, tehase- või kohalik komitee annavad kollektiivlepinguga võetud kohustuste täitmisest aru tööliste ja teenistujate kollektiivile.

§ 16. Ametiühingute vabastamine varalisest vastutusest kollektiivlepingu järgi

Ametiühingud ei kannu kollektiivlepingu järgi varalist vastutust.

III peatükk

TOOLEPING

§ 17. Töölepingu pooled ja sisu

Tööleping on töötaja ning ettevõtte, asutuse või organisatsiooni vaheline kokkulepe, mille kohaselt töötaja kohustub töötama teatud erialal, teatud liiki töödel või ametikohal ning alluma töösisekorrale, ettevõtte, asutus või organisatsioon aga kohustub maksma töötajale palka ja kindlustama talle töötajanimused, mis on ette nähtud tööseadusandlusega, kollektiivlepinguga ja poolte kokkuleppega.

§ 18. Tagatised töölevõtmisel

(1) Põhjendamatu äraütlemine töölevõtmisest on keelatud.

(2) Vastavalt NSV Liidu konstitutsioonile ja Eesti NSV konstitutsioonile on töölevõtmisel keelatud igasugune otsene või kaudne õiguste piiramine, samuti otseste või kaudsete eeliste kehtestamine sõltuvalt soost, rassist, rahvusest ja suhtumisest religioonisse.

(3) Töölevõtmisest keeldumise korral on administratsioon kohustatud teatama töötajale keeldumise põhjuse.

§ 19. Töölepingu tähtaeg

Töölepingud sõlmitakse:

- 1) määramata ajaks;
- 2) määratud ajaks, kuid mitte kauemaks kui kolmeks aastaks;
- 3) teatud töö täitmise ajaks.

§ 20. Tähtajalise töölepingu muutumine määramata ajaks sõlmitud lepinguks

Kui töölepingu tähtaja (§ 19 p. 2 ja 3) möödumisel töösuhted tegelikult kestavad ja kumbki pool ei ole nende lõpetamist nõudnud, muutub tähtaegne tööleping määramata ajaks sõlmitud lepinguks.

§ 21. Töölepingu sõlmimine

(1) Tööleping sõlmitakse suulises või kirjalikus vormis.

(2) Töölevõtmine vormistatakse ettevõtte, asutuse või organisatsiooni administratsiooni käskkirjaga (korraldusega). Käskkiri (korraldus) tehakse töötajale teatavaks allkirja vastu.

(3) Tegelik tööle lubamine loetakse töölepingu sõlmimiseks sõltumata sellest, kas töölevõtmine oli nõuetekohaselt vormistatud.

§ 22. Keeld nõuda töölevõtmisel muid dokumente peale seadusandlusega ettenähtute

Töölevõtmisel on keelatud nõuda töötajailt muid dokumente peale seadusandlusega ettenähtute.

§ 23. Sugulaste koostöötamise piiramine

(1) Keelatud on ühes ja samas ettevõttes, asutuses või organisatsioonis koos töötada omavahel lähedases suguluses või hõimluses olevail isikuil (vanemad, abikaasad, vennad, õed, pojad, tütreid, samuti ka abikaasade vennad, õed, vanemad ja lapsed), kui üks töötab teise vahetus alluvuses või teise poolt kontrollitaval ametikohal.

(2) Sellest eeskirjast võib vajadusel erandeid teha Eesti NSV Ministrite Nõukogu.

§ 24. Katseaeg töölevõtmisel

(1) Töölepingu sõlmimisel võidakse poolte kokkuleppel määrata katseaeg, et kontrollida töölise või teenistuja vastavust temale antavale tööle. Töölevõtmine katseajaga peab olema märgitud töölevõtmise käskkirjas (korralduses).

(2) Katseaja kestel kohaldatakse tööliste ja teenistujatele tööseadusandlust täiel määral.

(3) Katseajaga töölevõtmisel ei kohaldata järgmistele isikutele: alla 18 aasta vanustele; noortööliste pärast kutsekooli lõpetamist; noortele spetsialistidele pärast kõrgema või keskeriõppeasutuse lõpetamist; Suure Isamaasõja invaliididele, kes suunatakse tööle broneerimise korras. Katseajaga ei kohaldata ka töölevõtmisel teise paikkonda või üleviimisel tööle teise ettevõttesse, asutusse või organisatsiooni.

§ 25. Katseaja kestus töölevõtmisel

(1) Katseaja kestus, kui NSV Liidu ja Eesti NSV seadusandlusega pole määratud teisiti, ei või töölistel ületada üht nädalat, teenistujail peale vastutavate töötajate kaht nädalat ja vastutavail töötajail üht kuud.

(2) Katseaja hulka ei arvata ajutise töövõimetuse aega ja muid perioode, mil töötaja puudus töölt mõjuvatel põhjustel.

§ 26. Katseaja tulemused töölevõtmisel

(1) Kui katseaeg on lõppenud, kuid tööline või teenistuja jätkab tööd, loetakse ta katse sooritanuks ja temaga töölepingu lõpetamine võib toimuda ainult üldistel alustel.

(2) Kui katseaja tulemused on ebarahuldavad, võib ettevõtte, asutuse või organisatsiooni administratsioon katseaja kestel töötaja vallandada ametiühingu vabriku-, tehase- või kohaliku komiteega kooskõlastamata ja vallandustoetust maksmata. Vallandamisega mittenoustumisel võib töötaja kaevata rajooni (linna) rahvakohtusse, vastavatel juhtudel (§ 230) aga alluvuse korras kõrgemalseisvale organile.

§ 27. Keeld nõuda töö tegemist, mida ei ole töölepingus ette nähtud

Administratsioonil ei ole õigust nõuda tööliselt või teenistujalt tööd, mida pole töölepingus ette nähtud.

§ 28. Üleviimine teisele tööle

(1) Üleviimine teisele tööle samas ettevõttes, asutuses või organisatsioonis, samuti üleviimine tööle teise ettevõttesse, asutusse või organisatsiooni või teise paikkonda, isegi koos ettevõtte, asutuse või organisatsiooniga on lubatud ainult töölise või teenistuja nõusolekul, välja arvatud juhud, mis on ette nähtud käesoleva koodeksi §-des 29, 30 ja 140.

(2) Teisele tööle üleviimiseks ei loeta töölise või teenistuja ümberpaigutamist teisele töötamiskohale samas ettevõttes, asutuses või organisatsioonis, kui sellega ei muutunud tema eriala, kvalifikatsioon, ametikoht, palga suurus, soodustused, eelised ega muud olulised töötingimused.

§ 29. Ajutine üleviimine teisele tööle tootmis-hädavajaduse korral

(1) Tootmis-hädavajaduse korral on ettevõtte, asutuse või organisatsiooni administratsioonil õigus töölisi ja teenistujaid samas ettevõttes, asutuses või organisatsioonis üle viia kuni üheks kuuks tööle, mida ei ole ette nähtud töölepingus, või üle viia tööle samas paikkonnas asuvasse teise ettevõttesse, asutusse või organisatsiooni, makstes tasu tehtava töö järgi, kuid mitte vähem keskmisest palgast endisel tööil. Niisugune üleviimine on lubatud loodusõnnetuse või tootmisavarii ärahoidmiseks, likvideerimiseks või nende tagajärgede viivitamatuks kõrvaldamiseks; õnnetusjuhtumi, tööseisaku ning riigi või ühiskonna vara hävimise või rikkemise ärahoidmiseks ja muudel erandjuhtudel, samuti äraoleva töölise või teenistuja asendamiseks.

(2) Teisele tööle üleviimine äraoleva töötaja asendamiseks ei tohi kesta üle ühe kuu kalendriaasta jooksul.

§ 30. Ajutine üleviimine teisele tööle tööseisaku korral

(1) Tööseisaku korral viiakse töölisel ja teenistujal nende eriala ja kvalifikatsiooni arvestades üle teisele tööle samas ettevõttes, asutuses või organisatsioonis kogu tööseisaku ajaks või samas paikkonnas asuvasse teise ettevõttesse, asutusse või organisatsiooni mitte kauemaks kui üheks kuuks.

(2) Tööseisaku tõttu vähemtasutavale tööle üleviimisel säilitatakse töölisel ja teenistujal, kes täidab töönorme, tema keskmine palk endisel tööil, töölisel ja teenistujal aga, kes norme ei täida või kes on üle viidud ajatööle, tariifne palgamäär (ametipalk).

§ 31. Kvalifitseerimata tööle üleviimise piiramine

Tööseisaku või äraoleva töötaja ajutise asendamise korral ei ole lubatud kvalifitseeritud tööliste ja teenistujate üleviimine kvalifitseerimata tööle.

§ 32. Töölt kõrvaldamine

(1) Töölise või teenistuja töölt (ametikohalt) kõrvaldamine koos palga maksmise peatamisega võib toimuda ainult NSV Liidu ja Eesti NSV sea-dusandlusega kindlaksmääratud juhtudel.

(2) Ebakainena tööl viibiva töötaja kõrvaldab ettevõtte, asutuse või organisatsiooni administratsioon selleks päevaks (vahetuseks) töölt.

§ 33. Töölepingu lõppemise alused

Töölepingu lõppemise alusteks on:

- 1) poolte kokkulepe;
- 2) tähtaja möödumine (§ 19 p. 2 ja 3), välja arvatud juhud, kui töö-suhted tegelikult kestavad ja kumbki pool ei ole nõudnud nende lõpe-tamist;
- 3) töölise või teenistuja kutsumine või astumine sõjaväeteenistusse;
- 4) töölepingu lõpetamine töölise või teenistuja algatusel (§-d 35 ja 36), administratsiooni algatusel (§ 37) või ametiühinguorgani nõudmisel (§ 42);
- 5) töötaja üleviimine tema nõusolekul teisele tööle või üleminek vali-tavale ametikohale;
- 6) töölise või teenistuja keeldumine üleviimisest tööle teise paik-konda koos ettevõtte, asutuse või organisatsiooniga;
- 7) kohtuotsuse jõustumine, millega töölisele või teenistujale on mõis-tetud vabadusekaotus (välja arvatud tingimisi süüdimõistmine), parandus-lik töö väljaspool töökohta või mõni muu karistus, mis teeb võimatuks senise töö jätkamise.

§ 34. Töölepingu kehtivus ettevõtte, asutuse või organisatsiooni allu-vuse muutumisel või reorganiseerimisel

Ettevõtte, asutuse või organisatsiooni üleandmine ühe organi alluvu-sest teise alluvusse ei lõpeta töölepingu kehtivust. Ettevõtete, asutuste või organisatsioonide ühinemisel, jagunemisel või liitumisel jäävad töölise ja teenistuja nõusolekul töösuhted püsima. Nendel juhtudel võib töö-lepingu lõpetamine administratsiooni algatusel toimuda vaid töötajate arvu või koosseisude koondamisel.

§ 35. Määramata ajaks sõlmitud töölepingu lõpetamine töölise või teenistuja algatusel

(1) Töölistel ja teenistujatel on õigus lõpetada määramata ajaks sõl-mitud tööleping, teatades sellest administratsioonile kirjalikult kaks näda-lat ette. Selle tähtaja möödumisel võib tööline või teenistuja töö lõpetada ning administratsioon on kohustatud talle tööraamatu kätte andma ja te-maga lõpparve tegema.

(2) Vastavalt kokkuleppele töötaja ja administratsiooni vahel võib töölepingu lõpetada ka enne kahenädalase tähtaja möödumist.

§ 36. Määratud ajaks sõlmitud töölepingu lõpetamine töölise või teenistuja algatusel

Määratud ajaks sõlmitud tööleping (§ 19 p. 2 ja 3) kuulub lõpetamisele enne tähtaega töötaja nõudmisel tema haiguse või invaliidsuse juhtudel, mis takistavad lepingus ettenähtud tööde täitmist, samuti administratsiooni poolt tööseadusandluse, kollektiiv- või töölepingu rikkumise juhtudel ja muudel mõjuvatel põhjustel.

§ 37. Töölepingu lõpetamine administratsiooni algatusel

Määramata ajaks sõlmitud töölepingu, samuti määratud ajaks sõlmitud töölepingu enne selle tähtaja möödumist võib ettevõtte, asutuse või organisatsiooni administratsioon lõpetada ainult järgmistel juhtudel:

- 1) ettevõtte, asutuse või organisatsiooni likvideerimisel, töötajate arvu või koosseisude koondamisel;
- 2) kui tööline või teenistuja osutub mittevastavaks oma ametikohale või tehtavale tööle kas ebapiisava kvalifikatsiooni või tervisliku seisundi tõttu, mis takistab senise töö jätkamist;
- 3) kui tööline või teenistuja mõjuvate põhjusteta süstemaatiliselt ei täida töölepinguga või töösisekorra eeskirjadega temale pandud kohustusi ja kui tema suhtes on varem kohaldatud distsiplinaarse või ühiskondliku mõjutamise vahendeid;
- 4) mõjuva põhjuseta töölt puudumise (sealhulgas ebakainena töö viibimise) korral;
- 5) ajutise töövõimetuse tõttu töölt puudumisel üle nelja kuu järjest (arvestamata rasedus- ja sünnituspuhkust) juhul, kui NSV Liidu seadusandlusega ei ole kehtestatud töökoha (ametikoha) säilitamise pikemat tähtaega teatud haiguse korral. Tööliste ja teenistujatele, kes on kaotanud töövõime seoses töovigastuse või kutsehaigusega, säilitatakse töökoht (ametikoht) töövõime taastumiseni või invaliidsuse kindlaksmääramiseni;
- 6) varem seda tööd teinud töölise või teenistuja tööle ennistamisel.

§ 38. Administratsiooni algatusel töölepingu lõpetamise piiramine

(1) Vallandamine käesoleva koodeksi § 37 p. 1, 2 ja 6 tähendatud alustel on lubatud, kui töötajat ei ole võimalik tema nõusolekul üle viia teisele tööle.

(2) Töölepingu lõpetamine administratsiooni algatusel ei ole lubatud töötaja ajutise töövõimetuse ajal (välja arvatud töölepingu lõpetamine käesoleva koodeksi § 37 p. 5 alustel), samuti töötaja puhkusel viibimise ajal. Seda sätet ei kohaldata ettevõtte, asutuse või organisatsiooni likvideerimise korral.

§ 39. Töötajate arvu või koosseisude koondamise korral tööle jäämise eelisõigus

(1) Töötajate arvu või koosseisude koondamise korral antakse tööle jäämise eelisõigus töölistele ja teenistujatele, kellel on kõrgem kvalifikatsioon ja töövõiljakus.

(2) Võrdse kvalifikatsiooni ja tööviljakuse korral eelistatakse tööle jätmisel perekonnainimesi, kui neil on kaks või rohkem ülalpeetavat; isikuid, kelle perekonnas ei ole teisi iseseisva teenistusega töötajaid; töötajaid, kellel on pikk tööstaaž selles ettevõttes, asutuses või organisatsioonis; töötajaid, kes on selles ettevõttes, asutuses või organisatsioonis saanud töövigastuse või kutsehaiguse; töötajaid, kes tootmistööd katkestamata töstavad oma kvalifikatsiooni kõrgemas või keskeriõppeasutuses; sõjaväelaste ja partisanide perekonnaliikmeid.

§ 40. Keeld lõpetada töölepingut administratsiooni algatusel ametiühingu vabriku-, tehase- või kohaliku komitee nõusolekuta

(1) Töölepingu lõpetamine ettevõtte, asutuse või organisatsiooni administratsiooni algatusel ei ole lubatud ametiühingu vabriku-, tehase- või kohaliku komitee eelneva nõusolekuta, välja arvatud NSV Liidu seadusandlusega ettenähtud juhud.

(2) Töölepingu lõpetamine käesoleva paragrahvi lg. 1 nõude rikkumisega on ebaseaduslik ja vallandatud töötaja kuulub tööle ennistamisele (§ 221).

(3) Administratsioonil on õigus lõpetada tööleping mitte hiljem kui ühe kuu jooksul arvates ametiühingu vabriku-, tehase- või kohaliku komitee nõusoleku saamisest, vallandamisel aga käesoleva koodeksi § 37 p. 3 ja 4 alusel — ühe kuu jooksul arvates üleastumise avastamisest.

§ 41. Vallandustoetus

Töölepingu lõpetamisel käesoleva koodeksi § 33 p. 3 ja 6 ning § 37 p. 1, 2 ja 6 näidatud alustel või administratsiooni poolt tööseadusandluse kollektiiv- või töölepingu rikkumise tagajärjel (§ 36) makstakse tööliste ja teenistujatele vallandustoetust kahe nädala keskmise palga ulatuses.

§ 42. Töölepingu lõpetamine ametiühinguorgani nõudmisel

(1) Ametiühinguorgani (mitte madalama kui rajooniorgani) nõudmisel on administratsioon kohustatud lõpetama töölepingu juhtiva töötajaga või tagandama ta ametikohalt, kui ta rikub tööseadusandlust, ei täida kollektiivlepingust tulenevaid kohustusi, ilmutab bürokratismi või sallib asjaajamisega viivitamist.

(2) Ametiühinguorgani nõudmise peale võib töötaja või administratsioon kaevata kõrgemalseisvale ametiühinguorganile, kelle otsus on lõplik.

§ 43. Tööraamat

(1) Tööraamat on tööliste või teenistuja töötamist iseloomustav põhidokument.

(2) Tööraamatut peetakse iga tööliste ja teenistuja kohta, kes on töötanud ettevõttes, asutuses või organisatsioonis üle viie päeva.

(3) Tööraamatusse kantakse andmed töötaja ja tema töö, samuti ergutuste ja autasude kohta eduka töö eest ettevõttes, asutuses või organisatsioonis. Karistusi tööraamatusse ei kanta.

(4) Kanne töölepingu lõpetamise aluse kohta tööraamatus tuleb teha täpselt vastavuses seaduse formuleeringuga ja viitega käesoleva koodeksi või muu seadusandliku akti vastavale paragrahvile ja punktile.

(5) Töölise või teenistuja algatusel töölepingu lõpetamisel seoses haigusega, invaliidisusega, vanaduspensionile siirdumisega, arvamisega kõrgemasse või keskeriõppeasutusse või aspirantuuri või muudel põhjustel, millega seadusandlus seob teatavate eeliste ja soodustuste andmise, tehakse tööraamatusse kanne töölepingu lõpetamise kohta koos nende põhjuste äranäitamisega.

(6) Tööraamat antakse töölisele või teenistujale kätte töölepingu lõpetamise päeval.

§ 44. Teatise andmine töö ja palga kohta

Administratsioon on kohustatud andma töölisele või teenistujale tema palvel teatise töö kohta selles ettevõttes, asutuses või organisatsioonis, näidates ära eriala, kvalifikatsiooni, ameti, töötamise aja ja palga suuruse.

IV p e a t ü k k

TÖÖAEG

§ 45. Töötaja normaalne kestus

Töölise ja teenistuja tööaja normaalne kestus ettevõtetes, asutustes ja organisatsioonides ei tohi ületada 41 tundi nädalas. Vastavalt majanduslike ja muude vajalike tingimuste kujunemisele toimub üleminek veelgi lühemale tööpäevale.

§ 46. Lühendatud tööaeg

(1) Lühendatud tööaeg kehtib:

1) 16—18 aasta vanustele töölisele ja teenistujatele 36 tundi nädalas, 15—16 aasta vanustele töölisele ja teenistujatele (§ 179) 24 tundi nädalas;

2) töölisele ja teenistujatele, kes töötavad tervist kahjustavatel töödel, mitte üle 36 tunni nädalas. Tervist kahjustavate töötingimustega tootmisalade, tsehhide, kutsealade ja ametikohtade loetelu, kus töötamine annab õiguse lühendatud tööajale, kinnitatakse seadusandlusega ettenähtud korras.

(2) Peale selle kehtestatakse NSV Liidu seadusandlusega lühendatud tööaeg mõnele töötajate kategooriale (õpetajad, arstid jt.).

§ 47. Viie- ja kuupäevane töönal ja igapäevase tööaja kestus

(1) Töölitele ja teenistujatele kehtestatakse kahe puhkepäevaga viiepäevane töönal.

(2) Viiepäevase töönalala puhul määratakse igapäevase tööaja (vahetuse) kestus kindlaks töösisekorra eeskirjadega või vahetusgraafikutega, mille kinnitab administratsioon kooskõlastatult ametiühingu vabriku-, tehase- või kohaliku komiteega, järgides töönalala ettenähtud kestust (§-d 45 ja 46).

(3) Neis ettevõtetes, asutustes või organisatsioonides, kus tootmise iseärasuste ja töötingimuste tõttu ei ole otstarbekas sisse seada viiepäevast töönalalat, kehtestatakse ühe puhkepäevaga kuupäevane töönal.

(4) Kuupäevase töönalala korral ei tohi igapäevase tööaja kestus ületada 7 tundi 41-tunnilise töönalala puhul, 6 tundi 36-tunnilise töönalala ja 4 tundi 24-tunnilise töönalala puhul.

§ 48. Tööaja kestus riiklike pühade ja puhkepäevade eelsel päeval

(1) Riiklike pühade (§ 68) eelsel päeval lühendatakse töölite ja teenistujate (välja arvatud käesoleva koodeksi § 46 tähendatud töölised ja teenistujad) tööaja (vahetuse) kestust nii viie- kui ka kuupäevase töönalala puhul ühe tunni võrra.

(2) Iganädalaste puhkepäevade eelsel päeval ei tohi tööaja kestus kuupäevase töönalala korral ületada 6 tundi.

§ 49. Töötamine öösel

(1) Öösel töötamisel lühendatakse tööaja (vahetuse) kestust ühe tunni võrra. Seda eeskirja ei kohaldata töölitele ja teenistujatele, kellele on juba ette nähtud lühendatud tööaeg (§ 46 lg. 1 p. 2 ja lg. 2).

(2) Öötöö kestus võrdsustatakse päevasega neil juhtudel, kui see on vajalik tootmistingimuste tõttu, eriti katkestamatu tootmise puhul, samuti vahetustega tööl ühe puhkepäevaga kuupäevase töönalala puhul.

(3) Ööajaks loetakse aega kella 22.00 õhtul kuni kella 6.00 hommikul.

§ 50. Öötööl rakendamise piiramine

(1) Öötööl ei lubata rakendada:

1) rasedaid naisi ja rinnaga toitvaid emasid, samuti naisi, kellel on kuni aasta vanuseid lapsi;

2) alla 18 aasta vanuseid töölisi ja teenistujaid;

3) teisi töötajate kategooriaid vastavalt seadusandlusele.

(2) Invalide võib öötööl rakendada ainult nende nõusolekul ja tingimusel, et niisugune töö ei ole neile arsti soovitusel keelatud.

§ 51. Mittetäielik tööaeg

(1) Töölite ja teenistujate ning administratsiooni vahelisel kokkuleppel võib nii töölevõtmisel kui ka hiljem kehtestada mittetäieliku tööpäeva või mittetäieliku töönalala. Neil juhtudel makstakse töötasu proportsionaalselt tööl oldud ajale või tehtud tööle.

(2) Mittetäieliku tööajaga töötamine ei too töölisel ega teenistujale kaasa mingisuguseid piiramisi iga-aastase puhkuse kestuse, töostaazi arvu- tamise ja muude tööalaste õiguste osas.

§ 52. Töö algus ja lõpp

Igapäevase töö (vahetuse) algus ja lõpp määratakse kindlaks töösise- korra eeskirjadega ja vahetusgraafikutega vastavalt seadusandlusele.

§ 53. Vahetustega töö

(1) Vahetustega töö puhul peab iga töötajate grupp töötama graafi- kus ettenähtud tööaja kestel.

(2) Töötajate ühe grupi vahetamine teisega toimub vahetusgraafikuga kindlaksmääratud kellaajal, töö normaalset käiku kahjustamata.

(3) Töötajad vahetuvad vahetustes ühtlaselt. Üleminek ühest vahe- tusest teise peab toimuma iga nädala järel.

(4) On keelatud töötajat rakendada tööle kaks vahetust järjest.

§ 54. Tööpäeva jaotamine osadeks

Neil töödel, kus see on vajalik töö iseärasuste tõttu, võib tööpäeva seadusandlusega ettenähtud korras jagada osadeks nii, et tööaja üldkestus ei ületaks igapäevase tööaja ettenähtud kestust.

§ 55. Tööaja summeeritud arvestamine

Katkestamatult töötavates ettevõtetes, asutustes ja organisatsiooni- des, samuti üksikutel tootmisobjektidel, tsehhides, jaoskondades ja osa- kondades ning mõnd liiki töödel, kus tootmistingimuste (töötingimuste) tõttu ei saa kinni pidada antud kategooria tööliste ja teenistujatele keh- testatud tööpäeva või töönädala kestusest, on lubatud ametiühingu vab- riku-, tehase- või kohaliku komitee nõusolekul sisse seada tööaja summeerit- tud arvestus selliselt, et tööaja kestus arvestusperioodil ei ületaks töö- tundide normijärgset arvu (§-d 45 ja 46).

§ 56. Ületunnitöö piiramine

(1) Ületunnitöö on üldiselt keelatud. Ületunnitööks loetakse töö üle tööaja ettenähtud kestuse (§-d 47 ja 55).

(2) Administratsioon võib kohaldada ületunnitööd ainult käesoleva koodeksi §-s 57 ettenähtud erandjuhtudel. Ületunnitöö võib toimuda ainult ametiühingu vabriku-, tehase- või kohaliku komitee loal.

(3) Ületunnitöö vormistatakse käskkirjaga või kirjaliku korraldusega.

(4) Ületunnitöö on keelatud rakendada:

1) rasedaid naisi ja rinnaga toitvaid emasid, samuti naisi, kellel on kuni ühe aasta vanuseid lapsi;

- 2) alla 18 aasta vanuseid töölisi ja teenistujaid;
- 3) töötajaid, kes õpivad töö kõrval üldhariduslikus koolis või kutsekoolis, õppepäevadel;
- 4) teisi töötajate kategooriaid vastavalt seadusandlusele.
- (5) Naisi, kellel on ühe kuni kaheksa aasta vanuseid lapsi, samuti invaliide võib rakendada ületunnitööl ainult nende nõusolekul, kusjuures invaliide vaid tingimusel, kui vastavad tööd ei ole neile arsti soovitusel keelatud.

§ 57. Erandjuhud, millal lubatakse ületunnitööd

Ületunnitööd lubatakse ainult järgmistel erandjuhtudel:

- 1) riigikaitseks, loodusõnnetuse ja tootmisavarii vältimiseks või likvideerimiseks ning nende tagajärgede kõrvaldamiseks;
- 2) vee- ja gaasivarustuse, külte, valgustuse, kanalisatsiooni, transpordi ning posti-, telegraafi, telefoni- ja raadioside korrapärasest funktsioneerimist takistavate juhuslike või ootamatute asjaolude kõrvaldamiseks;
- 3) töödel, mida ei saa ettenägematute tehniliste takistuste tõttu lõpetada normaalse töötaja jooksul, kui alustatud töö katkestamine võib kaasa tuua riigi või ühiskonna vara riknemise või hävimise;
- 4) mehhanismide või rajatiste remontimisel või taastamisel, kui nende mehhanismide või rajatiste mittekorrasolek kutsub esile suure arvu töötajate töö katkemise;
- 5) vahetustöötaja mitteilmumisel, kui töös ei või olla vaheaega; neil juhtudel on administratsioon kohustatud viivitamatult võtma tarvitusele abinõud vahetustöötaja asendamiseks teise töötajaga;
- 6) laadimisoperatsioonide ning nendega seotud tööde tegemiseks transpordis, kui on vaja vabastada laoruume või vältida veoste kuhjumist lähte- ja sihtpunktides ning veokite tööseisakuid.

§ 58. Ületunnitöö piirnormid

- (1) Ületunnitöö ei tohi ühe töölise või teenistuja kohta ületada kokku 4 tundi kahe teineteisele järgneva päeva jooksul ega 120 tundi aastas.
- (2) Ületunnitöö arvestust peetakse iga töötaja ja iga juhu kohta, kusjuures tuleb näidata ületunnitöö algus ja lõpp.

V peatükk

PUHKEAEG

§ 59. Vaheaeg puhkamiseks ja einetamiseks

- (1) Töölistele ja teenistujatele antakse puhkamiseks ja einetamiseks vaheaeg kestusega mitte üle kahe tunni. Vaheaega ei arvestata töötaja hulka.

(2) Vaheaeg puhkamiseks ja einetamiseks tuleb anda tavaliselt mitte hiljem kui poole tööpäeva (vahetuse) möödumisel.

(3) Tööline või teenistuja võib vaheaega kasutada oma äranägemise järgi, kusjuures tal on õigus sel ajal töötamiskohalt lahkuda.

(4) Vaheaaja algus ja lõpp määratakse kindlaks töösisekorra eeskirjadega.

(5) Töödel, kus tootmistingimuste tõttu vaheaega teha ei saa, tuleb tööliisele või teenistujale anda võimalus einetada tööajal. Niisuguste tööde loetelu ning einetamise korra ja koha määrab kindlaks administratsioon kooskõlastatult ametiühingu vabriku-, tehase- või kohaliku komiteega.

§ 60. Puhkepäevad

Viiepäevase töönädala puhul antakse töölistele ja teenistujatele kaks ning kuuepäevase töönädala puhul üks puhkepäev.

§ 61. Üldine puhkepäev

Üldiseks puhkepäevaks on pühapäev. Teine puhkepäev viiepäevase töönädala puhul, kui see ei ole kehtestatud seadusandlusega, määratakse kindlaks ettevõtte, asutuse või organisatsiooni töögraafikuga. Mõlemad puhkepäevad antakse tavaliselt järjest.

§ 62. Iganädalase katkestamata puhkeaja kestus

Iganädalase katkestamatu puhkeaja kestus peab olema vähemalt 42 tundi.

§ 63. Puhkepäevad katkestamatult töötavates ettevõtetes, asutustes ja organisatsioonides

Ettevõtetes, asutustes ja organisatsioonides, kus tööd ei või katkestada tootmistehnilistel põhjustel või elanike alalise ja katkestamatu teenindamise vajalikkuse tõttu, samuti ka muudes katkestamatult töötavates ettevõtetes, antakse puhkepäevad igale tööliste ja teenistujate grupile kordamööda erinevatel nädalapäevadel vastavalt vahetusgraafikule, mille kinnitab ettevõtte, asutuse või organisatsiooni administratsioon kooskõlastatult ametiühingu vabriku-, tehase- või kohaliku komiteega.

§ 64. Puhkepäevad ettevõtetes, asutustes ja organisatsioonides, mis on seotud elanike teenindamisega

Ettevõtetes, asutustes ja organisatsioonides, kus tööd ei või üldistel puhkepäevadel elanike teenindamise vajalikkuse tõttu katkestada (kauplused, teenindusettevõtted, teatrid, muuseumid jne.) määrab puhkepäevad kindlaks kohalik tööraha saadikute nõukogu.

§ 65. Puhkepäevad tööaja summeeritud arvestuse korral

Tööaja summeeritud arvestuse korral antakse töölistele ja teenistujatele puhkepäevad vastavalt töögraafikutele. Seejuures tuleb kinni pidada iganädalase katkestamatu puhkeaja normist (§ 62).

§ 66. Puhkepäevadel töötamise keeld. Erandjuhud, millal lubatakse rakendada üksikuid töölisi ja teenistujaid tööl puhkepäevadel

(1) Puhkepäevadel töötamine on keelatud.

(2) Üksikute tööliste ja teenistujate puhkepäevadel töölerakendamine on lubatud ainult ametiühingu vabriku-, tehase- või kohaliku komitee loal ning vaid järgmistel erandjuhtudel:

1) loodusõnnetuse või tootmisavarii vältimiseks, likvideerimiseks või selle tagajärgede viivitamatuks kõrvaldamiseks;

2) õnnetusjuhtumi ärahoidmiseks või riikliku või ühiskondliku vara hävimise või rikkumise vältimiseks;

3) laadimistöo tegemiseks ning saabuvate ja lähetatavate materiaalsete väärtuste vastuvõtmiseks ja väljaandmiseks, eesmärgiga ära hoida või kõrvaldada veokite tööseisakut või materiaalsete väärtuste kuhjumist;

4) edasilükkamatuks ettenägematuks tööks, mille kiirest tegemisest sõltub ettevõtte, asutuse või organisatsiooni või selle mõne allüksuse edasine normaalne töö.

(3) Tööliste ja teenistujate töölerakendamine puhkepäevadel toimub ettevõtte, asutuse või organisatsiooni administratsiooni käskkirja või kirjaliku korralduse alusel, kusjuures tuleb arvestada käesoleva koodeksi §-dega 165, 168 ja 183 kehtestatud piiramisi.

§ 67. Puhkepäeval töötamise kompenseerimine

(1) Puhkepäeval töötamise eest antakse teine vaba päev lähema kahe nädala jooksul. See päev tuleb näidata käskkirjas või korralduses, millega on kindlaks määratud puhkepäeval tööletulek.

(2) Kui teise vaba päeva andmine ei ole võimalik (seoses tööliste või teenistuja vallandamisega ja muudel seadusandlusega ettenähtud juhtudel), tasutakse puhkepäevadel tehtud töö eest kahekordselt. Töötasu puhkepäevadel tehtud töö eest arvutatakse käesoleva koodeksi § 101 sätete kohaselt.

§ 68. Riiklikud pühad

(1) Ettevõtetes, asutustes ja organisatsioonides ei töötata järgmistel riiklikel pühadel:

1 jaanuaril — uusaastal,

8. märtsil — rahvusvahelisel naistepäeval,

1. ja 2. mail — töörahva rahvusvahelise solidaarsuse päeval,

9. mail — võidupühal,

7. ja 8. novembril — Suure Sotsialistliku Oktoobrirevolutsiooni aastapäeval,

5. detsembril — NSV Liidu konstitutsiooni päeval.

(2) Töötamist riiklikel pühadel lubatakse tööl, mille katkestamine on võimatu tootmistehnilistel põhjustel (katkestamatult töötavad ettevõtted, asutused ja organisatsioonid) või elanike teenindamise vajalikkuse tõttu, samuti edasilükkamatul remondi- ning laadimistööl.

§ 69. Iga-aastased puhkused

Kõigile töölistele ja teenistujatele antakse iga-aastast puhkust töökoha (ametikoha) ja keskmise palga säilitamisega (§-d 70—72).

§ 70. Keeld asendada puhkust rahalise kompensatsiooniga

Puhkuse asendamine rahalise kompensatsiooniga ei ole lubatud, välja arvatud juhud, kui tööline või teenistuja, kes ei ole puhkust kasutanud, vallandatakse.

§ 71. Puhkuse kestus

(1) Töölistele ja teenistujatele antakse iga-aastast puhkust vähemalt 15 tööpäeva, kusjuures järk-järgult minnakse üle pikema puhkuse andmisele. Iga-aastase puhkuse kestuse arvutamise kord määratakse kindlaks NSV Liidu seadusandlusega.

(2) Alla 18 aasta vanustele töölistele ja teenistujatele antakse iga-aastast puhkust kestusega üks kalendrikuu (§ 184).

§ 72. Lisapuhkused

Iga-aastasi lisapuhkusi antakse:

1) töölistele ja teenistujatele, kes töötavad tervist kahjustavatel töödel;

2) mõne rahvamajandusharu töölistele ja teenistujatele, kellel on ühes ettevõttes või organisatsioonis töötamise pikk staaž;

3) normeerimata tööpäevaga töötajatele;

4) töölistele ja teenistujatele, kes töötavad Kaug-Põhja rajoonides ja nendega võrdsustatud paikkondades;

5) muudel seadusandlusega ettenähtud juhtudel.

§ 73. Puhkuste andmise kord

(1) Puhkus esimese tööaasta eest antakse töölistele ja teenistujatele pärast 11-kuulist pidevat töötamist selles ettevõttes, asutuses või organisatsioonis.

(2) Enne 11-kuulist pidevat töötamist antakse töötaja palvel puhkust esimese tööaasta eest:

1) naistele — enne rasedus- ja sünnituspuhkust või pärast seda;

2) alla 18 aasta vanustele töölistele ja teenistujatele;

3) muudel seadusandlusega ettenähtud juhtudel.

(3) Töölistele ja teenistujatele, kes on ühest ettevõttest, asutusest või organisatsioonist üle viidud teise ettevõttesse, asutusse või organisatsiooni, võidakse pärast üleviimist puhkust anda enne 11 kuu möödumist. Kui enne üleviimist töötaja ei olnud töötanud ühes ettevõttes, asutuses või organisatsioonis 11 kuud, võib talle puhkust anda pärast 11-kuulist töötamist enne ja pärast üleviimist kokku. Käesoleva lõigu sätteid kohaldatakse

juhul, kui tööline või teenistuja ei ole saanud rahalist kompensatsiooni kasutamata jäänud puhkuse eest.

(4) Puhkust teise ja järgmiste tööaastate eest võidakse anda igal ajal tööaasta kestel vastavalt puhkuste andmise järjekorrale.

§ 74. Puhkuse õigust andva tööstaaži arvestamine

Tööstaaži hulka, mis annab õiguse puhkusele, arvatakse:

- 1) tegelikult töötatud aeg;
- 2) aeg, millal tööline või teenistuja tegelikult ei töötanud, kuid talle säilitati töökoht (ametikoht) ja täielikult või osaliselt palk (sealhulgas ebaõige vallandamise või teisele tööle üleviimise tõttu sunnitud tööltpuudumise aeg, mille eest tööle ennistamisel maksti töötasu);
- 3) aeg, millal tööline või teenistuja tegelikult ei töötanud, kuid talle säilitati töökoht (ametikoht) ning ta sai riikliku sotsiaalkindlustuse toetust.
- 4) muud seadusandlusega ettenähtud perioodid.

§ 75. Puhkuste järjekorra kindlaksmääramine

(1) Puhkusi võidakse anda igal ajal kogu aasta kestel. Puhkuste andmise järjekorra määrab kindlaks administratsioon kooskõlastatult ametiühingu vabriku-, tehase- või kohaliku komiteega.

(2) Puhkuste andmise järjekorra kindlaksmääramisel lähtutakse tööliste ja teenistujate soovidest ning ettevõtte, asutuse või organisatsiooni normaalse töö huvidest.

§ 76. Puhkuste andmine igal aastal. Puhkuse üleviimise erandjuhud

(1) Puhkust tuleb anda igal aastal kindlaksmääratud ajal.

(2) Iga-aastane puhkus tuleb üle viia teisele ajale või pikendada:

- 1) töölise või teenistuja ajutise töövõimetuse korral;
- 2) töölise või teenistuja poolt riiklike või ühiskondlike kohustuste täitmise korral.

(3) Erandjuhtudel, kui puhkuse andmine töölisele või teenistujale jooksval tööaastal võib ebasoodsalt mõjuda ettevõtte, asutuse või organisatsiooni normaalsele tööle, lubatakse töötaja nõusolekul ning kooskõlastatult ametiühingu vabriku-, tehase- või kohaliku komiteega puhkus üle viia järgmisele tööaastale. Üleviidud puhkuse võib liita puhkusega järgmise tööaasta eest.

(4) On keelatud iga-aastase puhkuse mitteandmine 2 aastat järjest, samuti puhkuse mitteandmine jooksval tööaastal ja selle liitmine puhkusega järgmise tööaasta eest alla 18 aasta vanustele töölistele ja teenistujatele, samuti töölistele ja teenistujatele, kellel on õigus lisapuhkusele seoses tervist kahjustavate töötingimustega.

§ 77. Puhkuse jaotamine osadeks

Ettevõtte, asutuse ja organisatsiooni administratsioonil on õigus töötaja avalduse alusel jagada puhkus osadeks.

§ 78. Lisapuhkused, mis antakse ergutusena riiklike või ühiskondlike kohustuste täitmise eest

Ergutuslikke tasulisi lisapuhkusi riiklike või ühiskondlike kohustuste täitmise eest võidakse anda töökoha järgi vabatahtlike tuletõrjesalkade liikmetele, vabatahtlike rahvamalevate liikmetele, alaealiste ühiskondlike kasvatajatele ja muudel juhtudel NSV Liidu ja Eesti NSV seadusandlusega ettenähtud korras.

§ 79. Palgata puhkus

Administratsioon võib töölisele või teenistujale tema avalduse põhjal anda perekondlikel või muudel kaaluvatel põhjustel lühiajalist palgata puhkust.

VI peatükk

TÖÖNORMID JA TÜKITÕOHINDED

§ 80. Töönormid (tootmis- ja ajanormid), teenindusnormid ja arvilise koosseisu normatiivid

Töönormide (tootmis- ja ajanormide), teenindusnormide ning tööliste ja teenistujate arvilise koosseisu normatiivide kindlaksmääramisel arvestatakse tehnika taset, töö ja tootmise teaduslikku organiseerimist ning eesrindlikke töökogemusi. Need normid ja normatiivid tuleb uutega asendada, kui tootmises rakendatakse niisugused tehnilised, majanduslikud ja organisatsioonilised abinõud, mis tagavad tööviljakuse kasvu.

§ 81. Uute normide ja normatiivide kehtestamine ja kehtivate muutmine

Töö- ja teenindusnormid ning töötajate arvilise koosseisu normatiivid kehtestab ja muudab ettevõtte, asutuse või organisatsiooni administratsioon kooskõlastatult ametiühingu vabriku-, tehase- või kohaliku komiteega.

§ 82. Töö- ja teenindusnormide teatavakstegemine

Uued ja muudetud töö- ja teenindusnormid peab administratsioon töölistele ja teenistujatele teatavaks tegema vähemalt kaks nädalat enne nende kohaldamist.

§ 83. Ühtsete ja tüüpnormide ja -normatiivide kehtestamine

Uhelaadilistele töödele võidakse kehtestada harukondadevahelised, harukondlikud või ametkondlikud ühtsed või tüüpnormid ja -normatiivid.

§ 84. Tükitööhinnete kindlaksmääramine töötasustamisel tükitöö alusel

(1) Tükitöö alusel töötasustamisel määratakse tükitööhinned kindlaks tööde liigist, tariifsetest palgamääradest (ametipalkadest) ja töönormidest lähtudes.

(2) Tükitööhinne määratakse kindlaks kas tehtava töö liigile vastava tariifse tunnipalgamäära (päevapalgamäära) jagamisega tunni (päeva) tootmismõõniga või töö liigile vastava tariifse tunnipalgamäära (päevapalgamäära) korrutamiseõga tundides või päevades kindlaksmääratud ajanormiga.

§ 85. Leiutise või ratsionaliseerimisettepaneku esitanud töölistele ja teenistujatele endiste tükitööhinnete säilitamine

(1) Töölistele ja teenistujatele, kelle leiutise või ratsionaliseerimisettepaneku juurutamise tuleõusel muudeti tehnilisi norme ja tükitööhindeid, säilitatakse endised tükitööhinned 6 kuu jooksul arvates uute normide ja tükitööhinnete kohaldamisest. Teistele töõtajatele, kes abistasid leiutajat või ratsionaliseerijat ettepaneku juurutamisel, säilitatakse endised tükitööhinned 3 kuu jooksul.

(2) Endised tükitööhinned säilitatakse ka sel juhul, kui leiutaja või ratsionaliseerija ei teinud varem seda tööd, mille norme ja tükitööhindeid seoses tema ettepaneku juurutamisega muudeti, ning kui ta viidi sellele tööle üle pärast ettepaneku esitamist.

§ 86. Teenindusnormide ja normeeritud tootmisülesannete kehtestamine

Ajatöö alusel töötasustamisel kehtestatakse töölistele ja teenistujatele neile kinnistatud tööpinkide või agregaatide teenindusnormid või normeeritud tootmisülesanded kindlaks perioodiks. Üksikute funktsioonide täitmiseks või teatud töö tegemiseks võidakse kehtestada tööliste ja teenistujate arvulise koosseisu normatiivid.

§ 87. Töönormide täitmiseks vajalike normaalsete töötingimuste tagamine

Ettevõtte, asutuse või organisatsiooni administratsioon on kohustatud tagama normaalsete töötingimused, et töölistel ja teenistujad täidaksid töönorme. Töötingimused on normaalsed:

- 1) kui masinad, tööpingid ja seadeldised on tööõõnkorras;
- 2) kui õigeaegselt ollakse varustatud tehnilise dokumentatsiooniga;

3) kui tööks vajalikud materjalid ja tööriistad on vajaliku kvaliteediga ja kui need on õigeaegselt kätte antud;

4) kui tootmist varustatakse elektrienergia, gaasi ja muude energiaallikadega õigeaegselt;

5) kui on loodud ohutud ja tervislikud töötingimused.

§ 88. Töö- ja teenindusnormide kehtestamisel või muutmisel tekkivate lahkarmuste lahendamine

Lahkarvamusi, mis on tekkinud ettevõtte, asutuse või organisatsiooni administratsiooni ja ametiühingu vabriku-, tehase- või kohaliku komitee vahel töö- ja teenindusnormide kehtestamisel või muutmisel, lahendavad kõrgemalseisvad majandus- ja ametiühinguorganid.

VII peatükk

PALK

§ 89. Töö järgi tasustamine

(1) NSV Liidu konstitutsiooni ja Eesti NSV konstitutsiooni kohaselt tasustatakse tööliste ja teenistujate tööd vastavalt töö hulgale ja kvaliteedile.

(2) Keelatud on igasugune palgamäärade alandamine olenevalt soost, vanusest, rassist või rahvusest.

§ 90. Palga alammäär

Töölise või teenistuja kuupalk ei või olla väiksem riigi poolt kehtetatud alammäärast.

§ 91. Palga normeerimine

Palka normeerib riik ametiühingute osavõtul.

§ 92. Tööliste töö tasustamine tariifsete palgamäärade alusel

(1) Tööliste tööd tasustatakse tariifsete palgamäärade alusel, mis kinnitatakse tsentraliseeritud korras.

(2) Tööde liikikuuluvuse määrab vastavalt tariifijärkudele kindlaks ning annab tööliste tariifi- ja kvalifikatsiooniteatmiku alusel kvalifikatsioonikategooria ettevõtte või organisatsiooni administratsioon kooskõlas- tatult ametiühingu vabriku-, tehase- või kohaliku komiteega.

§ 93. Teenistujate töö tasustamine ametipalkade alusel

(1) Teenistujate tööd tasustatakse ametipalkade skeemide alusel, mis kinnitatakse tsentraliseeritud korras.

(2) Ametipalgad määrab teenistujatele ettevõtte, asutuse või organisatsiooni administratsioon vastavalt töötaja ametikohale ja kvalifikatsioonile.

§ 94. Töötasustamine eritingimustes töötamisel

Rasketel või tervist kahjustavatel töödel ning raskete kliimatingimustega paikkondades töötamisel kehtestatakse kõrgendatud töötasu.

§ 95. Töötasustamise süsteemid

(1) Töölistele ja teenistujatele tasutakse nende töö eest kas aja- või tükitöö alusel. Tükitöö alusel tasustamine võib olla kas individuaalne või kollektiivne.

(2) Tööliste ja teenistujate materiaalse huvitatuse suurendamiseks tootmisplaanide täitmise ja ületamise, tootmise efektiivsuse ja rentaabluse tõstmise, tööviljakuse kasvu, toodangu kvaliteedi parandamise ja ressurside kokkuhoiu vastu võib rakendada premiaal-ajatöötasustamise ja premiaal-tükitöötasustamise süsteeme.

(3) Aja- või tükitöötasustamise süsteemi kehtestab ning tööliste ja teenistujate premeerimise määrustikud kinnitab ettevõtte või organisatsiooni administratsioon kooskõlastatult ametiühingu vabriku-, tehase- või kohaliku komiteega.

§ 96. Tasu aasta töötulemuste eest

(1) Lisaks töötasustamise süsteemi järgi ettenähtud tasule võib kehtestada ettevõtete ja organisatsioonide töölistele ja teenistujatele ettevõtte või organisatsiooni aasta töötulemuste järgi tasu maksmise ettevõtte või organisatsiooni kasumi arvel moodustatavast fondist. Tasu suuruse määramisel arvestatakse töölise või teenistuja töötulemusi ning tema pidevat tööstaazi ettevõttes või organisatsioonis.

(2) Tasu maksmise määrustiku kinnitab ettevõtte või organisatsiooni administratsioon kooskõlastatult ametiühingu vabriku-, tehase- või kohaliku komiteega.

§ 97. Uute töötasustamise tingimuste kehtestamisest või seniste muutmisest töölistele ja teenistujatele teatamine

Ettevõtte, asutuse või organisatsiooni administratsioon on kohustatud uute töötasustamise tingimuste kehtestamisest või nende muutmisest teatama töölistele ja teenistujatele vähemalt kaks nädalat ette.

§ 98. Tasustamine eri liiki tööde tegemisel

(1) Kui ajatööline või teenistuja teeb eri liiki töid, makstakse talle tasu kõrgemat kvalifikatsiooni nõudva töö järgi.

(2) Tükitöölisele tasutakse tehtava töö hinnete järgi. Neis rahvamajandusharudes, kus tootmise iseärasuste tõttu antakse tükitöölisele teha tööd, mille liik on madalam töölise kvalifikatsioonikategooriast, makstakse

sellist tööd tegevale töölisele tariifsete palgamäärade vahe, kui niiviisi on kollektiivlepinguga ette nähtud. Palgamäärade vahe makstakse, kui tööline täidab töönorme ja kui vahe kvalifikatsioonikategooria ja tehtava töö liigi vahel on vähemalt kaks järku.

§ 99. Töötasustamine kutsekaasluse puhul

(1) Töötajatele, kes seadusandlusega kindlaksmääratud juhtudel teevad tööd mitme kutse- või eriala järgi ühes ja samas ettevõttes või organisatsioonis, makstakse lisatasu kutse- või erialade ühendamise eest.

(2) Kutse- või erialade ühendamise ja selle eest NSV Liidu seadusandlusega ettenähtud juhtudel ja piirides makstava lisatasu suuruse määrab kindlaks ettevõtte või organisatsiooni administratsioon kooskõlastatult ametiühingu vabriku-, tehase- või kohaliku komiteega.

§ 100. Ületunnitöö tasustamine

(1) Ajatöö korral makstakse ületunnitöö esimese kahe tunni eest poolteisekordselt, järgmiste tundide eest aga kahekordselt.

(2) Tükitöö korral, samuti neis rahvamajandusharudes, kus tüki- ja ajatööliste on kehtestatud ühtsed tariifsed palgamäärad, makstakse ületunnitöö eest lisatasu NSV Liidu seadusandlusega kindlaksmääratud suuruses.

(3) Lisatasu ületunnitöö eest tükitöö korral makstakse vastavalt NSV Liidu seadusandlusele 50 protsenti vastava kategooria ajatöölise tariifsest palgamäärast ületunnitöö esimese kahe tunni eest ja 100 protsenti sellest tariifsest palgamäärast järgmiste tundide eest.

(4) Ületunnitöö kompenseerimine vaba aja andmisega on keelatud.

§ 101. Riiklikel pühadel tehtud töö tasustamine

(1) Riiklikel pühadel (§ 68) tehtud tööd tasustatakse kahekordselt:

1) tükitööliste — kahekordsete tükitööhinnete alusel;

2) töötajatele, kellele makstakse palka tunni- või päevapalgamäärade alusel, kahekordse tunni- või päevapalgamäära suuruses;

3) töötajatele, kes saavad kuupalka — ühekordse tunni- või päevapalgamäära suuruses üle kuupalgamäära, kui töötamine riiklikul pühal toimus tööaja kuunormi piirides ja kahekordse tunni- või päevapalgamäära suuruses üle kuupalgamäära, kui töö riiklikul pühal toimus üle tööaja kuunormi.

(2) Riiklikul pühal töötanud töölise või teenistuja soovil võidakse talle anda teine puhkepäev.

§ 102. Öötöö tasustamine

Öötöö (§ 49) eest tasutakse kõrgendatud ulatuses, mis määratakse kindlaks NSV Liidu seadusandlusega.

§ 103. Töötasustamine töönormide mittetäitmisel, praagi tootmisel ja tööseisaku puhul, mis leidsid aset mitte töölise või teenistuja süü tõttu

Töönormide mittetäitmisel, toodangu valmistamisel, mis osutub praagiks, ja tööseisaku puhul, mis leidsid aset mitte töölise või teenistuja süü tõttu, makstakse tasu NSV Liidu seadusandlusega kindlaksmääratud ulatuses.

§ 104. Töötasustamise ulatus töönormide mittetäitmisel

(1) Kui tööline või teenistuja ei täida töönorme mitte oma süü läbi, makstakse talle tasu vastavalt NSV Liidu seadusandlusele mitte vähem kui kaks kolmandikku teina tariifsest palgamäärast (ametipalgast). Neil juhtudel ei või kuupalk olla madalam kehtestatud alammäärast (§ 90).

(2) Kui tööline või teenistuja ei täida töönorme oma süü läbi, makstakse talle tasu vastavalt tehtud töö hulgale ja kvaliteedile.

§ 105. Töötasustamine praagi tootmisel

(1) Toodangu valmistamisel, mis osutub praagiks mitte töölise või teenistuja süü läbi, makstakse täieliku praagi korral vastavalt NSV Liidu seadusandlusele tasu kaks kolmandikku vastava kategooria ajatöölise tariifsest palgamäärast. Osalise praagi korral tasutakse alandatud hinnete järgi, sõltuvalt toodangu kõlblikkuse astmest, kuid mitte vähem kui kaks kolmandikku tähendatud tariifsest palgamäärast. Kuupalk ei või neil juhtudel olla madalam kehtestatud alammäärast (§ 90).

(2) Praaktoodete eest, mis on tekkinud defekti tõttu töödeldavas metallis (materjali kvaliteedi mittevastavus, õhumull või mõra metallis), ja mis avastati pärast seda, kui detaili töötlemiseks või monteerimiseks oli kulunud vähemalt üks tööpäev, makstakse tasu tavaliste tükitööhinnete järgi.

(3) Mitte töötaja süü läbi toodetud praagi korral, mis avastati pärast toote vastuvõtmist tehnilise kontrolli organi poolt, makstakse töötajale tasu nagu kõlbliku toote eest.

(4) Uute tootmisviiside (tööpinkide, masinate, mootorite, transformatorite, turbiinide jms. detailide töötlemine) omandamise perioodil tasutakse nii uutest kui ka töötavates ettevõtetes praagi korral, mis ei ole tekkinud töötaja süü läbi, vastava kategooria ajatöölise tariifsest palgamäärast lähtudes.

(5) Töölise või teenistuja süü läbi toodetud täieliku praagi korral tasu ei maksta. Töölise või teenistuja süü läbi toodetud osalise praagi korral tasutakse alandatud määral, sõltuvalt valmistatud toodangu kõlblikkuse astmest.

§ 106. Tasu maksmine tööseisaku aja eest

(1) Mitte töölise või teenistuja süü läbi tingitud tööseisaku aja eest makstakse vastavalt NSV Liidu seadusandlusele tasu vastava kategooria ajatöölise tariifse palgamäära pooles ulatuses, välja arvatud metallurgia-, maagi- ja koksitööstus, kus mitte töötaja süü läbi tingitud tööseisaku

aja eest makstakse töötajale tasu kaks kolmandikku tariifsest palgamäärast. Kuupalk ei või neil juhtudel olla madalam kehtestatud alammäärast (§ 90).

(2) Uute tootmisviiside (tööpinkide, masinate, mootorite, transformatorite, turbiinide jms. detailide töötlemine) omandamise perioodil tasutakse nii uutes kui ka seni töötavates ettevõtetes mitte töötaja süü läbi tingitud tööseisaku aja eest vastava kategooria ajatöölise tariifsest palgamäärast lähtudes.

(3) Neis rahvamajandusharudes, kus tükitöölisele ja ajatöölisele on kehtestatud ühtsed tariifsed palgamäärad, määratakse mitte töötaja süü läbi tingitud tööseisaku aja eest makstava tasu suurus kindlaks vastavalt NSV Liidu seadusandlusele.

(4) Töötaja süü läbi tekkinud tööseisaku aja eest tasu ei maksta.

§ 107. Palga säilitamine üleviimisel teisele alalisele vähemtasutavale tööle

Töölise või teenistuja üleviimisel teisele alalisele vähemtasutavale tööle säilitatakse töötajale endine keskmine palk kahe nädala kestel üleviimise päevast arvates.

§ 108. Palga maksmise tähtajad

(1) Palka makstakse mitte harvemini kui iga poole kuu järel.

(2) Mõne kategooria tööliste ja teenistujatele võib Eesti NSV Ministrite Nõukogu kehtestada teised palga väljamaksmise tähtajad.

(3) Palk kogu puhkuse aja eest makstakse välja hiljemalt üks päev enne puhkuse algust.

§ 109. Palga väljamaksmise koht

Töölisele ja teenistujatele makstakse palk välja tavaliselt töötamise kohas.

§ 110. Avanss

Erandjuhtudel võidakse töötajale anda tema palvel palga arvel avanssi kuni kuupalga suuruses.

§ 111. Lõpparve väljamaksmise tähtaeg

(1) Töölepingu lõppemisel makstakse töölisele või teenistujale kõik ettevõttelt, asutuselt või organisatsioonilt saadaolevad summad välja töölepingu lõppemise päeval. Kui töötaja töölepingu lõppemise päeval ei töötanud, tuleb vastavad summad välja maksta mitte hiljem kui tema poolt lõpparve nõude esitamisele järgneval päeval.

(2) Vaidluse korral summa suuruse üle, mis kuulub töötajale töölepingu lõppemisel, on administratsioon igal juhul kohustatud käesoleva paragrahvi lg. 1 näidatud tähtajal maksma välja administratsiooni poolt vaidlustamata summa.

§ 112. Vastutus lõpparve või tööraamatu kinnipidamise eest

(1) Kui ettevõtte, asutuse või organisatsiooni süü läbi ei maksta töötajale, kellega lõppes tööleping, välja töötajal saada olevad summad käesoleva koodeksi § 111 näidatud tähtjaks, on vaidluse puudumisel nende summade suuruse üle ettevõtte, asutus või organisatsioon kohustatud maksma töötajale tema keskmise palga kogu kinnipidamise aja eest kuni lõpparve tegemise tegeliku päevani.

(2) Vaidluse korral summa suuruse üle, mis kuulub töötajale, kellega lõppes tööleping, on administratsioon kohustatud käesolevas paragrahvis ettenähtud hüvituse sel juhul välja maksma, kui vaidlus lahendati töötaja kasuks. Kui vaidlus lahendati töötaja kasuks mitte täielikult, vaid osaliselt, määrab hüvituse suuruse kinnipidamise aja eest kindlaks organ, kes tegi vaidluse kohta sisulise otsuse.

(3) Juhul kui töötaja, kellega lõppes tööleping, asub enne lõpparve kättesaamist teisele tööle, siis vähendatakse temal saada olevat summat lõpparve kinnipidamise aja eest summa võrra, mida ta sai uues töökohas töö eest lõpparve kinnipidamise perioodil.

(4) Administratsiooni süü läbi tööraamatu väljaandmisega viivitamisel makstakse töötajale tema keskmine palk sunnitud puudumise kogu aja eest.

VIII peatükk

TAGATISED JA KOMPENSATSIOONID

§ 113. Tagatised valitavatele ametikohtadele valitud töölistele ja teenistujatele

Töölistele ja teenistujatele, kes on vabastatud töölt seoses nende valimisega valitavatele ametikohtadele riigiorganites, partei-, ametiühingu-, komsomoli-, kooperatiivsetes ja muudes ühiskondlikes organisatsioonides, antakse pärast nende volituste lõppemist valitaval ametikohal tagasi endine töö (ametikoht), selle puudumisel aga teine samaväärne töö (ametikoht) samas või töötaja nõusolekul teises ettevõttes, asutuses või organisatsioonis.

§ 114. Tagatised töölistele ja teenistujatele riiklike või ühiskondlike kohustuste täitmise ajaks

(1) Riiklike või ühiskondlike kohustuste täitmise ajaks, kui NSV Liidu ja Eesti NSV seadusandluse kohaselt võib neid kohustusi täita tööajal, säilitatakse töölistele ja teenistujatele töökoht (ametikoht) ja keskmine palk.

(2) Töölistele ja teenistujatele, kes kutsutakse täitma kohustusi, mis on ette nähtud NSV Liidu üldise sõjaväekohustuse seadusega, antakse tagatised ja soodustused vastavalt sellele seadusele.

§ 115. Tagatised kvalifikatsiooni tõstmisele suunatud tööliste ja teenistujatele

Töölistele ja teenistujatele nende suunamisel kvalifikatsiooni tõstmisele tööd katkestades, säilitatakse töö- või ametikoht ja makstakse seadusandlusega ettenähtud tasu.

§ 116. Tagatised tervisliku seisundi kindlaksmääramisele tervishoiuasutusse suunatud töölistele ja teenistujatele

Tervishoiuasutuses läbivaatusel viibimise aja eest säilitatakse töö- või ametikoht ja keskmine palk töölistele ja teenistujatele, kellel arstlik läbivaatus on kohustuslik.

§ 117. Tagatised doonoriks olevatele töölistele ja teenistujatele

(1) Ettevõtte, asutuse või organisatsiooni administratsioon on kohustatud lubama doonoriks olevaid töölisi ja teenistujaid tervishoiuasutusse arstliku kontrolli ja vere andmise päevadel ning säilitama neile keskmise palga nende päevade eest.

(2) Doonoriks olevatele töölistele ja teenistujatele antakse vahetult pärast vere andmise päeva puhkepäev, mille eest säilitatakse keskmine palk. Töötaja soovil liidetakse see päev iga-aastase puhkusega.

§ 118. Tagatised leiutise või ratsionaliseerimisettepaneku esitanud töölistele ja teenistujatele

(1) Leiutise või ratsionaliseerimisettepaneku esitanud töölistele ja teenistujatele säilitatakse keskmine palk põhitööst vabastamise korral osavõtmiseks leiutise või ratsionaliseerimisettepaneku juurutamisest samas ettevõttes või organisatsioonis.

(2) Kui leiutist või ratsionaliseerimisettepanekut juurutatakse teises ettevõttes või organisatsioonis, säilitatakse töölistele või teenistujale ametikoht alalisel töökohal, töö eest leiutise või ratsionaliseerimisettepaneku juurutamisel tasutakse poolte kokkuleppel, kuid mitte vähem keskmisest palgast alalisel töökohal.

§ 119. Tagatised ja kompensatsioonid komanderingute puhul

(1) Töölistel ja teenistujatel on õigus kulude hüvitamisele ja muude kompensatsioonide saamisele seoses ametialaste komanderingutega.

(2) Komandeeritud töötajale säilitatakse kogu komanderingu ajaks töö- või ametikoht ja keskmine palk.

(3) Komandeeritud töötajale makstakse välja:

- 1) sõidukulud sihtkohta ja tagasi;
- 2) päevaraha komanderingus oldud aja eest;
- 3) kulud eluruumi üürimiseks.

(4) Kompensatsioonide suurus ja väljamaksmise kord ametialaste komanderingute puhul, samuti komanderingute piirtähtajad määratakse kindlaks NSV Liidu seadusandlusega.

§ 120. Tagatised ja kompensatsioonid teise paikkonda ülemineku puhul

(1) Töölistel ja teenistujatel on õigus kulude hüvitamisele ja muude kompensatsioonide saamisele seoses teise paikkonda tööle üleviimisega, töölevõtmisega või töölesuunamisega.

(2) Teise paikkonda üleviidud töötajatele makstakse välja:

- 1) töötaja enda ja tema perekonnaliikmete sõidukulud;
- 2) vara veo kulud;
- 3) päevaraha teel oldud aja eest;
- 4) palk teel oldud aja eest ja täiendavalt 6 päeva eest (sõidu ettevalmistusteks ning elamise sisseseadmiseks uues kohas);
- 5) ühekordne toetus töötajale endale ja igale temaga koos ümberasuvale perekonnaliikmele.

(3) Töötajatele, kes viiakse üle teise paikkonda omal soovil, võib poolte kokkuleppel käesoleva paragrahvi lg. 2 tähendatud kompensatsioone maksta kas täielikult või osaliselt.

(4) Töötajatele, kes asuvad ümber teise paikkonda seoses tööle võtmisega, makstakse välja:

- 1) töötaja enda ja tema perekonnaliikmete sõidukulud;
- 2) vara veo kulud;
- 3) päevaraha teel oldud aja eest.

Ühekordset toetust töötajale endale ja tema perekonnaliikmetele, samuti töötasu kuni tööle asumiseni võib maksta kas täielikult või osaliselt töötaja ja ettevõtte, asutuse või organisatsiooni kokkuleppel.

(5) Kompensatsioonide suurus ja väljamaksmise kord käesolevas paragrahvis tähendatud töötajatele, samuti töölistele, kes asuvad ümber teise paikkonda seoses töölevõtmisega organiseeritud värbamise korras, ning noortele töölistele ja spetsialistidele, kes suunatakse tööle pärast õppeasutuse lõpetamist, määratakse kindlaks NSV Liidu seadusandlusega.

§ 121. Kompensatsioon töölistele ja teenistujatele kuuluvate tööriistade kulumise eest

(1) Töölistel ja teenistujatel, kes kasutavad ettevõtte, asutuse või organisatsiooni vajadusteks oma tööriistu, on õigus saada kompensatsiooni oma tööriistade kulumise (amortiseerumise) eest.

(2) Kui kompensatsiooni suurust ja maksmise korda ei ole kindlaks määratud tsentraliseeritud korras, määrab selle kindlaks ettevõtte, asutuse või organisatsiooni administratsioon kooskõlastatult tööliste või teenistuja ning ametiühingu vabriku-, tehase- või kohaliku komiteega.

§ 122. Palgast kinnipidamiste piiramine

(1) Palgast kinnipidamine võib toimuda ainult NSV Liidu ja Eesti NSV seadusandlusega ettenähtud juhtudel.

(2) Töölise või teenistuja palgast kinnipidamist tema võlgnevuse katteks ettevõttele, asutusele või organisatsioonile, kus ta töötab, võib teha administratsiooni korraldusel:

1) palga arvel antud avansi tagastamiseks; arvutusvigade tõttu liigselt väljamakstud summade tagastamiseks; äraikulutamata ja tähtjaks tagastamata avansside kustutamiseks, mis olid antud komanderinguks, teise paikkonda üleviimiseks või majanduslikeks vajadusteks, kui töötaja ei vaidlusta kinnipidamise alust või suurust. Neil juhtudel on administratsioonil õigus teha kinnipidamise korraldus hiljemalt ühe kuu jooksul avansi tagastamise või võlgnevuse kustutamise tähtaja lõppemisest või ebaõigesti arvatud summa väljamaksmise päevast arvates;

2) väljatöötamata puhkusepäevade eest töölepingu lõpetamisel enne selle tööaasta lõppu, mille arvel töötaja juba oli puhkuse saanud. Kinnipidamist nende päevade eest ei tehta töölepingu lõpetamisel käesoleva koodeksi § 33 p. 3, 5 ja 6 ning § 37 p. 1, 2 ja 5 ettenähtud alustel, õppima suunamisel ega pensionile minekul;

3) kahju hüvitamiseks, mis on tekitatud ettevõttele, asutusele või organisatsioonile töölise või teenistuja süü läbi, kui töötaja on andnud kirjaliku nõusoleku palgast kinnipidamiseks (§ 129 lg. 1).

(3) Palka, mida administratsioon on töötajale liigselt välja maksnud (sealhulgas seaduse ebaõige kohaldamise tõttu), ei saa temalt tagasi nõuda, välja arvatud juhud, kui liigne väljamaksmine oli tingitud arvutusveast.

§ 123. Palgast kinnipidamise piirmäärad

(1) Igal palga maksmisel ei tohi kõikide kinnipidamiste üldsumma ületada 20 protsenti, NSV Liidu ja Eesti NSV seadusandlusega eriti ettenähtud juhtudel aga 50 protsenti töölisele või teenistujale väljamaksmisele kuuluvast palgast.

(2) Kui palgast peetakse kinni mitme täitedokumendi alusel, peab töölisele või teenistujale igal juhul jääma 50 protsenti palgast.

(3) Käesolevas paragrahvis ettenähtud kinnipidamise piirmäärad ei kehti palgast kinnipidamise kohta parandusliku töö kandmise ajal.

§ 124. Mõnedest töölistele ja teenistujatele väljamakstavatest summadest kinnipidamise keeld

Keelatud on kinnipidamised vallandustoetusest, kompensatsioonilistest ja muudest väljamaksetest, millele seadusandluse kohaselt sissenõuet ei pöörata.

TAGATISED TÖOLISTE JA TEENISTUJATE MATERIAALSE VASTUTUSE KORRAL

§ 125. Töölise ja teenistujate materiaalse vastutuse üldised alused ja tingimused

(1) Töölised ja teenistujad kannavad materiaalselt vastutust kahju eest, mis on tekitatud ettevõttele, asutusele või organisatsioonile nende töökohustuste rikkumise tagajärjel, kui nad on süüdi kahju tekkimises. See vastutus piirdub tavaliselt teatud osaga töölise või teenistuja palgast (käesoleva koodeksi §-d 126—128).

(2) Kahju suuruse kindlaksmääramisel arvestatakse ainult otsest tegelikku kahju, mitte aga saamata jäänud tulu.

(3) Lubamatu on panna töölisele või teenistujale vastutust niisuguse kahju eest, mida võib lugeda normaalse tootmismajandusliku riski tagajärjel tekkinuks.

§ 126. Tagatised töölise ja teenistujate materiaalse vastutuse ulatuse kindlaksmääramisel

(1) Kahju eest, mis on ettevõttele, asutusele ja organisatsioonile tekitatud töökohustuste täitmisel, kannavad töölised ja teenistujad, kelle süü läbi kahju on tekitatud, materiaalselt vastutust otseste tegeliku kahju ulatuses, kuid mitte üle ühe kolmandiku nende tariifsest kuupalgamäärast (ametipalgast).

(2) Materiaalne vastutus enam kui ühe kolmandiku ulatuses tariifsest kuupalgamäärast (ametipalgast), kuid mitte rohkem kui tekitatud kahju füüsilises ulatuses, on lubatud vaid NSV Liidu seadusandlusega ettenähtud juhtudel.

§ 127. Töölise ja teenistujate piiratud materiaalne vastutus enam kui ühe kolmandiku ulatuses tariifsest kuupalgamäärast

(1) Piiratud materiaalselt vastutust enam kui ühe kolmandiku ulatuses tariifsest kuupalgamäärast (ametipalgast) kannavad vastavalt NSV Liidu seadusandlusele:

1) töölised ja teenistujad, kes on hooletuse tõttu rikkunud materjale, poolfabrikaate või tooteid, — tekitatud kahju ulatuses, kuid mitte üle kahe kolmandiku keskmisest kuupalgast;

2) administratiiv-tehnilise ja administratiiv-majandusliku personali hulka kuuluvad isikud, kes on ebaõigesti korraldanud töötajatele väljaantud materjalide, poolfabrikaatide, toodete ja esemete (erirõivad, tööriistad, mõõteriistad jne.) arvestust ja hoidmist, samuti jätnud tarvitusele võtmata vajalikud abinõud selle vara riisumise, hävitamise või rikkumise vältimiseks, — tekitatud kahju ulatuses, kuid mitte üle keskmise kuupalga;

3) ametiisikud, kes on süüdi töötaja ebaseaduslikus vallandamises või teisele tööle üleviimises, — juhtudel ja ulatuses, mis on tähendatud käesoleva koodeksi §-s 224.

§ 128. Töölise ja teenistujate täielik materiaalne vastutus

(1) Vastavalt NSV Liidu seadusandlusele kannavad töölised ja teenistujad materiaalselt vastutust ettevõtte, asutuse või organisatsiooni ees tekitatud kahju täies ulatuses järgmistel juhtudel:

1) kui kahju tekitati töötaja teoga, millel on kuriteo tunnused;

2) kui töötajale on eriseaduste ja määrustega pandud täielik materiaalne vastutus ettevõttele, asutusele või organisatsioonile tööülesannete täitmisel tekitatud kahju eest;

3) kui rahaliste ja kaubaliste väärtustega tegeleva ja vastavas loetelus märgitud töötaja ning ettevõtte, asutuse või organisatsiooni vahel on sõlmitud kirjalik erileping selles, et töötaja võtab enesele täieliku materiaalse vastutuse tema vastutavale hoiule või muuks otstarbeks antud väärtuste puudujäägi eest üle kehtestatud normide;

4) kui kahju tekitamine ei olnud seotud tööülesannete täitmisega.

§ 129. Ettevõttele, asutusele või organisatsioonile tekitatud kahju hüvitamise kord

(1) Kahju hüvitamine käesoleva koodeksi § 126 lg. 1 ettenähtud ulatuses toimub töötaja kirjaliku nõusoleku korral ettevõtte, asutuse või organisatsiooni administratsiooni korraldusel palgast kinnipidamise teel. Korralduse kinnipidamise kohta võib administratsioon teha hiljemalt kahe nädala jooksul, arvates töötaja poolt tekitatud kahju avastamisest. Töötaja kirjaliku nõusoleku puudumisel kinnipidamist ei tehta ja kahju hüvitamise lahendab administratsiooni avalduse põhjal rajooni (linna) rahvakohus.

(2) Ülejäänud juhtudel toimub kahju hüvitamine administratsiooni poolt rajooni (linna) rahvakohtule hagi esitamise teel.

(3) Kui administratsioon rikub kehtestatud korda ja peab palgast kinni ilma töötaja kirjaliku nõusolekuta ning kohtuotsuseta, teeb töövaldusorgan töötaja kaebuse alusel otsuse ebaseaduslikult kinnipeetud summade tagastamiseks.

§ 130. Tegelik olukorra arvestamine materiaalse vastutuse panemisel töölisele või teenistujale

Hüvitamisele kuuluva kahju suuruse kindlaksmääramisel kohtu poolt tuleb arvestada mitte ainult tekitatud reaalselt kahju, vaid ka tegelikku olukorda, milles kahju tekitati. Kohtul on õigus samuti arvestada töötaja materiaalselt olukorda.

X peatükk

TOODISTSIIPLIIN

§ 131. Töölise ja teenistujate kohustused

Töölised ja teenistujad on kohustatud töötama ausalt ja kohusetundlikult, pidama töödistsipliini, täitma õigeaegselt ja täpselt administratsiooni korraldusi, tõstma tööviljakust, parandama toodangu kvaliteeti, pidama kinni tehnoloogilisest distsipliinist ning töökaitse-, ohutustehnika- ja töötervishoiunõuetest, hoidma ja tugevdama sotsialistlikku omandit.

§ 132. Töödistsipliini tagamine

Ettevõtetes, asutustes ja organisatsioonides tagatakse töödistsipliini teadliku töösse suhtumise, veenmismeetodi ning kohusetundliku töö eest ergutamiseega. Üksikute kohusetundetute töötajate suhtes kohaldatakse vajaduse korral distsiplinaarse või ühiskondliku mõjutamise vahendeid.

§ 133. Administratsiooni kohustused

Ettevõtte, asutuse või organisatsiooni administratsioon on kohustatud töölise ja teenistujate tööd õigesti organiseerima, looma tingimused tööviljakuse kasvuks, tagama töö- ja tootmisdistsipliini, kõrvalekaldumatult järgima tööseadusandlust ja töökaitse-eeskirju, suhtuma tähelepanelikult töötajate vajadustesse ja nõudmistesse ning parandama nende töö- ja olmetingimusi.

§ 134. Töösisekorra eeskirjad

Töösisekord ettevõtetes, asutustes ja organisatsioonides määratakse kindlaks töösisekorra eeskirjadega, mille kehtestab administratsioon kooskõlastatult ametiühingu vabriku-, tehase- või kohaliku komiteega ettenähtud korras kinnitatavate tüüpeeskirjade alusel.

§ 135. Distsiplinaarmäärustikud

Mõnes rahvamajandusharus kehtivad mõne kategooria töölise ja teenistujate suhtes distsiplinaarmäärustikud.

§ 136. Ergutused eduka töö eest

(1) Töökohustuste eeskujuliku täitmise eest, edu eest sotsialistlikus võistluses, tööviljakuse tõstmise, toodangu kvaliteedi parandamise, pikaajalise laitmatu töö, novaatorluse ja muude töösaavutuste eest kohaldatakse järgmisi ergutusi:

- 1) tänu avaldamine;
- 2) preemia andmine;
- 3) autasustamine hinnalise kingitusega;
- 4) autasustamine aukirjaga;

3) ametiisikud, kes on sündi tõotaja eluajal üks vallandamis- või

5) auraamatusse või autahvlile kandmine.

(2) Töösisekorra eeskirjadega ja distsiplinaarmäärustikega võidakse ette näha ka muid ergutusi.

§ 137. Ergutuste kohaldamise kord

Ergutusi kohaldab administratsioon koos või kooskõlastatult ametiühingu vabriku-, tehase- või kohaliku komiteega.

§ 138. Eeliste ja soodustuste andmine töölistele ja teenistujatele eduka ja kohusetundliku töö eest

Töölistele ja teenistujatele, kes edukalt ja kohusetundlikult täidavad oma töökohustusi, antakse esmajärjekorras eeliseid ja soodustusi sotsiaalkultuurilise ja olmeteenendamise vallas (sanatooriumi- ja puhkekodu-tuusikud, korteriolude parandamine jne.). Selliseid töötajaid eelistatakse ka töös edutamisel.

§ 139. Ergutamine eriliste tööteenete eest

Eriliste tööteenete eest esitatakse töölisi ja teenistujaid kõrgemalseisvatele organitele ergutamiseks, ordeni, medali, aukirja või rinnamärgiga autasustamiseks ning aunimetuse ja kutseala parima töötaja nimetuse andmiseks.

§ 140. Karistused töödistsipliini rikkumise eest

(1) Töödistsipliini rikkumise eest võib ettevõtte, asutuse või organisatsiooni administratsioon kohaldada järgmisi distsiplinaarkaristusi:

- 1) märkus;
- 2) noomitus;
- 3) vali noomitus;
- 4) üleviimine vähemtasutavale tööle kuni kolmeks kuuks või paigutamine samaks tähtjaks madalamale ametikohale;
- 5) vallandamine (§ 37 p. 3 ja 4).

(2) Seadusandlusega distsiplinaarvastutuse kohta ja distsiplinaarmäärustikega võib mõne kategooria töölistele ja teenistujatele ette näha ka muid distsiplinaarkaristusi.

§ 141. Karistusliigi valik

Distsiplinaarkaristuse määramisel tuleb arvestada üleastumise raskust, selle toimepanemise asjaolusid, samuti töölise või teenistuja eelnenud tööd ja käitumist.

§ 142. Distsiplinaarkaristuste määramise kord

(1) Enne distsiplinaarkaristuse määramist on administratsioon kohustatud nõudma töödistsipliini rikkujalt seletuse.

(2) Kui töötaja mõjuva põhjuseta keeldub seletust andmast, võib karistuse määrata seletuse esitamisest sõltumata.

(3) Distsiplinaarkaristus avaldatakse käskkirjas või korralduses ja sellest teatatakse töötajale allkirja vastu.

§ 143. Distsiplinaarkaristuse määramise tähtajad

Ettevõtte, asutuse või organisatsiooni administratsioon määrab distsiplinaarkaristuse vahetult pärast üleastumise avastamist, kuid mitte hiljem kui ühe kuu jooksul üleastumise avastamisest arvates, arvestamata töötaja haiguse või puhkusel viibimise aega. Distsiplinaarkaristust ei või määrata, kui üleastumise päevast on möödunud 6 kuud.

§ 144. Töödistsipliini ühe rikkumise eest mitme karistuse määramise keeld

Töödistsipliini iga rikkumise eest võib määrata ainult ühe distsiplinaarkaristuse.

§ 145. Distsiplinaarkaristuse kustutamine

(1) Kui ühe aasta jooksul, arvates distsiplinaarkaristuse määramisest, ei ole töölisele või teenistujale määratud uut distsiplinaarkaristust, siis loetakse, et teda ei ole distsiplinaarkorras karistatud.

(2) Kui tööline või teenistuja ei ole uuesti töödistsipliini rikkunud ning on näidanud ennast hea ja kohusetundliku töötajana, võib karistuse kustutada enne ühe aasta möödumist.

§ 146. Töödistsipliini rikkumise asja andmine arutamiseks seltsimehelikule kohtule või ühiskondlikule organisatsioonile

Administratsioonil on distsiplinaarkaristuse määramise asemel õigus anda töödistsipliini rikkumise asi arutamiseks seltsimehelikule kohtule või ühiskondlikule organisatsioonile.

XI peatükk

TOOKAITSE

§ 147. Tervislike ja ohutute töötingimuste tagamine

(1) Kõikides ettevõtetes, asutustes ja organisatsioonides luuakse tervislikud ja ohutud töötingimused.

(2) Tervislike ja ohutute töötingimuste tagamine pannakse ettevõtete, asutuste ja organisatsioonide administratsioonile.

(3) Administratsioon on kohustatud kasutusele võtma ajakohaseid ohutustehnika vahendeid, mis hoiavad ära töötraumad, ning tagama sanitaarhügieenilised tingimused, mis väldivad tööliste ja teenistujate haigestumist kutsehaigustesse.

§ 148. Administratsioonile kohustuslikud töökaitse-eeskirjad

(1) Ettevõtte, asutuse või organisatsiooni administratsioon on kohustatud tagama kõigi töötamiskohtade vajaliku tehnilise sisustamise ja looma seal töötingimused, mis vastavad töökaitse-eeskirjadele (ohutus- tehnika-eeskirjadele, sanitaarnormidele ja -eeskirjadele jne.). Sellised eeskirjad (kõigile rahvamajandusharudele ühtsed või harukondadevahelised) kinnitab vastavalt «NSV Liidu ja liiduvabariikide tööseadusandluse aluste» NSV Liidu Ministrite Nõukogu või tema ülesandel teised riigiorganid koos või kooskõlastatult ÜAÜKN-iga.

(2) Harukondlikud töökaitse-eeskirjad ja -normid kinnitavad kehtestatud korras ministeeriumid, keskasutused või riikliku järelevalve organid (§ 225) koos või kooskõlastatult vastavate ametiühingute keskkomiteedega.

(3) Kui eeskirjades puuduvad nõuded, mille täitmine töö tegemise ajal on vajalik ohutute töötingimuste tagamiseks, võtab ettevõtte, asutuse või organisatsiooni administratsioon kooskõlastatult ametiühingu vabrikutehase- või kohaliku komiteega tarvitusele abinõud, mis tagavad ohutud töötingimused.

§ 149. Töökaitse-eeskirjade täitmine tootmishoonete, -rajatiste ja -seadmete projekteerimisel, ehitamisel ning kasutamisel

(1) Tootmishooned, -rajatised ja -seadmed ning tehnoloogilised protsessid peavad vastama nõuetele, mis tagavad tervislikud ja ohutud töötingimused.

(2) Need nõuded hõlmavad territooriumi ja tootmishoonete ratsionaalset kasutamist, seadmete õiget kasutamist ja tehnoloogiliste protsesside organiseerimist, töötajate kaitsmist kahjulike töötingimuste mõju eest, tootmisruumide ja töötamiskohtade hoidmist vastavuses sanitaarhügieeniliste normide ja eeskirjadega ning sanitaar- ja olmeruumide sisseadmist.

(3) Tootmishoonete ja -rajatiste projekteerimisel, ehitamisel ning kasutamisel tuleb järgida töökaitse-eeskirju ja -norme.

(4) Nende masinate, tööpinkide ja seadmete projektid, mille suhtes ohustehnika ja töötervishoiu seisukohalt esitatakse kõrgendatud nõudeid, peavad vastama kehtestatud korras väljatöötatud ja kinnitatud erinormidele.

§ 150. Töökaitse-eeskirjadele mittevastavate ettevõtete käikulaskmise keeld

(1) Ühtki ettevõtet, tsehi, jaoskonda ega muud tootmisobjekti ei tohi vastu võtta ega käiku lasta, kui selles ei ole tagatud tervislikud ja ohutud töötingimused.

(2) Uute ja rekonstrueeritud tootmisobjektide käikulaskmine on keelatud riiklike sanitaar- ja tehnilise järelevalve organite, ametiühingute

tehnikainspeksiooni (§ 255) ning objekti ekspluatatsiooni võtva ettevõtte, asutuse või organisatsiooni ametiühingu vabriku-, tehase- või kohaliku komitee loata.

§ 151. Töökaitseõuetele mittevastavate uute masinate ja muude seadmete näidiste seeriatootmisse andmise keeld

Uhtki töökaitseõuetele mittevastavat uue masina, mehhanismi ja muu tootmiseseadme näidist ei või anda seeriatootmisse.

§ 152. Töölisele ja teenistujatele kohustuslikud töökaitsejuhendid

(1) Töölised ja teenistujad on kohustatud kinni pidama töökaitsejuhenditest, millega on kindlaks määratud tootmisruumides ja ehitusplatsidel töötamise ja käitumise kord. Niisugused juhendid töötatakse välja ja kinnitatakse ettevõtte, asutuse või organisatsiooni administratsiooni poolt koos ametiühingu vabriku-, tehase- või kohaliku komiteega. Kooskõlastatult ametiühingute keskkomiteedega ning vajalikul juhul ka vastavate riikliku järelevalve organitega (§ 255) võivad ministeeriumid ja keskasutused kinnitada töökaitse tüüpjuhendid põhikutsealade töölistele.

(2) Töölised ja teenistujad on kohustatud kinni pidama masinate ja mehhanismide käsitlemiseks kehtestatud nõuetest ning kasutama neile antavaid individuaalkaitsevahendeid.

§ 153. Tööliste ja teenistujate instrueerimine töökaitse-eeskirjadest

(1) Ettevõtte, asutuse või organisatsiooni administratsioon on kohustatud instrueerima töölisi ja teenistujaid ohutustehnika-, töötervishoiu, tuleõrje- ja muudest töökaitse-eeskirjadest. Administratsioon on kohustatud õpetama töölistele ja teenistujatele ohutuid töövõtteid nii töövõtmisel, teisele tööle üleviimisel, uute tootmisprotsesside rakendamisel, tootmistehnoloogia muutumisel kui ka uute ohutustehnika- ning töötervishoiu eeskirjade kehtestamisel. Kõigil neil juhtudel ei tohi administratsioon lubada töötajal asuda tööle enne instrueerimist ja ohutute töövõtete õpetamist.

(2) Ettevõtte, asutuse või organisatsiooni administratsioon on kohustatud igasse tootmisruumi nähtavale kohale välja panema ohutustehnika- ja töötervishoiu eeskirjad, samuti vastavad juhendid, plakatid, hoiatusmärgid ning pealdised.

(3) Ettevõtte, asutuse või organisatsiooni administratsioon on kohustatud pidevalt kontrollima kõigi töökaitsejuhendite täitmist töötajate poolt.

§ 154. Töötajatele esmaabi andmine ja nende raviasutusse toimetamine

Töötamise kohal asetleidnud õnnetusjuhtumi või ootamatu haigestumise puhul on ettevõtte, asutuse või organisatsiooni administratsioon kohustatud tagama töölistele või teenistujale esmaabi andmise ning vajaduse korral koju või raviasutusse viimise ettevõtte, asutuse või organisatsiooni kulul või tema transpordivahendiga.

§ 155. Administratsiooni ülesanded tööõnnetuste juurdlemisel ja arvelevõtmisel

(1) Ettevõtte, asutuse või organisatsiooni administratsioon on kohustatud ametiühingu vabriku-, tehase- või kohaliku komitee esindajate, seadusandlusega ettenähtud juhtudel ka muude organite esindajate osavõtul õigeaegselt ning õigesti juurdlema tootmises asetleidnud õnnetusjuhtumeid ja pidama nende kohta arvestust.

(2) Administratsioon on kohustatud kannatanu nõudmisel andma hiljemalt 3 päeva jooksul pärast juurdluse lõpetamist talle õnnetusjuhtumi akti tõestatud ärakirja.

(3) Kui administratsioon keeldub õnnetusjuhtumi kohta akti koostamast või kui kannatanu ei ole nõus aktis kirjeldatud õnnetusjuhtumi asjaoludega, on kannatanul õigus pöörduda ametiühingu vabriku-, tehase- või kohaliku komitee poole, kelle otsus akti koostamise või selle sisu kohta on administratsioonile kohustuslik.

(4) Õnnetusjuhtumite juurdlus- ja arvestusmaterjalide alusel on administratsioon kohustatud koheselt rakendama abinõud õnnetusjuhtumite põhjuste kõrvaldamiseks.

§ 156. Vahendid töökaitseabinõude rakendamiseks

(1) Töökaitseabinõude rakendamiseks eraldatakse vahendid ja vajalik materjal kehtestatud korras. Nende vahendite ja materjali kulutamine muudel eesmärkidel on keelatud.

(2) Käesoleva paragrahvi lg. 1 tähendatud vahendite ja materjali kasutamise kord määratakse kindlaks kollektiivlepingus või töökaitseleppes, mis sõlmitakse administratsiooni ning ametiühingu vabriku-, tehase- või kohaliku komitee vahel.

§ 157. Erirõivaste ja muude individuaalkaitsevahendite andmine

(1) Tervist kahjustavatel töödel, samuti töödel, mida tehakse erilistes temperatuuritingimustes või mis on seotud määrumisega, antakse töölistele ja teenistujatele kehtestatud normide järgi tasuta erirõivad, erijalatsid ja muud individuaalkaitsevahendid.

(2) Ettevõtte, asutuse või organisatsiooni administratsioon on kohustatud tagama töölistele ja teenistujatele välja antud erirõivaste, erijalatsite ja muude individuaalkaitsevahendite hoidmise, pesemise, puhastamise, kuivatamise, desinfitseerimise, degaseerimise, desaktiveerimise ja remondi.

§ 158. Seebi ja kahjulikku toimet neutraliseerivate vahendite andmine

Määrumisega seotud töödel antakse tasuta seebi vastavalt kehtestatud normidele. Töödel, kus on võimalik nahale kahjulike ainete toime, antakse tasuta puhastus- ning neutraliseerimisvahendeid vastavalt kehtestatud normidele.

§ 159. Piima ning profülaktilise ja ravitoidu andmine

(1) Tervist kahjustavatel töödel antakse töölistele ja teenistujatele vastavalt kehtestatud normidele tasuta piima või muid samaväärsed toiduaineid.

(2) Eriti kahjulike töötingimustega töödel antakse vastavalt kehtestatud normidele tasuta profülaktilist ja ravitoitu.

§ 160. Kuumade tsehhide tööliste varustamine gaseeritud soolaveega

(1) Ettevõtte või organisatsiooni administratsioon on kohustatud kuumade tsehhide töölisi tasuta varustama gaseeritud soolaveega.

(2) Tsehhid ja tootmisjaoskonnad, kus organiseeritakse gaseeritud soolavee andmine, määravad kindlaks sanitaarjärelevalve organid kooskõlastatult administratsiooniga.

§ 161. Tööaja hulka arvatavad vaheajad

Külmal aastaajal väljas või kinnises kütmata ruumis töötavatele töölistele ja teenistujatele, laadijatele laadimistöodel, samuti teistele töötajate kategooriatele antakse seadusandlusega ettenähtud juhtudel erivaheajad soojendamiseks ja puhkamiseks, mis arvatakse tööaja hulka. Ettevõtte või organisatsiooni administratsioon on kohustatud sisustama ruumid töötajate soojendamiseks ja puhkamiseks.

§ 162. Mõne kategooria tööliste ja teenistujate arstlik läbivaatus

(1) Töölised ja teenistujad, kes töötavad rasketel, tervist kahjustavate või ohtlike tingimustega töödel, samuti transpordivahendite liiklemisega seotud töödel, kuuluvad enne tööle asumist ja hiljem perioodiliselt kohustuslikule arstlikule läbivaatusele, et teha kindlaks nende kõlblikkus ettenähtud tööks ja vältida kutsehaigusi.

(2) Toiduainetetööstuse, toitlustus- ja kaubandusettevõtete, veevärgi, ravi- ja profülaktika- ning lasteasutuste, samuti mõnede teiste ettevõtete, asutuste ja organisatsioonide töötajad kuuluvad käesoleva paragrahvi lg. 1 tähendatud arstlikule läbivaatusele elanike tervise kaitse eesmärkidel.

§ 163. Üleviimine kergemale tööle

Töölisi ja teenistujaid, kes oma tervisliku seisundi tõttu vajavad kergemat tööd, on administratsioon kohustatud nende nõusolekul üle viima niisugusele tööle vastavalt arsti otsusele kas ajutiselt või määramata ajaks.

§ 164. Kergemale tööle üleviidud töötajate tasustamine

(1) Tervisliku seisundi tõttu kergemale, vähemtasutavale tööle üleviimisel säilitatakse töölistele ja teenistujatele endine keskmine palk kahe nädala jooksul üleviimise päevast arvates, NSV Liidu ja liiduvabariikide seadusandluses ettenähtud juhtudel aga säilitatakse endine keskmine palk kogu vähemtasutaval tööolole ajaks või makstakse riiklikku sotsiaalkindlustuse toetust.

(2) Töölistele ja teenistujatele, kes on ajutiselt üle viidud teisele, vähemtasutavale tööle seoses haigestumisega tuberkuloosi või kutsehau- gusse, antakse kogu üleviimise aja eest, kuid mitte üle kahe kuu, hai- guslehe järgi toetust ulatuses, et see koos uuel tööl saadava palgaga ei ületaks täielikku tegelikku palka endisel tööl. Kui administratsioon ei anna uut tööd haiguslehel tähendatud tähtajaks, makstakse selle tõttu vahelejäänud päevade eest toetust üldistel alustel.

(3) Töölistele ja teenistujatele, kes on ajutiselt üle viidud vähemtasu- tavale tööle töövigastuse või tööga seotud muu tervisekahjustuse tõttu, on tervisekahjustuse eest vastutav ettevõtte, asutus või organisatsioon ko- hustatud maksma töötajale endise palga ja uuel töökohal saadava palga vahe. Seda vahet makstakse kuni töövõime taastumiseni või töövõime pü- siva kaotuse või invaliidisuse kindlakstegemiseni.

§ 165. Invaliidide töö kasutamine

(1) Seadusandlusega ettenähtud juhtudel on administratsioon kohus- tatud töölepaigutamise korras tööle võtma invaliide ja kehtestama neile vastavalt arsti soovitusel mittetäieliku tööaja ja muud soodustatud töö- tingimused.

(2) Invaliidide rakendamine ületunnitööl, tööl puhkepäevadel ja öö- tööl on lubatud ainult nende nõusolekul ja tingimusel, et see töö ei ole keelatud arsti soovitusel.

§ 166. Ettevõtete, asutuste ja organisatsioonide materiaalne vastutus töölistele ja teenistujatele nende tervise kahjustamise läbi tekitatud kahju eest

Ettevõtted, asutused ja organisatsioonid kannavad vastavalt NSV Liidu ja Eesti NSV seadusandlusele materiaalselt vastutust kahju eest, mis töölistele ja teenistujatele on tekitatud tööülesannete täitmisel saadud vigastuse või muu tervisekahjustusega.

XII peatükk

NAISTE TÖÖ

§ 167. Tööd, kus on keelatud naiste rakendamine

(1) Naisi on keelatud rakendada rasketel töödel ja tervist kahjusta- vate tingimustega töödel, samuti allmaatöödel, välja arvatud mõned all- maatööd (mittefüüsilised tööd ning sanitaarne ja olmeteenindamine).

(2) Raskete tööde ja tervist kahjustavate tööde loetelu, kus naiste rakendamine on keelatud, kinnitatakse seadusandlusega kehtestatud korras.

(3) Keelatud on naiste rakendamine raskuste kandmisel ja teisalda- misel üle nende jaoks kindlaksmääratud piirnormide.

§ 168. Naiste rakendamine öö- ja ületunnitööl ning nende komanderingusse saatmise piiramine

(1) Naiste rakendamine öötööl ei ole lubatud, välja arvatud rahvamajandusharud, kus seda tingib eriline vajadus ning kus see on lubatud ajutise abinõuna.

(2) Rasedaid naisi, rinnaga toitvaid emasid ja naisi, kellel on kuni ühe aasta vanuseid lapsi, ei ole lubatud rakendada öötööl, ületunnitööl ning tööl puhkepäevadel ega saata komanderingusse.

(3) Naisi, kellel on ühe kuni kaheksa aasta vanuseid lapsi, ei ole lubatud rakendada ületunnitööl ega saata komanderingusse nende nõusolekuta.

§ 169. Rasedate naiste, rinnaga toitvate emade ja naiste, kellel on kuni ühe aasta vanuseid lapsi, üleviimine kergemale tööle

(1) Rasedad naised viiakse vastavalt arsti otsusele raseduse ajaks üle teisele, kergemale tööle, säilitades neile keskmise palga endise töö järgi.

(2) Rinnaga toitvad emad ja naised, kellel on kuni ühe aasta vanuseid lapsi, viiakse üle teisele tööle rinnaga toitmise kogu ajaks või lapse aastaseks saamiseni, juhul kui nad pole võimelised endist tööd tegema, säilitades keskmise palga endise töö järgi.

§ 170. Rasedus- ja sünnituspuhkus

Naisele antakse rasedus- ja sünnituspuhkust 56 kalendripäeva enne ja 56 kalendripäeva pärast sünnitust, makstes selle aja eest riikliku sotsiaalkindlustuse toetust. Ebanormaalse sünnituse või kahe ja enama lapse sündimise korral antakse sünnitusjärgset puhkust 70 kalendripäeva.

§ 171. Iga-aastase puhkuse liitmine rasedus- ja sünnituspuhkusele

Naisele antakse tema soovil iga-aastast puhkust kas enne või pärast rasedus- ja sünnituspuhkust, sõltumata tema tööstaažist selles ettevõttes, asutuses või organisatsioonis.

§ 172. Sünnitusjärgse palgata lisapuhkuse andmine naisele, kellel on kuni ühe aasta vanuseid lapsi

(1) Peale rasedus- või sünnituspuhkuse antakse naisele tema avalduse põhjal palgata lisapuhkust kuni lapse ühe aastaseks saamiseni.

(2) Palgata lisapuhkust võidakse kasutada kas korraga või osade kaupa kuni lapse ühe aastaseks saamiseni.

(3) Naistele antava palgata lisapuhkuse aeg arvatakse nende üldisse, pidevasse ja erialasesse tööstaaži.

(4) Tööstaaži hulka, mis annab õiguse järgmisele iga-aastasele puhkusele, palgata lisapuhkuse aega ei arvata.

§ 173. Puhkuse andmine vastsündinu lapsendanud naisele

(1) Vastsündinu vahetult sünnitusmajast lapsendanud naisele antakse puhkust koos riikliku sotsiaalkindlustuse toetuse maksmisega lapsendamise päevast kuni lapse 56-päevaseks saamiseni.

(2) Vastsündinu vahetult sünnitusmajast lapsendanud naisele antakse tema soovil palgata lisapuhkust kuni lapse ühe aastaseks saamiseni (§ 172).

§ 174. Kuni kolme aasta vanuste lastega naistele puhkuse andmine

Naisele, kellel on kuni kolme aasta vanuseid lapsi, antakse tema soovil puhkus võimaluse korral suvel.

§ 175. Vaheajad lapse toitmiseks

(1) Rinnaga toitvale emale ja naisele, kellel on kuni ühe aasta vanuseid lapsi, antakse peale üldise vaheaja puhkamiseks ja einetamiseks lisa-vaheajad lapse toitmiseks.

(2) Need vaheajad antakse mitte harvem kui iga 3 tunni järel kestusega iga kord mitte alla 30 minuti. Kahe või enama kuni ühe aasta vanuse lapse toitmiseks antava vaheaja kestus peab olema vähemalt üks tund.

(3) Vaheajad lapse toitmiseks arvatakse tööaja hulka ja nende eest säilitatakse keskmine palk.

(4) Vaheaegade kestuse ja andmise korra määrab kindlaks administratsioon koos ametiühingu vabriku-, tehase- või kohaliku komiteega, arvestades ema soove. Ema soovil ühendatakse lapse toitmise lisavaheaeg vaheajaga puhkamiseks ja einetamiseks või lühendatakse tööpäeva lisavaheaegade võrra.

§ 176. Tagatised rasedate naiste, rinnaga toitvate emade ja naiste, kellel on kuni ühe aasta vanuseid lapsi, töölevõtmisel ning nende vallandamise keeld

(1) Pole lubatud keelduda naise töölevõtmisest või alandada tema palka motiividel, mis on seotud rasedusega või lapse toimisega.

(2) Raseda naise, rinnaga toitva ema ja naise, kellel on kuni ühe aasta vanuseid lapsi, vallandamine administratsiooni algatusel ei ole lubatud, välja arvatud asutuse, ettevõtte või organisatsiooni täielik likvideerimine, mil vallandamine on lubatud kohustusliku töölepaigutamisega.

§ 177. Rasedatele sanatooriumi- ja puhkekodutuuksikute ning materiaalse abi andmine

Ettevõtte, asutuse või organisatsiooni administratsioon võib kooskõlastatult ametiühingu vabriku-, tehase- või kohaliku komiteega anda vajaduse korral rasedatele tasuta või soodustatud tingimustel puhkekodu- ja sanatooriumituuksikuid ning osutada neile materiaalset abi.

§ 178. Naiste teenindamine ettevõtetes ja organisatsioonides, kus naiste tööjõudu massiliselt kasutatakse

Ettevõtetes ja organisatsioonides, kus kasutatakse naiste tööjõudu massiliselt, organiseeritakse lastesõimed ja -aiad, toad rinnaga toitmiseks ja naiste hügieenitoad.

XIII peatükk

NOORTE TÖÖ

§ 179. Vanus, millest alates töölevõtmine on lubatud

- (1) Ei ole lubatud tööle võtta alla 16 aastasi isikuid.
- (2) Erandjuhtudel võib kooskõlastatult ametiühingu vabriku-, tehase- või kohaliku komiteega tööle võtta 15-aastasi isikuid.

§ 180. Alaealiste õigused tööõiguslikes suhetes

Alaealistel, s. o. isikutel, kes ei ole saanud 18-aastaseks, on tööõiguslikes suhetes täisealistega võrdsed õigused. Töökaitse, tööaja, puhkuste ja muude töötingimuste alal kasutavad nad aga «NSV Liidu ja liiduvabariikide tööseadusandluse aluste», käesoleva koodeksi ja muude tööseadusandluse aktidega kehtestatud soodustusi.

§ 181. Tööd, kus on keelatud rakendada alla 18 aasta vanuseid isikuid

- (1) Keelatud on rakendada alla 18 aasta vanuseid isikuid rasketel töödel, tervist kahjustavate või ohtlike töötingimustega töödel ja allmaatöödel.
- (2) Raskete tööde ja tervist kahjustavate või ohtlike tööde loetelu, kus alla 18 aasta vanuste isikute rakendamine on keelatud, kinnitatakse seadusandlusega kehtestatud korras.
- (3) Keelatud on alaealiste rakendamine raskuste kandmisel ja teiseldamisel üle neile kindlaksmääratud piirnormide.

§ 182. Alla 18 aasta vanuste isikute arstlik läbivaatus

Kõik alla 18 aasta vanused isikud võetakse tööle pärast arstlikku läbivaatust ning edaspidi kuuluvad nad kuni 18-aastaseks saamiseni igal aastal kohustuslikule arstlikule läbivaatusele.

§ 183. Alla 18 aasta vanuste tööliste ja teenistujate öö- ja ületunnitöö ning puhkepäevadel tööle rakendamise keeld

Keelatud on alla 18 aasta vanuste tööliste ja teenistujate rakendamine öö- ja ületunnitöö ning töö puhkepäevadel.

§ 184. Alla 18 aasta vanuste tööliste ja teenistujate puhkus

Iga-aastane puhkus (§ 71) antakse alla 18 aasta vanusele töölisel või teenistujale suvel või tema soovil mistahes muul aastaajal.

§ 185. Noortööliste töönormid

(1) Töönormid alla 18 aasta vanusele töölisele on täisealise töölise töönormidest madalamad proportsionaalselt alla 18 aasta vanusele kehtestatud tööpäevale.

(2) Noortöölistele, kes asuvad ettevõttesse või organisatsiooni tööle pärast üldharidusliku kooli, kutsekooli või kursuste lõpetamist või pärast tootmisväljaõpet tootmises, võib seadusandlusega ettenähtud juhtudel ja suuruses ning teatavaks tähtjaks kinnitada alandatud töönormid. Need normid kinnitab ettevõtte, organisatsiooni administratsioon kooskõlastatult ametiühingu vabriku-, tehase- või kohaliku komiteega.

§ 186. Alla 18 aasta vanuste tööliste ja teenistujate töö tasustamine lühendatud tööpäevadel

(1) Alla 18 aasta vanustele töölistele ja teenistujatele makstakse palka lühendatud tööpäeva eest niisama palju kui vastava kategooria töölistele ja teenistujatele täistööpäeva eest.

(2) Kui alla 18 aasta vanune tööline või teenistuja teeb tükitööd, tasutakse talle täisealisele töötajale ettenähtud tükitööhinnete alusel, maks-tes tariifse palgamäära alusel lisa selle aja eest, mille võrra tema tööpäev on lühem täisealise töötaja tööpäevast.

§ 187. Noorte tööle- ja tootmisväljaõppele võtmise tagamine

(1) Kõigis ettevõtetes ja organisatsioonides broneeritakse kohad üldharidusliku kooli, kutse- või tehnikakooli lõpetanute, samuti teiste alla 18 aasta vanuste isikute tööle- või tootmisväljaõppele võtmiseks.

(2) Rajooni või linna töörahva saadikute nõukogu kinnitab üldharidusliku kooli lõpetavate noorte töölepaigutamise plaanid ja tagab, et iga ettevõtte, asutus ja organisatsioon need plaanid täidab.

§ 188. Õppeasutuse lõpetanud noortele töölistele ja spetsialistidele erialase ja kvalifikatsioonile vastava töö tagamine

Kutse- või tehnikakooli lõpetanud noored töölised ja kõrgema või keskeriõppeasutuse lõpetanud spetsialistid kindlustatakse tööga vastavalt omandatud erialale ja kvalifikatsioonile.

§ 189. Alla 18 aasta vanuste tööliste ja teenistujate vallandamise piiramine

Alla 18 aasta vanuste tööliste ja teenistujate vallandamine administratsiooni algatusel on lubatud üldisest vallandamiskorrast kinnipidamisel üksnes rajooni (linna) alaealiste asjade komisjoni nõusolekul. Seejuures vallandatakse neid käesoleva koodeksi § 37 p. 1, 2 või 6 ettenähtud alustel üksnes erandjuhul ning tingimusel, et nad paigutatakse tööle.

§ 190. Töölepingu lõpetamine alaealisega tema vanemate või teiste isikute nõudmisel

Alaealise vanematel, lapsendajatel ning hooldajal, eestkoste- ja hooldusorganitel, samuti muudel riigiorganitel, ühiskondlikel organisatsioonidel ja ametiisikutel, kes teostavad järelevalvet ja kontrolli tööseadusandlusest kinnipidamise üle, on õigus nõuda alaealisega sõlmitud töölepingu lõpetamist, kui alaealise edasine töötamine ohustab tema tervist või on vastuolus tema seaduslike huvidega.

XIV peatükk

SOODUSTUSED TÖÖ KÕRVAL ÕPPIVATELE TÖÖLISTELE JA TEENISTUJATELE

§ 191. Tootmisväljaõppe organiseerimine

Tööliste ja teenistujate, eriti noorte, kutsealaseks ettevalmistamiseks ja kvalifikatsiooni tõstmiseks organiseerib ettevõtte, organisatsiooni või asutuse administratsioon individuaalse, brigaadiviisilise, kursustel või muul viisil tootmisalase väljaõpetamise ettevõtte, organisatsiooni või asutuse kulul.

§ 192. Väljaõppe tööajal

Vahetult tootmises individuaalse, brigaadiviisilise või kursustel väljaõpetamise kaudu uute tööliste ettevalmistamisel viiakse teoreetiline õppus ja tootmisväljaõpe läbi tööajal, mis tööseadusandlusega on kindlaks määratud vastavalt vanusele ning kutse- ja tootmisalale.

§ 193. Töö andmine vastavalt kvalifikatsioonile

Pärast tootmisväljaõppe lõpetamist antakse töölisele tariifi- ja kvalifikatsiooniteatmikule vastav kvalifikatsioonikategooria ning talle antakse töö, mis vastab tema kvalifikatsioonile.

§ 194. Töö ja õpingute ühendamiseks tingimuste loomine

Administratsioon on kohustatud töölistele ja teenistujatele, kes teevad läbi tootmisväljaõpet või õpivad tööd katkestamata õppeasutuses, looma tingimused, mis on vajalikud töö ja õpingute ühendamiseks.

§ 195. Töötavate ning õppivate tööliste ja teenistujate ergutamine

Kvalifikatsioonikategooria tõstmisel ning töös edutamisel tuleb arvesse võtta tööliste ja teenistujate edukust tootmisväljaõppel, nende üldhariduslikku ja kutsealast ettevalmistust, samuti kõrgema või keskerihariduse omandamist.

§ 196. Soodustused töölistele ja teenistujatele, kes õpivad üldhariduslikus või kutsekoolis

Töölistele ja teenistujatele, kes õpivad töö kõrval üldhariduslikus või kutsekoolis, kehtestatakse lühendatud töönädal või lühendatud tööpäev ja säilitatakse palk ettenähtud korras. Neile antakse ka muid soodustusi.

§ 197. Üldhariduslikes koolides õppijate tööaja lühendamine

(1) Töölistele ja teenistujatele, kes töö kõrval edukalt õpivad töölisnoorte kooli — üldharidusliku õhtu- (vahetustega töötava) või kaugõppekeskkooli IX—XI klassis, — kehtestatakse õppetöö ajaks ühe tööpäeva võrra lühendatud töönädal või nädala igal tööpäeval vastava arvu tundide võrra lühendatud tööaeg, neile aga, kes õpivad maanoorte kooli — üldharidusliku õhtu- (vahetustega töötava) või kaugõppekeskkooli IX—XI klassis, kehtestatakse kahe tööpäeva võrra lühendatud töönädal või nädala igal tööpäeval vastava arvu tundide võrra lühendatud tööaeg.

(2) IX—XI klassi õpilased vabastatakse õppeaasta kestel tööst kuuepäevase töönädala korral kuni 36 tööpäevaks või sellele vastavaks arvuks tundideks. Viiepäevase töönädala puhul säilitatakse tööst vabade tundide üldarv, kuid tööst vabade päevade arv muutub sõltuvalt vahetuse kestusest, olles 31,5 päeva kaheksatunnise vahetuse korral ja 31 päeva, kui vahetuse kestus on 8 tundi 12 minutit.

(3) Tööst vabastamise aja eest makstakse õppijatele viiskümmend protsenti keskmisest palgast põhitöökoha järgi, kuid mitte alla palga alamäära.

(4) V—VIII klassi õpilaste tööaja lühendamist reguleerib NSV Liidu seadusandlus ja selle poolt määratud piirides Eesti NSV seadusandlus.

(5) Ettevõtte, asutuse või organisatsiooni administratsioonil on õigus töölis- või maanoorte kooli IX—XI klassi õpilasele tema soovil anda täiendavalt veel üks-kaks vaba päeva nädalas palgata, kui see ei kahjusta tootmistegevust.

§ 198. Puhkused seoses üldhariduslikus koolis õppimisega

(1) Töölistele ja teenistujatele, kes töö kõrval õpivad töölis- või maanoorte koolis — üldhariduslikus õhtu- (vahetustega töötavas) ja kaugõppekeskkoolis, antakse lõpuksamite sooritamise ajaks XI klassis puhkust 20 tööpäeva, VIII klassis 8 tööpäeva põhitöökohal palga säilitamisega, lähtudes tariifsest palgamäärast või ametipalgast.

(2) Tähenatud koolide V, VI, VII, IX ja X klassis töö kõrval õppijatele antakse üleminekuksamite sooritamise ajaks käesoleva koodeksi § 197 järgi antavate vabade päevade üldarvu vähendamise (8—12 päeva võrra) arvel 4 kuni 6 vaba päeva keskmise palga säilitamisega põhitöökohal.

§ 199. Üldhariduslikus koolis õppijatele iga-aastase puhkuse andmise aeg

Üldhariduslikus koolis töö kõrval õppijatele iga-aastase puhkuse andmisel on ettevõtte, asutuse või organisatsiooni administratsioon kohustatud õppija soovil ajaldama tema puhkuse eksamite ajaga koolis.

§ 200. Üldhariduslikus või kutsekoolis õppijate ületunnitööl rakendamise piiramine

Keelatud on rakendada ületunnitööl õppetöö päevadel töölisi ja teenistujaid, kes töö kõrval õpivad üldhariduslikus või kutsekoolis.

§ 201. Puhkused seoses kutsekoolis õppimisega

Töölised ja teenistujad, kes töö kõrval edukalt õpivad õhtuses (vahe-tustega) kutsekoolis, vabastatakse eksamiteks valmistumise ja nende sooritamise ajaks tööst 30 tööpäevaks aastas, säilitades neile viiskümmend protsenti keskmisest palgast põhitöökohal.

§ 202. Puhkused kõrgemasse või keskeriõppeasutusse sisseastumiseksamite sooritamiseks

(1) Töölisele ja teenistujatele, kes on lubatud kõrgema või keskeriõppeasutuse sisseastumiseksamitele, antakse palgata puhkust.

(2) Töölisele ja teenistujatele, kes on lubatud kõrgema õppeasutuse (sealhulgas tehase kõrgem tehniline õppeasutus) sisseastumiseksamitele, antakse puhkust 15 kalendripäeva, neile aga, kes on lubatud keskeriõppeasutuse sisseastumiseksamitele, 10 kalendripäeva, arvestamata sõiduaega õppeasutuse asukohta ja tagasi.

§ 203. Soodustused töölistele ja teenistujatele seoses kõrgemas või keskeriõppeasutuses õppimisega

Töölisele ja teenistujatele, kes õpivad õhtuses või kaugõppe kõrgemas või keskeriõppeasutuses, antakse ettenähtud korras palgalist õppepuhkust ja muid soodustusi.

§ 204. Õhtuses, kaugõppe kõrgemas või keskeriõppeasutuses õppija tööaja lühendamine

(1) Õhtuse või kaugõppe kõrgema õppeasutuse üliõpilastel ning õhtuse või kaugõppe keskeriõppeasutuse õpilastel on 10 õppekuu jooksul enne diplomiprojekti (-töö) koostamise algust või riigieksamite sooritamist õigus kuuepäevase töönädala korral saada õppetööks valmistumiseks üks vaba päev nädalas, kusjuures talle makstakse palka viiskümmend protsenti, kuid mitte alla palga alammäära. Viiepäevase töönädala korral sõltub vabade päevade arv vahetuse kestusest, tööst vabade tundide arv aga ei muutu.

(2) Ettevõtte, asutuse või organisatsiooni administratsioonil on õigus anda käesoleva paragrahvi lg. 1 tähendatud 10 õppekuu jooksul üliõpilase või õpilase soovil täiendavalt veel 1—2 vaba päeva nädalas palga säilitamiseta.

§ 205. Puhkused seoses õppimisega õhtuses, kaugõppe kõrgemas või keskeriõppeasutuses

(1) Üliõpilastele, kes edukalt õpivad õhtuses kõrgemas õppeasutuses, antakse laboratoorsete tööde tegemise ning arvestuste ja eksamite sooritamise ajaks igal aastal puhkust — esimesel ja teisel kursusel 20 kalendripäeva, kolmandal ja järgmistel kursustel 30 kalendripäeva. Õpilastele, kes edukalt õpivad õhtuses keskeriõppeasutuses, antakse laboratoorsete tööde tegemise ning arvestuste ja eksamite sooritamise ajaks igal aastal puhkust — esimesel ja teisel kursusel 10 kalendripäeva, kolmandal ja järgmistel kursustel 20 kalendripäeva.

(2) Üliõpilastele ja õpilastele, kes edukalt õpivad kaugõppe kõrgemas või keskeriõppeasutuses, antakse laboratoorsete tööde tegemise ning arvestuste ja eksamite sooritamise ajaks igal aastal puhkust — esimesel ja teisel kursusel 30 kalendripäeva, kolmandal ja järgmistel kursustel 40 kalendripäeva.

(3) Laboratoorsete tööde tegemiseks, kursuste arvestuste ja eksamite sooritamiseks antavat õppepuhkuste aega võidakse, eriala arvestades, erandjuhtudel muuta seadusandluses kindlaksmääratud korras kogu õppeajaks ettenähtud nende puhkuste aja piirides.

(4) Õhtuse või kaugõppe kõrgema või keskeriõppeasutuse üliõpilastele ja õpilastele antakse riigieksamite sooritamise ajaks puhkust 30 kalendripäeva.

(5) Õhtuse või kaugõppe kõrgema õppeasutuse üliõpilastele antakse diplomiprojekti (-töö) koostamise ja kaitsmise ajaks puhkust 4 kuud, õhtuses või kaugõppe keskeriõppeasutuses õppijatele aga 2 kuud.

(6) Seoses õppimisega õhtuses või kaugõppe kõrgemas või keskeriõppeasutuses antavate puhkuste ajaks säilitatakse tööliste ja teenistujatele palk, kuid mitte üle kehtestatud määra.

§ 206. Puhkus tutvumiseks tööga valitud erialal ja diplomiprojekti ettevalmistamiseks

Ettevõtte, asutuse või organisatsiooni administratsioonil on vastava õppeasutuse soovitusel õigus anda õhtuse või kaugõppe kõrgema või keskeriõppeasutuse viimasel kursusel õppijatele täiendavalt ühekuulist palgata puhkust valitud erialal tootmistööga vahetult tutvumiseks ning diplomiprojekti ettevalmistamiseks. Puhkuse ajaks arvatakse üliõpilased ja õpilased stipendiumile üldistel alustel.

§ 207. Sõidukulude tasumine, mis on seotud sõiduga õppeasutuse asukohta

(1) Ettevõtte, asutuse või organisatsiooni administratsioon tasub kaugõppe kõrgemas või keskeriõppeasutuses õppijale üks kord aastas viiskümmend protsenti kuludest seoses sõiduga laboratoorsete tööde tegemiseks ning arvestuste ja eksamite sooritamiseks õppeasutuse asukohta ja tagasi.

(2) Samas ulatuses tasutakse kulud seoses sõiduga diplomiprojekti (-töö) koostamiseks ja kaitsmiseks ning riigieksamite sooritamiseks.

XV peatükk

TÖOVAIDLUSED

§ 208. Töövaidlusi läbivaatavad organid

(1) Töövaidlusi vaatavad läbi:

- 1) töövaidluskomisjon;
- 2) ametiühingu vabriku-, tehase- või kohalik komitee;
- 3) rajooni (linna) rahvakohus.

(2) Mõne kategooria töötajate töövaidlused vaadatakse läbi alluvuse korras kõrgemalseisvates organites (§ 230).

§ 209. Töövaidluste läbivaatamise kord

(1) Töövaidluskomisjoni ning ametiühingu vabriku-, tehase- või kohaliku komitee poolt töövaidluste läbivaatamise kord määratakse kindlaks NSV Liidu Ülemnõukogu Presiidiumi poolt kinnitatud «Töövaidluste läbivaatamise korra põhimääruse» ja käesoleva koodeksiga.

(2) Töövaidluste läbivaatamise kord rajooni (linna) rahvakohtus määratakse kindlaks «Töövaidluste läbivaatamise korra põhimääruse», käesoleva koodeksi ning «Eesti NSV tsiviilprotsessi koodeksiga».

§ 210. Töövaidluskomisjonide moodustamine

(1) Töövaidluskomisjonid ettevõtetes, asutustes ja organisatsioonides moodustatakse ametiühingu vabriku-, tehase- või kohaliku komitee ja ettevõtte, asutuse või organisatsiooni administratsiooni esindajatest võrdse arvul.

(2) Mõlema poole esindajate arv määratakse kindlaks ametiühingu vabriku-, tehase- või kohaliku komitee ja administratsiooni omavahelisel kokkuleppel. Poolte esindajad määratakse komisjoni koosseisu ametiühingu vabriku-, tehase- või kohaliku komitee volituste ajaks. Ametiühingu esindajad määratakse töövaidluskomisjoni ametiühingukomitee liikmete hulgst.

(3) Ettevõtetes, asutustes ja organisatsioonides, kus ei ole ametiühingu vabriku-, tehase- või kohaliku komiteed, moodustatakse töövaidluskomisjon koosseisus: ametiühinguorganisaator ja ettevõtte, asutuse või organisatsiooni juht.

§ 211. Töövaidluskomisjoni pädevus

Töövaidluskomisjon on kohustuslikuks alginstantsiks töövaidluste läbivaatamisel, mis tekivad ettevõttes, asutuses või organisatsioonis tööliste ja teenistujate ning administratsiooni vahel, välja arvatud vaidlused, mis seaduse kohaselt kuuluvad läbivaatamisele vahetult rajooni (linna) rahvakohtus ja muudes organites.

§ 212. Töövaidluskomisjonile avalduse esitamise kord ja töövaidluse läbivaatamise tähtaeg

(1) Töövaidluskomisjonile esitatud avalduse võtab vastu ametiühingu vabriku-, tehase- või kohalik komitee, selle puudumisel aga ametiühinguorganisatsioon.

(2) Komisjon on kohustatud töövaidluse läbi vaatama 5 päeva jooksul, arvates avalduse saabumise päevast.

§ 213. Töövaidluskomisjoni otsuse tegemise kord

Töövaidluskomisjoni otsus tehakse ametiühingu vabriku-, tehase- või kohaliku komitee esindajate ja ettevõtte, asutuse või organisatsiooni administratsiooni esindajate kokkuleppel. Komisjoni otsus on täitmiseks kohustuslik ega vaja mingit kinnitamist.

§ 214. Vaidluse läbivaatamine, kui pooled töövaidluskomisjonis ei saavutanud kokkulepet. Komisjoni otsuse peale edasikaebamine

(1) Kui töövaidluskomisjonis vaidluse läbivaatamisel ametiühingukomitee ja administratsiooni esindajad ei saavutanud kokkulepet, on töölistel või teenistujal õigus 10 päeva jooksul, arvates komisjoni istungi protokollist väljavõtte kättesaamise päevast, pöörduda avaldusega vaidluse lahendamiseks ametiühingu vabriku-, tehase- või kohaliku komitee poole.

(2) Töövaidluskomisjoni otsuse peale võib tööline või teenistuja käesoleva paragrahvi lg. 1 nimetatud tähtaja jooksul ametiühingu vabriku-, tehase- või kohalikule komiteele edasi kaevata.

(3) Kui tööline või teenistuja ei ole nõus otsusega, mille on teinud komisjon koosseisus ametiühinguorganisatsioon ja ettevõtte, asutuse või organisatsiooni juht, või kui selles komisjonis ei saavutatud kokkulepet, võib ta käesoleva paragrahvi lg. 1 nimetatud tähtaja jooksul pöörduda avaldusega töövaidluse lahendamiseks rajooni (linna) rahvakohtusse.

§ 215. Töövaidluste läbivaatamine ametiühingu vabriku-, tehase- või kohalikus komitees

(1) Ametiühingu vabriku-, tehase- või kohalik komitee vaatab läbi töövaidlusi tööliste või teenistuja avalduse põhjal, kui töövaidluskomisjonis ei saavutatud poolte kokkulepet, samuti vaatab läbi tööliste ja teenistujate kaebusi selle komisjoni otsuste peale.

(2) Töövaidluse läbivaatamisel, mille kohta komisjonis kokkulepet ei saavutatud, teeb ametiühingu vabriku-, tehase- või kohalik komitee sisulise otsuse.

(3) Töövaidluskomisjoni otsuse peale kaebuse läbivaatamisel võib ametiühingu vabriku-, tehase- või kohalik komitee komisjoni otsuse jõusse jätta või selle tühistada ning vaidluse kohta sisulise otsuse teha.

(4) Ametiühingu vabriku-, tehase- ja kohalik komitee on kohustatud töövaidluse läbi vaatama 7 päeva jooksul, arvates avalduse või kaebuse saamise päevast.

§ 216. Järelevalve töövaidluskomisjoni otsuste üle

Ametiühingu vabriku-, tehase- või kohalik komitee tühistab omal algatusel või prokuröri protesti põhjal töövaidluskomisjoni otsuse, mis on vastuolus kehtiva seadusandlusega, ning otsustab vaidluse sisuliselt.

§ 217. Pöördumine rajooni (linna) rahvakohtusse

(1) Kui tööline või teenistuja ei ole nõus ametiühingu vabriku-, tehase- või kohaliku komitee poolt töövaidluse lahendamisel tehtud otsusega, võib ta otsuse kättesaamise päevast arvates 10 päeva jooksul pöörduda avaldusega töövaidluse lahendamiseks rahvakohtusse.

(2) Ettevõtte, asutuse või organisatsiooni administratsioon võib käesoleva paragrahvi lg. 1 nimetatud tähtaja jooksul pöörduda töövaidluse lahendamiseks rahvakohtusse, kui ta leiab, et ametiühingu vabriku-, tehase- või kohaliku komitee poolt töövaidluse lahendamiseks tehtud otsus on seadusandlusega vastuolus.

§ 218. Töövaidluste läbivaatamine rajooni (linna) rahvakohtus

(1) Rajooni (linna) rahvakohus vaatab läbi töövaidlusi:

1) tööliste ja teenistujate avalduste põhjal, kui need ei ole nõus ametiühingu vabriku-, tehase- või kohaliku komitee otsusega, või administratsiooni avalduse põhjal, kui see leiab, et ametiühingu vabriku-, tehase- või kohaliku komitee otsus on seadusandlusega vastuolus;

2) tööliste ja teenistujate avalduste põhjal, kui need ei ole nõus ametiühinguorganisaatorist ja ettevõtte, asutuse või organisatsiooni juhust koosnenud töövaidluskomisjoni otsusega või kui pooled selles komisjonis kokkuleppele ei jõudnud, samuti siis, kui ettevõttes, asutuses või organisatsioonis pole ametiühingu vabriku-, tehase- või kohaliku komiteed ega ametiühinguorganisaatorit.

(2) Peale selle vaadatakse vahetult rajooni (linna) rahvakohtus, pöördumata töövaidluskomisjoni või ametiühingu vabriku-, tehase- või kohaliku komitee poole, läbi järgmisi töövaidlusi:

1) ettevõtte, asutuse või organisatsiooni administratsiooni algatusel vallandatud tööliste ja teenistujate tööle ennistamise avalduste põhjal, välja arvatud nende töötajate vaidlused, kes töötavad eriloetelus ettenähtud (§ 230) ametikohtadel.

2) administratsiooni avalduse põhjal ettevõttele, asutusele või organisatsioonile tööliste ja teenistujate poolt tekitatud kahju hüvitamises.

(3) Vahetult rajooni (linna) rahvakohtus vaadatakse läbi ka töövaidlus töötaja ja administratsiooni vahel küsimuses, mille lahendamise oli administratsioon vastavalt seadusandlusele eelnevalt kooskõlastanud ametiühingu vabriku-, tehase- või kohaliku komiteega neile antud õiguste piires.

§ 219. Töövaidluste lahendamise taotlemise tähtaegadest

(1) Töölised ja teenistujad võivad pöörduda töövaidluskomisjoni poole igal ajal aegumistähtajata, vallandamise asjades aga rajooni (linna) rahvakohtusse ühe kuu jooksul, arvates vallandamiskäskkirja kätteandmise päevast.

(2) Administratsiooni pöördumiseks kohtusse töötajatelt ettevõttele, asutusele või organisatsioonile tekitatud materiaalse kahju sissenõudmiseks kehtestatakse järgmised tähtajad:

1) juhtudel, mis on ette nähtud käesoleva koodeksi § 126 lg. 1, — üks kuu töötaja poolt tekitatud kahju avastamise päevast;

2) juhtudel, mis on ette nähtud käesoleva koodeksi § 126 lg. 2, 127 ja 128, — üks aasta töötaja poolt tekitatud kahju avastamise päevast.

(3) Käesolevas paragrahvis kehtestatud tähtaegade mõjuvatel põhjustel möödalaskmisel võib kohus need tähtajad ennistada.

§ 220. Töölise või teenistuja vabastamine kohtukulude tasumisest tööasjades

Töölised ja teenistujad on tööasjades kohtusse pöördumisel vabastatud kohtukulude (riigilõivu ja asja läbivaatamisega seotud kulude) tasumisest riigituludesse.

§ 221. Tööle ennistamine

Kui tööline või teenistuja on vallandatud seadusliku aluseta või kehtivat vallandamiskorda rikkudes, või kui ta on ebaseaduslikult üle viidud teisele tööle, peab töövaidlusorgan ta endisele tööle ennistama.

§ 222. Töötasu maksmine sunnitud tööltpuudumise või vähemtasutava töö tegemise aja eest

(1) Töölisele ja teenistujale, kes oli töölt ebaseaduslikult vallandatud ja kes on tööle ennistatud, makstakse kohtu otsusel välja keskmine palk sunnitud tööltpuudumise aja eest, arvates vallandamise päevast, kuid mitte rohkem kui kolme kuu ulatuses.

(2) Käesoleva paragrahvi lg. 1 ettenähtud ulatuses tuleb sunnitud tööltpuudumise aja eest tasuta kohtuotsuse alusel ka neil juhtudel, kui vallandamise aluse ebaõige formuleering tööraamatus takistas töölise või teenistuja asumist uuele töökohale.

(3) Keskmise palga sunnitud tööltpuudumise aja eest, kuid mitte rohkem kui kolme kuu ulatuses, võib töötajale välja maksta ka töövaidluskomisjoni või ametiühingu vabriku-, tehase- või kohaliku komitee otsusel.

(4) Töölisele ja teenistujale, kes oli ebaseaduslikult üle viidud teisele tööle ja kes on tööle ennistatud, makstakse töövaidlusorgani otsuse või määruse alusel välja keskmine palk sunnitud tööltpuudumise aja eest või palgavahe vähemtasutava töö tegemise aja eest, kuid mitte rohkem kui kolme kuu ulatuses.

(5) Tasu sunnitud tööltpuudumise aja eest ebaseadusliku vallandamise või üleviimise puhul, samuti palgavahe vähemtasutava töö tegemise eest võib maksta ka vahetult ettevõtte, asutuse või organisatsiooni administratsioon, kui puudub töövaidlusorgani otsus.

§ 223. Mõnede tööasjades tehtud otsuste ja määruste viivitamatu täitmine

(1) Otsus või määrus, mille on teinud töövaidlusorgan ebaseaduslikult vallandatud või üleviidud töötaja tööle ennistamise kohta, kuulub viivitamatule täitmisele. Kui administratsioon on selle otsuse või määruse täitmisega viivitanud, makstakse viivitamise aja eest töötajale välja keskmine palk või palgavahe otsuse või määruse tegemise päevast selle täitmise päevani.

(2) Kohtuotsus, millega töölisele või teenistujale on välja mõistetud töötasu, kuid mitte rohkem kui ühe kuu eest, kuulub viivitamatule täitmisele.

§ 224. Materiaalse vastutuse panemine ametiisikule, kes on süüdi ebaseaduslikus vallandamises või üleviimises

Kohus paneb ametiisikule, kes on süüdi töötaja ebaseaduslikus vallandamises või teisele tööle üleviimises, kohustuse hüvitada kahju, mis ettevõttele, asutusele või organisatsioonile on tekitatud seoses palga väljamaksmisega sunnitud tööltpuudumise aja või vähemtasutaval tööol oldud aja eest. Selline kohustus pannakse ametiisikule, kui vallandamise või üleviimisega ilmselt rikuti seadust või kui administratsioon viivitas tööle ennistamise kohtuotsuse täitmisega. Kahju hüvitamise ulatus ei või ületada ametiisiku kolme kuu palgamäära.

§ 225. Töövaidluskomisjoni ning ametiühingu vabriku-, tehase- või kohaliku komitee otsuste täitmise tähtaeg

(1) Töövaidluskomisjoni ning ametiühingu vabriku-, tehase- või kohaliku komitee otsus tuleb ettevõtte, asutuse või organisatsiooni administratsioonil täita 10 päeva jooksul, arvates töövaidluskomisjoni istungi protokollist väljavõtte või ametiühingu vabriku-, tehase- või kohaliku komitee otsuse kätteandmise päevast, kui otsuses ei ole ette nähtud nende täitmise teistsugust tähtaega.

(2) Otsused tööle ennistamise kohta kuuluvad käesoleva koodeksi § 223 kohaselt viivitamatule täitmisele.

§ 226. Töövaidluskomisjoni ning ametiühingu vabriku-, tehase- või kohaliku komitee otsuse sundtäitmine

(1) Kui ettevõtte, asutuse või organisatsiooni administratsioon ei täida käesoleva koodeksi §-s 225 märgitud tähtjaks töövaidluskomisjoni või ametiühingu vabriku-, tehase- või kohaliku komitee sisulist otsust, annab ametiühingu vabriku-, tehase- või kohalik komitee töötajale vormikohase tõendi, millel on täitelehe jõud.

(2) Ametiühinguorganisaatorist ja ettevõtte, asutuse või organisatsiooni juhust koosneva komisjoni poolt tehtud otsuse täitmiseks annab tõendi välja kõrgemalseisev ametiühinguorgan.

(3) Ametiühingu vabriku-, tehase- või kohaliku komitee otsuse täitmiseks tõendit välja ei anta, kui töötaja või administratsioon pöördus ettenähtud tähtaja jooksul töövaidluse lahendamiseks rajooni (linna) rahvakohtusse.

§ 227. Tõendi saamiseks ametiühingukomiteesse pöördumise tähtaeg

Käesoleva koodeksi §-s 226 märgitud tõendi saamiseks võib tööline või teenistuja pöörduda ametiühingu vabriku-, tehase- või kohaliku komiteesse ühe kuu jooksul, arvates töövaidluskomisjoni istungi protokollist väljavõtte või ametiühingu vabriku-, tehase- või kohaliku komitee otsuse kätteandmise päevast.

§ 228. Töövaidlusorgani otsuse sundtäitmise kord

Ametiühingu vabriku-, tehase- või kohaliku komitee poolt väljaantud ja hiljemalt kolme kuu jooksul rajooni (linna) rahvakohtule esitatud tõendi alusel viib kohtutäitur töövaidluskomisjoni või ametiühingu vabriku-, tehase- või kohaliku komitee otsuse täide sundkorras.

§ 229. Töövaidlusorgani otsusel väljamakstud summade tagasinõudmise piiramine

Töövaidluskomisjoni või ametiühingu vabriku-, tehase- või kohaliku komitee otsusel väljamakstud summade tagasinõudmine tööliselt või teenistujalt töövaidluse hilisemal teistsugusel lahendamisel, samuti töövaidluses tehtud kohtuotsuse alusel väljamakstud summade tagasinõudmine otsuse tühistamisel järelevalve korras on lubatud, kui otsus rajanes tööliste või teenistuja antud valeandmetel või tema poolt võltsitud dokumentidel.

§ 230. Töövaidluste läbivaatamine alluvuse korras kõrgemalseisvate organite poolt

Vaidlusi eriloetelus ettenähtud ametikohtadel oleva töötaja vallandamise või teisele tööle üleviimise üle, samuti talle distsiplinaarkaristuse määramise üle vaatab läbi alluvusastmelt kõrgemalseisev organ. Samas korras vaadatakse vaidlus läbi distsiplinaarmäärustike alusel vastutust kandvale töötajale distsiplinaarkaristuse määramises.

§ 231. Kõrgemalseisva organi otsuse alusel tööle ennistamise ja sunnitud tööltpuudumise aja eest töötasu maksmine

Kui töötaja ennistatakse endisele tööle, makstakse talle alluvusastmelt kõrgemalseisva organi otsuse alusel töötasu sunnitud tööltpuudumise aja eest vallandamise päevast arvates või vähemtasutaval tööololeku aja eest, kuid mitte rohkem kui kolme kuu eest. Sealjuures kohaldatakse käesoleva koodeksi §-de 222—224 sätteid.

§ 232. Käesolevas koodeksis ettenähtud tähtaegade arvutamine

(1) Tähtaegade kulgemine, millega käesolev koodeks seob tööalaste õiguste ja kohustuste tekkimise, muutumise või lõppemise, algab järgmisel päeval pärast kalendripäeva, millega tähtaja algus kindlaks määrati.

(2) Aastates, kuudes või nädalates arvutatavad tähtajad mööduvad viimase aasta, kuu või nädala vastaval päeval. Kalendrinädalates või -päevades arvutatava tähtaja hulka arvatakse ka mittetööpäevad.

(3) Kui tähtaja viimane päev ei lange tööpäevale, siis loetakse tähtaja lõppemise päevaks lähim järgmine tööpäev.

§ 233. Töötingimuste kehtestamisel või muutmisel tekkivate vaidluste läbivaatamise kord

Vaidlused, mis tekivad töötajate ja ettevõtte, asutuse või organisatsiooni administratsiooni vahel seoses uute töötingimuste kehtestamise või olemasolevate muutmisega, mis ei ole reguleeritud seadusandlusega või muude tööalaste normatiivsete eeskirjadega, lahendab administratsioon kokkuleppel ametiühingu vabriku-, tehase- või kohaliku komiteega. Kui kokkulepet ei saavutata, lahendatakse vaidlus kõrgemalseisvate ametiühingu- ja majandusorganite vahelisel kokkuleppel.

§ 234. Töötingimuste kehtestamisel või muutmisel ametiühingu vabriku-, tehase- või kohaliku komitee ja administratsiooni vahel tekkivate lahkarvamuste lahendamise kord

Lahkarvamus, mis tekivad ametiühingu vabriku-, tehase- või kohaliku komitee ja administratsiooni vahel ettevõttes, asutuses või organisatsioonis töötingimuste kehtestamisel või muutmisel, lahendatakse kõrgemalseisvate ametiühingu- ja majandusorganite vahelisel kokkuleppel.

XVI peatükk

**AMETIÜHINGUD, TÖOLISTE JA TEENISTUJATE
OSAVÖTT TOOTMISE JUHTIMISEST**

§ 235. Töoliste ja teenistujate õigus ühineda ametiühingutesse

(1) Vastavalt NSV Liidu konstitutsioonile ja Eesti NSV konstitutsioonile on töölistele ja teenistujatele tagatud õigus ühineda ametiühingutesse.

(2) Ametiühingud tegutsevad nende poolt vastuvõetud põhikirjade alusel ja nad ei kuulu registreerimisele riigiorganies.

§ 236. Riigiorganite kaasabi ametiühingutele

Riigiorganid, ettevõtted, asutused ja organisatsioonid on kohustatud ametiühingutele nende tegevuses igati kaasa aitama.

§ 237. Ametiühingute õigused

(1) Vastavalt «NSV Liidu ja liiduvabariikide tööseadusandluse aluste» esindavad ametiühingud tööliste ja teenistujate tootmis- ja tööalaseid, olmelisi ning kultuurilisi huve.

(2) Ametiühingud võtavad osa riiklike rahvamajanduse arendamise plaanide väljatöötamisest ja elluviimisest, materiaalsest ja rahaliste ressursside jaotamisest ja kasutamise küsimuste lahendamisest, tõmbavad töölisti ja teenistujaid kaasa tootmise juhtimisele, organiseerivad sotsialistlikku võistlust ja massilist tehnilist loovtööd, aitavad tugevdada tootmis- ja töödistsipliini.

(3) Töö- ja palgatingimuste kindlaksmääramisel, tööseadusandluse rakendamisel, ühiskondlike tarbimisfondide kasutamisel NSV Liidu ja Eesti NSV seadustes ning NSV Liidu Ministrite Nõukogu ja Eesti NSV Ministrite Nõukogu määrustes ettenähtud juhtudel tegutsevad ettevõtted, asutused ja organisatsioonid ning nende kõrgemalseisvad organid koos ametiühingutega või nendega kooskõlastatult.

(4) Ametiühingud teostavad järelevalvet ja kontrolli tööseadusandluse ja töökaitse-eeskirjade järgimise üle ning kontrollivad tööliste ja teenistujate olmeteenendamist.

(5) Ametiühingud juhivad riiklikku sotsiaalkindlustust ning haldavad nende alluvuses olevaid sanatooriume, profülaktooriume ja puhkekodusid, kultuurhariduslikke, turismi- ning spordiasutusi.

(6) Eesti NSV ametiühingutel on Eesti NSV Ametiühingute Nõukogu kaudu seadusandliku initsiatiivi õigus.

§ 238. Tööliste ja teenistujate õigus osa võtta tootmise juhtimisest

Töölistel ja teenistujatel on õigus osa võtta tootmise arendamise küsimuste arutamises ning otsustamisest, esitada ettepanekuid ettevõtte, asutuse või organisatsiooni töö parandamiseks, samuti sotsiaalkultuurilise ja olmeteenendamise küsimustes.

§ 239. Tööliste ja teenistujate poolt tootmise juhtimisest osavõtu vormid

(1) Töölised ja teenistujad võtavad tootmise juhtimisest osa ametiühingute ja muude ühiskondlike organisatsioonide, rahvakontrolli organite, üldkoosolekute, tootmisnõupidamiste, konverentside ning tööliste ja teenistujate ühiskondliku omaalgatuse mitmesuguste vormide kaudu.

(2) Ametiühingu vabriku-, tehase- või kohalik komitee võtab osa ettevõtte, asutuse või organisatsiooni tootmisplaanide, uue tehnika juurutamise plaanide, kapitaalehitusplaanide ning elamute, kultuuri- ja kommunaalobjektide ehitus- ning remondiplaanide, samuti kollektiivi sotsiaalse arengu plaanide projektide väljatöötamisest.

§ 240. Administratsiooni kohustus luua tingimused, mis tagavad tööliste ja teenistujate osavõtu tootmise juhtimisest

(1) Ettevõtete, asutuste ja organisatsioonide administratsioon on kohustatud looma tingimused, mis tagavad tööliste ja teenistujate osavõtu tootmise juhtimisest.

(2) Ettevõtete, asutuste ja organisatsioonide ametiisikud on kohustatud õigeaegselt läbi vaatama tööliste ja teenistujate kriitilised märkused ja ettepanekud ning teatama neile rakendatud abinõudest.

§ 241. Ametiühingu vabriku-, tehase- ja kohaliku komitee ning administratsiooni vastastikused suhted

(1) Ametiühingu vabriku-, tehase- või kohaliku komitee vastastikused suhted ettevõtte, asutuse ja organisatsiooni administratsiooniga määratakse kindlaks NSV Liidu seadusega ametiühingu vabriku-, tehase- ja kohaliku komitee õiguste kohta.

(2) Ametiühingu vabriku-, tehase- või kohalik komitee:

1) esindab ettevõtte, asutuse ja organisatsiooni tööliste ja teenistujate huve tootmis-, tööalastes, olme- ja kultuuriküsimustes;

2) jaotab koos administratsiooniga kindlaksmääratud suundades materiaalse ergutamise fondi ning sotsiaalkultuuriliste ürituste ja elamuehituse fondi, kinnitab nende fondide kasutamise eelarved, samuti määrab kindlaks ettevõtte või organisatsiooni materiaalse ergutamise fondist makstavate preemiate ja teiste ergutusliikide, materiaalse toetuse ning aastatasu määrad;

3) kuulab ettevõtte, asutuse või organisatsiooni juhtide ettekandeid tootmisplaani, kollektiivlepingust tulenevate kohustuste, töö organiseerimise ja töötingimuste parandamise abinõude täitmise, tööliste ja teenistujate olme- ja kultuurilise teenindamise kohta ning nõuab väljaselgitatud puuduste kõrvaldamist;

4) organiseerib koos administratsiooniga sotsialistlikku võistlust ja liikumist kommunistliku töössesuhtumise eest ning teeb nendest kokkuvõtteid, teeb kindlaks võistluse võitjad, määrab ettevõtte või organisatsiooni eesrindlike tsehhide, osakondade, brigaadide ja teiste lülide kollektiividele rändpunalippe ja aukirju, samuti otsustab tootmiseesrindlaste autasustamist aukirjade ja rahaliste preemiatega ning nende nimede autahvilile või auaamatusse kandmist, populariseerib ulatuslikult sotsialistliku võistluse tulemusi ja levitab eesrindlike kogemusi. Kõiki vahendeid

sotsialistliku võistluse võitjate premeerimiseks kasutab ettevõtte või organisatsiooni juht kooskõlastatult ametiühingu vabriku-, tehase- või kohaliku komiteega;

5) aitab igakülgset kaasa leiutus- ja ratsionaliseerimistegevuse arendamisele ning kontrollib vastuvõetud leiutiste ja ratsionaliseerimisetepanekute õigeaegset rakendamist. Vaatab koos ettevõtte või organisatsiooni administratsiooniga läbi tööliste ja teenistujate kaebused nende ratsionaliseerimisetepanekute tagasilükkamise kohta, samuti kaebusi, mis on seotud vastuvõetud ratsionaliseerimisetepanekute ja leiutiste eest tasu arvestamise korra ja väljamaksmise tähtajaga;

6) võtab osa töö- ja palgaküsimuste lahendamisest, mida vastavalt seadusandlusele peab otsustama administratsioon koos või kooskõlastatult vabriku-, tehase- või kohaliku komiteega;

7) kontrollib tööseadusandluse, ohutustehnika- ja töötervishoiu eeskirjade ning -normide täitmist ettevõtte, asutuse või organisatsiooni poolt, samuti töötasustamise kehtestatud tingimuste kohaldamise õigsust;

8) vaatab läbi kaebusi administratsiooni otsuse peale ettevõtte, asutuse või organisatsiooni poolt kahju hüvitamise kohta, mis on tekitatud töölisele või teenistujale töövigastuse või mõne muu, tööga seotud tervisekahjustusega;

9) teostab tööliste ja teenistujate riiklikku sotsiaalkindlustust, määrab sotsiaalkindlustuse toetusi, koos administratsiooniga valmistab ette tööliste, teenistujatele ja nende perekonnaliikmetele pensioni määramiseks vajalikke dokumente ning esitab need pensioni määramiseks, suunab töölisi ja teenistujaid sanatooriumidesse, profülaktooriumidesse ja puhkekodudesse, kontrollib tööliste, teenistujate ja nende perekonnaliikmete meditsiinilise teenindamise organiseerimist;

10) koos administratsiooniga jaotab kindlaksmääratud korras ettevõtete, asutuste või organisatsioonide majades, aga samuti nende korraldusse antud teistes majades elamispiinda; kontrollib olmeteenindust.

(3) Töötajate määramisel ettevõtte, asutuse või organisatsiooni juhtivatele majanduslikele ametikohtadele võtab administratsioon arvesse ametiühingu vabriku-, tehase- või kohaliku komitee seisukoha.

(4) Ametiühingu vabriku-, tehase- või kohalikul komiteel on veel muid õigusi, mis on ette nähtud seadusandlusega.

§ 242. Ametiühinguorganite õigused kontrolli teostamisel tööseadusandlusest kinnipidamise ja tööliste ning teenistujate olmeteenindamise üle

(1) Kontrolli teostamiseks tööseadusandluse, ohutustehnika- ja töökaitse-eeskirjade ning kollektiivlepingute täitmise, samuti tööliste ja teenistujate olmeteenindamise üle on ametiühingu vabriku-, tehase- ja kohaliku komitee ning kõrgemalseisvate ametiühinguorganite liikmetel ning teistel nende organite pädevatel esindajatel õigus:

1) pääseda igal ajal ettevõtte, asutuse või organisatsiooni tsehhidesse, osakondadesse, töökodadesse ja muudesse töötamispaikadesse;

2) nõuda ettevõtte, asutuse või organisatsiooni administratsioonilt vastavaid dokumente, andmeid ja seletusi ning samuti kontrollida palgaarveldusi;

3) kontrollida antud ettevõtte, asutuse või organisatsiooni töölisi ja teenistujaid teenindavate kaubandus- ja tootlustusettevõtete, samuti poliiklinikute, lastesõimede ja -aedade, ühiselamute, saunade ja muude teenindusettevõtete tööd.

(2) Vajaduse korral teevad ametiühinguorganid vastavatele organisatsioonidele ettepaneku vastutavate juhtivate töötajate distsiplinaarvastutusele võtmiseks, kes rikuvad tööseadusandlust ja töökaitse-eeskirju. Need organisatsioonid on kohustatud kuu aja jooksul teatama ametiühinguorganile tarvituselevõetud abinõudest.

§ 243. Rahaliste vahendite eraldamine ettevõtete ja organisatsioonide poolt ametiühinguorganitele massiliseks kultuuri- ja kehakultuuritööks

Ettevõtted ja organisatsioonid on kohustatud eraldama ametiühinguorganitele rahalisi vahendeid massiliseks kultuuri- ja kehakultuuritööks.

§ 244. Ametiühingu vabriku-, tehase- või kohalikule komiteele ruumide, transpordi- ja sidevahendite andmine

(1) Ettevõtte, asutus või organisatsioon on kohustatud ametiühingu vabriku-, tehase- või kohalikule komiteele andma tasuta kasutamiseks vajalikud ruumid koos sisustuse, kütte, valgustuse, koristamise ja valvega nii ametiühingukomitee enda vajadusteks kui ka tööliste ja teenistujate koosolekute läbiviimiseks.

(2) Administratsioon annab vabriku-, tehase- või kohalikule komiteele tasuta kasutamiseks transpordi- ja sidevahendeid.

§ 245. Ametiühingu vabriku-, tehase- või kohalikule komiteele hoonete, ruumide, seadmete, aedade ja parkide andmine kultuurihariduslikuks, tervistavaks ning kehakultuuri- ja sporditööks

(1) Hooned, ruumid, seadmed, aiad ja pargid, mida ettevõtte, asutus või organisatsioon on eraldanud oma töölistele ja teenistujatele ning nende perekonnaliikmetele kultuurihariduslikuks, tervistavaks, kehakultuuri- ja sporditööks, samuti pioneerilaagrid, mis on ettevõtte, asutuse või organisatsiooni bilansis, antakse ametiühingu vabriku-, tehase- või kohalikule komiteele tasuta kasutamiseks. Ettevõtte, asutuse või organisatsiooni poolt üüritud hooned, ruumid ja ehitised, mis on määratud tähen- datud otstarbeks, antakse samuti tasuta kasutamiseks ametiühingu- komiteele.

(2) Käesoleva paragrahvi lg. 1 tähendatud hoonete, ruumide, ehitiste, samuti pioneerilaagrite majanduslik ülalpidamine, remont, küte, valgustus, koristamine ja valve ning sisustamine toimub ettevõtte, asutuse või organisatsiooni kulul.

§ 246. Täiendavad tagatised valitavatele ametiühingutöötajatele

(1) Ametiühingu vabriku-, tehase-, kohaliku või tsehhikomiteesse valitud, kuid tootmistööst vabastamata töölisi ja teenistujaid ei või teisele tööle üle viia või distsiplinaarkorras karistada ametiühingu vabriku-, tehase- või kohaliku komitee eelneva nõusolekuta, nende komiteede esimehi ja ametiühinguorganisaatoreid aga kõrgemalseisva ametiühinguorgani eelneva nõusolekuta.

(2) Tootmistööst vabastamata ametiühingu vabriku-, tehase- või kohalike komiteede esimeeste või liikmete vallandamine administratsiooni algatusel võib, kinni pidades üldisest vallandamiskorrast, aset leida üksnes kõrgemalseisva ametiühinguorgani nõusolekul. Ametiühinguorganisaatorite vallandamine administratsiooni algatusel on lubatud üksnes kõrgemalseisva ametiühinguorgani nõusolekul.

XVII p e a t ü k k

RIIKLIK SOTSIAALKINDLUSTUS

§ 247. Sotsiaalkindlustuse laienemine kõigile töölistele ja teenistujatele

Kõik töölised ja teenistujad kuuluvad kohustuslikule riiklikule sotsiaalkindlustamisele.

§ 248. Sotsiaalkindlustuse vahendid

(1) Tööliste ja teenistujate riiklik sotsiaalkindlustus toimub riigi kulul.

(2) Sotsiaalkindlustuse makseid tasuvad ettevõtted, asutused ning organisatsioonid tööliste ja teenistujate palgast midagi maha arvamata. Kindlustusmaksete tasumata jätmine ettevõtte, asutuse või organisatsiooni poolt ei võta töolistelt ja teenistujatelt õigust kindlustamisele riikliku sotsiaalkindlustuse korras.

§ 249. Sotsiaalkindlustuse korras kindlustamise liigid

(1) Töölised ja teenistujad ning vastavatel juhtudel ka nende perekonnaliikmed kindlustatakse riikliku sotsiaalkindlustuse korras:

1) ajutise töövõimetuse toetusega, naised peale selle veel rasedus- ja sünnitustoetusega;

- 2) lapse sünnitoetusega, matusetootusega;
- 3) vanadus-, invaliidsus- ja toitjakaotuspensioniga, samuti pensioniga väljateenitud aastate eest, mis on kehtestatud mõnede kategooriate töötajatele.

(2) Riikliku sotsiaalkindlustuse vahendeid kasutatakse ka tööliste ja teenistujate sanatooriumi- ja kuurordiraviks, nende teenindamiseks profülaktooriumides ja puhkekodudes, ravi- (dieet-) toitlustamiseks, pioneerialagrite ülalpidamiseks ja muudeks riikliku sotsiaalkindlustuse abinõudeks.

(3) Riikliku sotsiaalkindlustuse vahendeid võib kasutada ainult sihtotstarbeks.

§ 250. Ajutise töövõimetuse toetused

(1) Ajutise töövõimetuse toetust makstakse haiguse ja vigastuse korral, seoses haigestumisega ajutiselt teisele tööle üleviimise, haige perekonnaliikme eest hoolitsemise, karantiini, sanatooriumi- ja kuurordiravi ning proteesi saamise korral kuni täieliku palga ulatuses.

(2) Haiguse ja vigastuse korral makstakse toetust töövõime taastumiseni või invaliidsuse kindlaksmääramiseni.

§ 251. Rasedus- ja sünnitustoetus

Rasedus- ja sünnitustoetust makstakse kogu rasedus- ja sünnituspuhkuse eest kahe kolmandiku kuni täieliku palga ulatuses.

§ 252. Pensioniline kindlustamine

(1) Vanadus- ja invaliidsuspensionid töölistele ja teenistujatele ning pensionid toitja kaotuse puhul nende perekonnaliikmetele määratakse vastavalt NSV Liidu riiklike pensionide seadusele.

(2) Pensionid väljateenitud aastate eest, mis on kehtestatud mõne kategooria töötajatele, määratakse vastavalt NSV Liidu Ministrite Nõukogu määrustele.

§ 253. Vanaduspensionid

(1) Õigus vanaduspensionile on töölistel ja teenistujatel: meestel — 60-aastaseks saamisel ja vähemalt 25-aastase tööstaažiga ning naistel — 55-aastaseks saamisel ja vähemalt 20-aastase tööstaažiga.

(2) Vanaduspensionile soodustatud tingimustel (vanuse ja tööstaaži või ainult vanuse vähendamine) on õigus:

1) töölistel ja teenistujatel allmaatöödel, tervist kahjustavatel töödel ja kuumades tsehhides, muudel raskete töötingimustega töödel, tekstiilitööstuse ettevõtete naistöötajatel tootmisalade ja kutsealade nimekirjade järgi;

2) naistel, kes on sünnitanud 5 või enam last ja kasvatanud nad 8 aasta vanuseni;

3) töölistel ja teenistujatel — sõjaväelastel, kes on invaliidistunud NSV Liidu kaitsmisel või muudel sõjaväeteenistuse kohustuste täitmisel saadud haava, põrutuse või vigastuse või rindel viibimisega seotud haiguse tagajärjel;

4) mõnedel teistel tööliste ja teenistujate kategooriatel.

§ 254. Invaliidsuspensionid ja pensionid toitja kaotuse puhul

Invaliidsus- ja toitjakaotuspensionid määratakse töötaja invaliidsuse korral või toitja surma puhul, mis leidis aset töövigastuse, kutsehaiguse, üldhaigestumise või vigastuse tagajärjel, mis ei olnud seotud tööga.

XVIII peatükk

JÄRELEVALVE JA KONTROLL TÖÖSEADUSANDLUSE TÄITMISE ÜLE

§ 255. Organid, kes teostavad järelevalvet ja kontrolli tööseadusandluse täitmise üle

(1) Vastavalt «NSV Liidu ja liiduvabariikide tööseadusandluse aluste» teostavad järelevalvet ja kontrolli tööseadusandluse ning töökaitseeskirjade täitmise üle:

1) selleks spetsiaalselt volitatud riigorganid ja inspeksioonid, kes ei sõltu oma tegevuses ettevõtete, asutuste ja organisatsioonide administratsioonist ning nende kõrgemalseisvatest organitest;

2) ametiühingud ning neile alluvad tehnik- ja õigusinspeksioonid — vastavalt nende inspeksioonide põhimäärustele, mille kinnitab ÜAÜKN.

(2) Tööraha saadikute nõukogud ja nende täidesaatvad ning korraldavad organid teostavad kontrolli tööseadusandluse täitmise üle NSV Liidu ja Eesti NSV seadusandlusega ettenähtud korras.

(3) Ministeeriumid ja keskasutused teostavad ametkonnasisest kontrolli tööseadusandluse täitmise üle neile alluvates ettevõtetes, asutustes ja organisatsioonides.

(4) Kõrgeimat järelevalvet tööseaduste täpse täitmise üle kõigis ministeeriumides ja keskasutustes, ettevõtetes, asutustes ja organisatsioonides ning nende ametiisikute poolt Eesti NSV territooriumil teostab NSV Liidu peaprokurör nii vahetult kui ka Eesti NSV prokuröri kaudu.

§ 256. Riiklik järelevalve tööohutuseeskirjade üle tööstuses

(1) Riiklikku järelevalvet tööohutuseeskirjade täitmise üle mõnedes tööstusharudes ja mõnedel objektidel teostab (kõrvuti ametiühingute tehnikainspeksiooniga) NSV Liidu Ministrite Nõukogu juures asuv Riiklik Tehnilise ja Mäejärelevalve Komitee ja tema kohapealsed organid vastavalt selle komitee põhimäärusele.

(2) Käesoleva paragrahvi lg. 1 tähendatud järelevalvet teostatakse kivisöe-, maagikaevanduse-, mäekeemia-, mittemaaksete maavarade, nafta- ja gaasitööstuses, keemia, metallurgia ja naftatöötlemise ning gaasitööstuses, geoloogialuure ekspeditsioonides ja rühmades, samuti tösteseadmete, surve all töötavate katlaagregaatide ja mahutite, auru- ning kuumaveetorustike, samuti gaasi tootmise, transportimise, hoidmise ja kasutamiseiga seotud objektide ehitamisel ja ekspuaterimisel ning lõhkamistöde tegemisel tööstuses.

§ 257. Riiklik energeetikajärelevalve

Riiklikku järelevalvet abinõude rakendamise üle, mis tagavad elektri- ja soojusteade ohtu teenindamise, teostavad NSV Liidu Energeetika ja Elektrifitseerimise Ministeeriumi süsteemi kuuluvad riikliku energeetikajärelevalve organid vastavalt NSV Liidu energeetikajärelevalve põhimäärusele.

§ 258. Riiklik sanitaarjärelevalve

Riiklikku sanitaarjärelevalvet ettevõtete, asutuste, organisatsioonide poolt hügieenialaste normide ning sanitaarhügieenialaste ja sanitaar-epideemiavastaste eeskirjade täitmise üle teostavad NSV Liidu Tervishoiuministeeriumi ja Eesti NSV Tervishoiuministeeriumi sanitaar-epidemioloogia teenistuse organid ja asutused vastavalt «NSV Liidu riikliku sanitaarjärelevalve põhimäärusele», mõnedel objektidel aga vastavate ministeeriumide ja keskasutuste meditsiiniteenistused.

§ 259. Ühiskondlik kontroll tööseadusandluse täitmise üle

(1) Ühiskondlikku kontrolli tööseadusandluse ja ohutustehnikaeeskirjade täitmise üle teostavad ametiühingud, samuti ametiühingu vabriku-, tehase- või kohalike komiteede ühiskondlikud inspektorid ja komisjonid vastavalt nende põhimäärustele, mille kinnitab ÜAÜKN.

(2) Ühiskondlikku sanitaarkontrolli teostavad ettevõtetes, asutustes ja organisatsioonides ühiskondlikud sanitaarinspektorid.

§ 260. Vastutus tööseadusandluse rikkumise eest

Ametiisikud, kes on süüdi tööseadusandluse ja töökaitse-eeskirjade rikkumises, kollektiivlepingutes ja töökaitselepetes ettenähtud kohustuste täitmatajätmises või ametiühingute tegevuse takistamises, kannavad NSV Liidu ja Eesti NSV seadusandlusega ettenähtud korras vastutust.

XIX peatükk

LÕPPSÄTTED

§ 261. Mõne kategooria tööliste ja teenistujate tööalased soodustused

NSV Liidu seadusandlusega ja selle poolt kindlaksmääratud piires Eesti NSV seadusandlusega võidakse kehtestada tööalaseid soodustusi töölistele ja teenistujatele, kes töötavad Kaug-Põhja rajoonides ja nendega võrdsustatud piirkondades, samuti mõnede teistele tööliste ja teenistujate kategooriatele.

§ 262. Töö- ja puhkeaja reguleerimise iseärasused mõnes rahvamajandusharus

NSV Liidu seadusandlusega ja selle poolt kindlaksmääratud piires Eesti NSV seadusandlusega võidakse kehtestada töö- ja puhkeaja reguleerimise iseärasusi transpordis, side- ja põllumajandusettevõtetes ning organisatsioonides «NSV Liidu ja liiduvabariikide tööseadusandluse alustega» kehtestatud normide piires.

§ 263. Eritöötingimused hooaja- ja ajutistele töötajatele ning mõnele teisele tööliste ja teenistujate kategooriale

NSV Liidu seadusandlusega ja selle poolt kindlaksmääratud piires Eesti NSV seadusandlusega võidakse kehtestada eritöötingimused töölistele ja teenistujatele, kes töötavad hooajatöödel või metsatööstuses ja metsamajanduses, ajutistele töölistele ja teenistujatele, samuti isikutele, kes töötavad kodanike juures lepingute alusel (koduabilised jt.), üksikute eranditega «NSV Liidu ja liiduvabariikide tööseaduse alustest» töö ja puhkeaja režiimi suhtes, ületunnitööle ja mittetööpäevadel töölerakendamise, selle töö eest kompensatsiooni maksmise, ajutiselt teisele tööle üleviimise ja vallandamise suhtes.

§ 264. Mõne kategooria tööliste ja teenistujate töölepingu lõpetamise täiendavad alused teatavatel tingimustel

(1) Lisaks käesoleva koodeksi §-des 33 ja 37 ettenähtud alustele võib mõne kategooria tööliste ja teenistujate töölepingu vastavalt NSV Liidu ja Eesti NSV seadusandlusele lõpetada järgmistel juhtudel:

1) töökohustuste ühekordse jämeda rikkumise tõttu töötaja poolt, kes kannab distsiplinaarvastutust alluvuse korras;

2) rahaliste või kaubaliste väärtustega vahetult tegeleva töötaja süüliste tegude tõttu, kui need põhjustavad administratsiooni usalduse kaotamise tema vastu;

3) kasvatuslikke funktsioone täitva töötaja vääritud teo tõttu, mis on kokkusobimatu tema tööga;

4) töötaja suunamine kohtu määruse põhjal ravi- ja tööprofülaktoriumi.

(2) NSV Liidu seadusandlusega ja selle poolt kehtestatud piires Eesti NSV seadusandlusega võidakse kehtestada mõne kategooria tööliste ja teenistujate töölepingu lõpetamise täiendavad alused töölevõtmise eeskirjade rikkumisel ja muudel juhtudel.

(3) Töölepingu lõpetamine käesoleva paragrahvi lg. 1 punktides 2 ja 3 tähendatud alustel toimub käesoleva koodeksi § 40 sätteid järgides.

§ 265. Tööliste ja teenistujate materiaalne vastutus juhtudel, kui kahju tegelik suurus ületab selle nominaalsuuruse

Vastavalt «NSV Liidu ja liiduvabariikide tööseadusandluse alustele» kehtestatakse tööliste ja teenistujate materiaalse vastutuse piirmäärad ettevõttele, asutusele või organisatsioonile tekitatud kahju eest juhtudel, kui kahju tegelik suurus ületab selle nominaalsuuruse, NSV Liidu seaduste ja NSV Liidu Ministrite Nõukogu määrustega.

§ 266. Mõne kategooria tööliste ja teenistujate töö reguleerimise muud iseärasused

Vastavalt «NSV Liidu ja liiduvabariikide tööseadusandluse alustele» võib mõne kategooria tööliste ja teenistujate töö reguleerimise muid iseärasusi üksikutes küsimustes kehtestada üksnes NSV Liidu seaduste ja NSV Liidu Ministrite Nõukogu määrustega.

§ 267. NSV Liidu ja Eesti NSV võimkond «NSV Liidu ja liiduvabariikide tööseadusandluse alustes» ettenähtud küsimustes

(1) Vastavalt «NSV Liidu ja liiduvabariikide tööseadusandluse aluste» §-le 107 kuulub NSV Liidu võimkonda, peale juhtude, mis on ette nähtud aluste eri sätetega, eeskirjade kehtestamine, mis määravad: kvalifitseerimata tööd, millele ei saa töölisi tööseisaku puhul üle viia (§ 31); öötöö kestuse (§ 49); kuupalga alammäära (§ 90); tasu suuruse osalise praagi eest (§ 105); kompensatsiooni seoses ametialaste komandeeringutega ja teise paikkonda tööle üleminekuga (§-d 119 ja 120); naiste töö piiramise öötööl (§ 168); töötajate kategooriad, kelle töövaidlused vaadatakse läbi alluvuse korras (§ 230); ametiühinguorganitele massiliseks kultuuri- ja kehakultuuritööks eraldiste tegemise korra ja suuruse (§ 243); riikliku sotsiaalkindlustuse korras kindlustamise korra ja ulatuse (§-d 247—254).

(2) NSV Liidu võimkonda ja tema poolt määratavates piirides Eesti NSV võimkonda kuulub eeskirjade kehtestamine, mis määravad: töötajate mõne kategooria tööaja lühendamise (§ 46 lg. 1 p. 2); kuuapäevase töönädala rakendamise (§ 47 lg. 3); juhud, kus pole võimalik anda vaba päeva töö eest puhkepäeval (§ 67 lg. 2); tööd, mida tehakse riiklikel pühadel (§ 68 lg. 2); iga-aastase lisapuhkuse andmise ja nende kestuse (§ 72); palga normeerimise (§ 91); premiaal-töötasustamise süsteemi (§ 95); tasu maksmise aasta töötulemuste eest (§ 96); ühtsed või tüüpnormid (§ 83); vaba päeva andmise töötamise eest riiklikel pühadel (§ 101 lg. 2); palgast kinnipidamise piiramise (§ 123); töösisekorra tüüpeeskirjad ja distsipli-

naarmäärustikud (§-d 134, 135, 136 lg. 2, 140 lg. 2); töökaitse-eeskirjad (§ 148 lg. 1 ja 2); rahaliste vahendite eraldamine ja kulutamine töökaitseabinõudeks (§ 156 lg. 1); erirõivaste, piima ning profülaktilise ja ravitoidu andmise korra (§-d 157—159); arstlike läbivaatuste korraldamise (§ 162); tööd, kus ei lubata rakendada naisi ja alaealisi (§-d 167 ja 181); noorte töölevõtmise tagamise (§ 187); töö tagamise noortele töölistele ja spetsialistidele (§ 188); soodustused tootmistöö kõrval õppijaile (§-d 196—207); ametiühingute õigused (§ 237); tööseadusandluse täitmise üle riiklikku järelevalvet ja kontrolli teostavad organid (§ 255 lg. 1 p. 1); mõnede kategooriate tööliste ja teenistujate töö reguleerimise iseärasused (§-d 261—264).

(3) Eesti NSV võimkonda kuulub eeskirjade kehtestamine, mis määravad ületunnitöö rakendamise juhtumid (§ 57); puhkepäevadel tööle rakendamise juhtumid (§ 66); palga maksmise tähtajad (§ 108 lg. 2).

Kontrollkõrval

INDEKS 78280

Väljaandja: Eesti NSV Ministrite Nõukogu Asjadevalitsus.
Trükipoognaid 4,25. Arvestuspoognaid 5,1. Tellimuse nr. 1118.
ENSV MN Asjadevalitsuse Trükikoda, Tallinn.

EESTI
RAHVUSRAAMATUKOGU
AR

43873

Raamatupala
72-1611a

2775

EESTI NSV VEERKODEKS

Kõigi maade proletaarlased, ühinege!

EESTI NÕUKOGUDE SOTSIALISTLIKU VABARIIGI ÜLEMNÕUKOGU JA VALITSUSE TEATAJA

1972

Nr. 28 (345) Lisa nr. 2

7. aastakäik

SISUKORD

Eesti NSV veekoodeks.

ÜLDSEADUSED

1. peatükk

POHISEADUSED

§ 1. Eesti NSV veeseadusandluse üldpõhimõtted

Eesti NSV veeseadusandluse ülesanneteks on veesuhete reguleerimine, et tagada vee ratsionaalne kasutamine elanike ja rahvamajanduse vajadusteks, vee kaitsmine saastamise, rüüstamise ja veehulga tuhnamatu vähendamise eest, vee kahjuliku toime vältimine ja likvideerimine, veesõjakõrge seisukorra parandamine, saguü, ettevõtete, organisatsioonide, asutuste ja kodanike õiguste kaitsmine ning veesuhete arendamine veesuhete alal.

§ 2. NSV Liidu ja Eesti NSV veeseadusandlus

Veesuhete Eesti NSV-s reguleeritakse NSV Liidu ja liiduvabariikide veeseadusandluse alusega ja nendega vastavuses antavate muude NSV Liidu veeseadusandluse aktidega, käesoleva koodeksiga ja muude Eesti NSV veeseadusandluse aktidega.

EESTI NSV VEEKOODEKS

Suure Sotsialistliku Oktoobrirevolutsiooni võidu tulemusena natsionaliseeriti meie maal vesi, mis nagu kõik teisedki loodusvarad sai rahva omandiks. Pärast sotsialistliku revolutsiooni võitu Eestis kehtestati riiklik omandiõigus veele Eesti NSV seadusandlusega.

Riiklik omandiõigus veele moodustab veesuhete aluse NSV Liidus, mille koosseisu, vabatahtlikkuse ja võrdõiguslikkuse alusel teiste liiduvabariikidega, kuulub Eesti Nõukogude Sotsialistlik Vabariik. Riiklik omandiõigus veele loob soodsad tingimused vee plaanipäraseks ja kompleksseks kasutamiseks suurima rahvamajandusliku efektiga ning võimaldab tagada nõukogude inimestele parimad töö-, olme-, puhke- ja tervishoiutingimused.

Ühiskondliku tootmise ja linnaehituse arenemine ning elanike materiaalse heaolu ja kultuuritaseme tõus suurendavad mitmesuguseid vajadusi vee järele ning tõstavad vee ratsionaalse kasutamise ja kaitsmise tähtsust.

Nõukogude veeseadusandlus peab aktiivselt kaasa aitama vee kõige efektiivsemale, teaduslikult põhjendatud kasutamisele ning kaitsmisele saastamise, risustamise ja veehulga lubamatu vähendamise eest.

I OSA

ÜLDSÄTTED

1. peatükk

PÕHISÄTTED

§ 1. Eesti NSV veeseadusandluse ülesanded

Eesti NSV veeseadusandluse ülesanneteks on veesuhete reguleerimine, et tagada vee ratsionaalne kasutamine elanike ja rahvamajanduse vajadusteks, vee kaitsmine saastamise, risustamise ja veehulga lubamatu vähendamise eest, vee kahjuliku toime vältimine ja likvideerimine, veeobjektide seisukorra parandamine, samuti ettevõtete, organisatsioonide, asutuste ja kodanike õiguste kaitsmine ning seaduslikkuse tugevdamine veesuhete alal.

§ 2. NSV Liidu ja Eesti NSV veeseadusandlus

Veesuhteid Eesti NSV-s reguleeritakse «NSV Liidu ja liiduvabariikide veeseadusandluse alustega» ja nendega vastavuses antavate muude NSV Liidu veeseadusandluse aktidega, käesoleva koodeksiga ja muude Eesti NSV veeseadusandluse aktidega.

§ 3. Maa-, metsa- ja mäendussuhete reguleerimine

Maa-, metsa- ja mäendussuhteid reguleeritakse NSV Liidu ja Eesti NSV vastava seadusandlusega.

§ 4. Riiklik omandiõigus veele

(1) Vastavalt NSV Liidu konstitutsioonile ja Eesti NSV konstitutsioonile on vesi riigi omand, s. o. kogu rahva vara.

(2) Vesi on eranditult riigi omand ja vett antakse ainult kasutada.

(3) Teod, mis otsesel või varjatud kujul rikuvad riiklikku omandiõigust veele, on keelatud.

§ 5. Ühtne riiklik veefond

(1) Vastavalt «NSV Liidu ja liiduvabariikide veeseadusandluse alustele» kuulub kogu vesi (kõik veeobjektid) NSV Liidus ühtsesse riiklikku veefondi.

(2) Ühtsesse riiklikku veefondi kuuluvad:

1) jõed, järved, veehoidlad ning muud pinnaveekogud ja veeallikad, samuti kanalid ja tiigid;

2) põhjavesi ja jääliustikud;

3) NSV Liidu sisemered ja teised sisemereveed;

4) NSV Liidu territoriaalveed (territoriaalmeri).

§ 6. NSV Liidu pädevus veesuhete reguleerimisel

Vastavalt «NSV Liidu ja liiduvabariikide veeseadusandluse alustele» kuulub NSV Liidu pädevusse veesuhete reguleerimisel:

1) ühtse riikliku veefondi käsutamine ulatuses, mis on tarvilik NSV Liidu volituste realiseerimiseks vastavalt NSV Liidu konstitutsioonile;

2) põhisätete kehtestamine vee kasutamise, vee saastamise, risustamise ja veehulga lubamatu vähendamise eest kaitsmise ning vee kahjuliku toime vältimise ja likvideerimise alal;

3) vee kasutamise ja kvaliteedi üleliiduliste normatiivide ning vee hindamise meetodite kehtestamine;

4) NSV Liidule ühtsete vee riikliku arvestamise ja kasutamise, vee-kasutuse registreerimise ja riikliku veekatastri süsteemide kehtestamine;

5) vee kompleksse kasutamise ja kaitse skeemide, samuti üleliidulise tähtsusega veemajandusbilansside kinnitamine;

6) vee kasutamise ja kaitse ning vee kahjuliku toime vältimise ja likvideerimise üleliiduliste abinõude planeerimine;

7) vee kasutamise ja kaitse riiklik kontroll ning selle teostamise korra kehtestamine;

8) veeobjektide kindlaksmääramine, mille kasutamist reguleerivad NSV Liidu organid.

§ 7. Eesti NSV pädevus veesuhete reguleerimisel

Eesti NSV pädevusse veesuhete reguleerimisel väljaspool NSV Liidu pädevust kuulub:

- 1) ühtse riikliku veefondi kasutamine Eesti NSV territooriumil;
- 2) korra kehtestamine vee kasutamise alal, samuti vee kaitseks saastamise, risustamise ja veehulga lubamatu vähendamise vastu ning vee kahjuliku mõju vältimise ja likvideerimise alal;
- 3) vee kasutamise ja kaitse, vee kahjuliku mõju vältimise ja likvideerimise abinõude planeerimine;
- 4) vee kompleksse kasutamise ja kaitse skeemide ning veemajanduslike bilansside kinnitamine;
- 5) riiklik kontroll vee kasutamise ja kaitse üle; samuti veesuhete reguleerimine muudes küsimustes, kui need ei kuulu NSV Liidu pädevusse.

2. peat ü k k

VEE KASUTAMISE JA KAITSE RIIKLIK JUHTIMINE NING RIIKLIK KONTROLL

§ 8. Vee kasutamise ja kaitse riiklik juhtimine

Vee kasutamise ja kaitse riiklikku juhtimist teostavad NSV Liidu Ministrite Nõukogu, Eesti NSV Ministrite Nõukogu, kohalike tööraha saadikute nõukogude täitevkomiteed, samuti spetsiaalselt selleks volitatud riiklikud vee kasutamise reguleerimise ja vee kaitse organid otseselt või basseini (territoriaalse) valitsuse või mõne muu riikliku organi kaudu kooskõlas NSV Liidu ja Eesti NSV seadusandlusega.

§ 9. Spetsiaalselt volitatud riiklikud vee kasutamise reguleerimise ja vee kaitse organid

Spetsiaalselt volitatud riiklik vee kasutamise reguleerimise ja vee kaitse organ Eesti NSV-s on Eesti NSV Ministrite Nõukogu Riiklik Maa-paranduse ja Veemajanduse Komitee, kes teostab vee kasutamise ja kaitse riiklikku juhtimist kas otseselt või oma organite kaudu.

§ 10. Vee kasutamise ja kaitse riikliku kontrolli ülesanded

Vee kasutamise ja kaitse riikliku kontrolli ülesanne on tagada, et kõik ministriumid, keskasutused, riiklikud, kooperatiivsed ja ühiskondlikud ettevõtted, organisatsioonid, asutused ja kodanikud peaksid kinni vee kasutamise kehtestatud korrast, täidaksid oma kohustusi vee kaitse ning vee kahjuliku toime vältimise ja likvideerimise alal, vee arvestuse pidamise ja muid veeseadusandlusega kehtestatud eeskirju.

§ 11. Vee kasutamise ja kaitse riikliku kontrolli organid

Vee kasutamise ja kaitse riiklikku kontrolli teostavad tööraha saadikute nõukogud ning nende täidesaatvad ja korraldavad organid, samuti spetsiaalselt selleks volitatud riiklikud organid NSV Liidu seadusandlusega kehtestatavas korras.

3. peatükk

ÜHISKONDLIKE ORGANISATSIOONIDE JA KODANIKE OSAVÖTT VEE RATSIONAALSE KASUTAMISE JA KAITSE ABINÕUDE RAKENDAMISEST

§ 12. Abinõud, mille rakendamisel ühiskondlikud organisatsioonid ja kodanikud osutavad kaasabi riiklikele organitele

(1) Ametiühingud, noorsoo-organisatsioonid, looduskaitseelseltsid, teaduslikud ühingud ja teised ühiskondlikud organisatsioonid, samuti kodanikud osutavad riiklikele organitele kaasabi vee ratsionaalse kasutamise ja kaitse abinõude rakendamisel.

(2) Käesoleva paragrahvi esimeses lõigus tähendatud abinõude hulka kuulub riikliku kontrolli teostamine vee kasutamise ja kaitse üle, vee seisukorda mõjutavate objektide ehitamise ja eksploatatsiooni andmise, vee kahjuliku mõju ärahoidmise ja likvideerimise üle.

§ 13. Ühiskondlike organisatsioonide osavõtt vee ratsionaalse kasutamise ja kaitse abinõude rakendamisest

Ühiskondlikud organisatsioonid võtavad vee ratsionaalse kasutamise ja kaitse tagamisele suunatud tegevusest osa vastavalt oma põhikirjadele (põhimäärustele) ning NSV Liidu ja Eesti NSV seadusandlusele.

§ 14. Kodanike osavõtu kord ja vormid vee ratsionaalse kasutamise ja kaitsmise abinõude rakendamisest

Kodanikud osutavad riiklikele organitele kaasabi vee ratsionaalse kasutamise ja kaitse tagamiseks sel viisil, et:

1) teevad ettepanekuid vee kasutamise ja kaitse parandamiseks organitele, kes teostavad vee kasutamise ja kaitse riiklikku kontrolli, samuti teatavad neile vee kasutamise ja kaitse eeskirjade rikkumistest;

2) võtavad vahetult osa vee kasutamise ja kaitse alal, samuti vee kahjuliku mõju ärahoidmise ja likvideerimise alal tehtavatest tööd.

4. peatükk

ETTEVÕTETE, RAJATISTE JA MUUDE VEE SEISUKORDA MÕJUTAVATE OBJEKTIDE PAIGUTAMINE, PROJEKTEERIMINE, EHITAMINE JA EKSPLOATATSIOONI ANDMINE

§ 15. Ettevõtete, rajatiste ja muude vee seisukorda mõjutavate objektide paigutamise, projekteerimise ja ehitamise tingimused

Uute ja rekonstrueeritud ettevõtete, rajatiste ja muude objektide paigutamisel, projekteerimisel, ehitamisel ja eksploatatsiooni andmisel, samuti uute tehnoloogiliste protsesside rakendamisel, mis mõjutavad vee seisukorda, tuleb tagada vee ratsionaalne kasutamine esmajärjekorras el-

nike joogiveevajaduse ja olmevajaduste rahuldamiseks. Sealjuures nähakse ette abinõud, mis tagavad veekogudest võetava ja nendesse tagasi juhitava vee arvestuse, vee kaitsmise saastamise, risustamise ja veehulga lubamatu vähendamise vastu ning vee kahjuliku toime vältimise, maa üleujutamise piiramise minimaalse vajaliku määran, maa kaitsmise sooldumise, liigvee alla sattumise või kuivamise eest, samuti soodsate looduslike tingimuste ja maastiku säilimise.

§ 16. Kalamajanduslike veekogude seisukorda mõjutavate ettevõtete, rajatiste ja muude objektide paigutamise, projekteerimise, ehitamise ja eksploatatsiooni andmise tingimused

Uute ja rekonstrueeritud ettevõtete, rajatiste ja muude objektide paigutamisel, projekteerimisel, ehitamisel ja eksploatatsiooni andmisel kalamajanduslikel veekogudel tuleb peale käesoleva koodeksi § 15 toodud sätete silmaspidamist, õigel ajal tarvitusele võtta abinõud, mis tagavad kalade ning teiste veeloomade ja -taimede kaitse ja tingimused nende taastootmiseks.

§ 17. Vee seisukorda mõjutavate ettevõtete, rajatiste ja muude objektide ehitamise koha määramine

(1) Vee seisukorda mõjutavate ettevõtete, rajatiste ja muude objektide ehitamise koht kooskõlastatakse vee kasutamise reguleerimise ja vee kaitse organitega, kohalike tööraha saadikute nõukogude täitevkomiteedega, riikliku sanitaarjärelevalve, kalavarude kaitse ja muude organitega vastavalt NSV Liidu ja Eesti NSV seadusandlusele.

(2) Vee seisukorda mõjutavate ettevõtete, rajatiste ja muude objektide ehitamise projektid kuuluvad kooskõlastamisele vee kasutamise reguleerimise ja vee kaitse ning muude organitega juhtudel ja korras, mis määratakse kindlaks NSV Liidu seadusandlusega.

§ 18. Vee seisukorda mõjutavate ettevõtete, rajatiste ja muude objektide eksploatatsiooni andmise keelamise tingimused

(1) Keelatud on anda eksploatatsiooni:

1) uusi ja rekonstrueeritud ettevõtteid, tsehhe, agregate, kommunaal- ja muid objekte, mis ei ole varustatud vee saastamist ja risustamist või vee kahjulikku toimet vältivate seadeldistega;

2) niisutus- ja veestamissüsteeme, veehoidlaid ja kanaleid enne projektides ettenähtud abinõude rakendamist, mis väldivad maa üleujutamist, liigvee alla sattumist, soostumist, sooldumist ja pinnase erosiooni;

3) kuivendussüsteeme enne veevastuvõtjate ja muude rajatiste valmimist vastavalt kinnitatud projektidele;

4) veehaarderajatisi ilma kalakaitse seadeldisteta vastavalt kinnitatud projektidele;

5) hüdrotehnilisi rajatisi enne tulvavee ja kalade läbilaskmise seadeldiste valmimist vastavalt kinnitatud projektidele;

6) puurkaevusid ilma veereguleerimisseadeldisteta ja vajalikel juhtudel sanitaarkaitsevööndite rajamiseta.

(2) Keelatud on veehoidla täitmine enne projektis ettenähtud sāngi ettevalmistamise lõpetamist.

5. peatükik

VEEOBJEKTIDEL JA KALDAVÖÖNDITES (-TSOONIDES) TÖÖDE TEGEMISE KORD

§ 19. Vee seisukorda mõjutavate tööde tegemise kord veeobjektidel ja kaldavööndites (-tsoonides)

Ehitus-, süvendus- ja õhkimistööd, maavarade tootmine ja veetaimede hankimine, kaabli, torujuhtmete ja muude kommunikatsioonide paigaldamine, metsa ülestöötamine, puurimis-, põllumajandus- ja muid vee seisukorda mõjutavaid töid võib veeobjektidel või veekogude kaldavööndites (-tsoonides) teha kooskõlastatult vee kasutamise reguleerimise ja vee kaitse organitega, kohalike tööraha saadikute nõukogude täitevkomiteedega ja teiste organitega vastavalt NSV Liidu ja Eesti NSV seadusandlusele.

§ 20. Veekogude kaldavööndid (-tsoonid)

(1) Kaldavöönditeks (-tsoonideks), kus käesoleva koodeksi §-s 19 ettenähtud tööde tegemine kooskõlastatakse vastavate riiklike organitega, on:

- 1) pinna- ja põhjavee objektide sanitaarkaitse tsoonid;
- 2) siseveeteede kaldavööndid;
- 3) magistraal- ja majanditevaheliste kanalite kaldavööndid;
- 4) muud veekogude kaldavööndid (-tsoonid), mis on ette nähtud seadusandlusega.

(2) Kaldavööndid või -tsoonid määratakse kindlaks Eesti NSV Ministrite Nõukogu või kohalike tööraha saadikute nõukogude täitevkomiteede poolt vastavalt seadusandlusele.

(3) Juhul kui kaldavööndeid või -tsoone maakasutajatelt ära ei võeta, kooskõlastatakse nende moodustamine vastavate maakasutajatega.

§ 21. Vee seisukorda mõjutavate tööde tegemise tingimused

(1) Kõiki vee seisukorda mõjutavaid töid tehakse kooskõlas kehtivate teaduslik-tehniliste normide ja eeskirjadega ning tingimata vastastikku arvestades majandusliku ja joogiveega varustamise, põllu-, metsa- ja kalamajanduse, looduskaitse huve, samuti järgides sanitaarjärelevalve ning tuletõrje nõudeid.

(2) Vee seisukorda mõjustavaid töid tehakse vastavalt seadusandluse sätetele, mis näevad ette abinõud ja tingimused vee kaitseks saastamise, risustamise, veehulga lubamatu vähendamise ning vee seisukorra halvenemise vastu, mis võib tekitada kahju elanike tervisele, põhjustada kalavarude vähenemist, veevarustuse tingimuste halvenemist või muid mitte-soovitavaid tagajärgi vee füüsikaliste, keemiliste ja bioloogiliste omaduste muutumise, vee loodusliku isepuhastusvõime vähenemise, hüdroloogilise ja hüdrogeoloogilise režiimi rikkumise tagajärjel.

II OSA

VEEKASUTAMINE

6. peatükk

VEEKASUTAJAD JA VEEKASUTUSOBJEKTID

§ 22. Veekasutajad

(1) Veekasutajad võivad olla NSV Liidu riiklikud, kooperatiivsed või ühiskondlikud ettevõtted, organisatsioonid ja asutused ning kodanikud.

(2) NSV Liidu seadusandlusega ettenähtud juhtudel võivad veekasutajad olla ka teised organisatsioonid ja isikud.

§ 23. Veekasutusobjektid

Kasutada antakse veeobjektid, mis on loetletud käesoleva koodeksi §-s 5.

§ 24. Veeobjektide kasutamise täieliku või osalise keelamise kord

Erilise riikliku tähtsusega või erilise teadusliku või kultuurilise väärtusega veeobjektide kasutamine võidakse osaliselt või täielikult keelata NSV Liidu Ministrite Nõukogu ja Eesti NSV Ministrite Nõukogu poolt kehtestatud korras.

7. peatükk

VEEKASUTAMISE LIIGID JA EESMÄRGID

§ 25. Veekasutamise eesmärgid

(1) Veeobjekte antakse kasutada seadusega ettenähtud nõudmiste ja tingimuste täitmise korral elanike joogivee-, olme-, ravi-, kuurordi-, tervistusvajaduste ja muude vajaduste rahuldamiseks ning põllumajanduse, tööstuse, energeetika, transpordi, kalamajanduse ja muudeks riiklikeks ning ühiskondlikeks vajadusteks.

(2) Veeobjektide kasutamist heitvee ärajuhtimiseks võib lubada vaid neil juhtudel ning nende spetsiaalsete nõuete ja tingimuste täitmise puhul, mis on ette nähtud NSV Liidu ja Eesti NSV seadusandlusega.

(3) Veeobjekte võib anda kasutada üheks või üheaegselt mitmeks otstarbeks.

§ 26. Üldine ja spetsiaalne veekasutamine

(1) Eristatakse üldist veekasutamist, mis toimub vee seisukorda mõjutavate rajatiste või tehniliste seadeldiste rakendamiseta, ja spetsiaalset veekasutamist, mis toimub niisuguseid rajatisi või seadeldisi rakendades.

(2) Spetsiaalse veekasutamise hulka võib üksikjuhtudel lugeda ka veeobjektide kasutamist, mille puhul ei rakendata rajatisi või tehnilisi seadeldisi, kuid mis mõjustab vee seisukorda.

(3) Spetsiaalse veekasutamise liikide loetelu kehtestavad vee kasutamise reguleerimise ja vee kaitse organid.

§ 27. Ühine ja omaette veekasutamine

(1) Veeobjektid võivad olla ühises või omaette kasutuses.

(2) Omaette kasutuses on veeobjekt või selle osa, mis on riikliku organi otsuse alusel (käesoleva koodeksi § 30) antud kasutada ühele ettevõttele, asutusele või organisatsioonile.

(3) Ühises kasutuses võivad olla veeobjektid, mis ei ole omaette kasutuses.

§ 28. Esmane ja sekundaarne veekasutamine

(1) Esmastel veekasutajatel — ettevõtetel, organisatsioonidel ja asutustel —, kellele veeobjektid on antud omaette kasutamiseks, on NSV Liidu ja Eesti NSV seadusandlusega kindlaksmääratud juhtudel õigus lubada teistele ettevõtetele, organisatsioonidele, asutustele ja kodanikele sekundaarset veekasutamist, kooskõlastatult vee kasutamise reguleerimise ja vee kaitse organitega.

(2) Sekundaarse veekasutamise loas näidatakse eesmärk, milleks veeobjekt antakse ning selle kasutamise põhilised tingimused.

(3) Sekundaarse veekasutamise tingimused, poolte vastastikused õigused ja kohustused vormistatakse vajaduse korral lepinguga esmase ja sekundaarse veekasutaja vahel.

8. p e a t ü k k

VEEOBJEKTIDE KASUTADA ANDMISE KORD JA TINGIMUSED

§ 29. Veeobjektide kasutada andmine eelkõige elanikkonna vajadusteks

Veeobjekte antakse kasutada eelkõige elanikkonna joogivee- ja olmevajaduste rahuldamiseks.

§ 30. Veeobjekte omaette kasutamiseks andvad organid

Veeobjekte antakse kas täielikult või osaliselt omaette kasutamiseks Eesti NSV Ministrite Nõukogu määruse, vastava tööraha saadikute nõukogu täitevkomitee või muu selleks volitatud riikliku organi otsuse alusel ja korras, mis on kehtestatud NSV Liidu ja Eesti NSV seadusandlusega.

§ 31. Veeobjekte spetsiaalsele kasutamisele andvad organid

Spetsiaalne veekasutamine toimub vee kasutamise reguleerimise ja vee kaitse organite, NSV Liidu ja Eesti NSV seadusandlusega ettenähtud juhtudel aga kohalike tööraha saadikute nõukogude täitevkomiteede lubade alusel.

§ 32. Spetsiaalse veekasutamise kooskõlastamise ja lubade väljaandmise kord

(1) Spetsiaalse veekasutamise lubasid antakse pärast kooskõlastamist organitega, kes teostavad riiklikku sanitaarjärelevalvet ja kalavarude kaitset, samuti teiste asjahuviliste organitega.

(2) Vastavalt «NSV Liidu ja liiduvabariikide veeseadusandluse alustele» kehtestab spetsiaalse veekasutamise lubade kooskõlastamise ja väljaandmise korra NSV Liidu Ministrite Nõukogu.

§ 33. Üldise veekasutamise kord

(1) Üldine veekasutamine toimub ilma lubadeta.

(2) Üldise veekasutamise puhul on kohustuslik järgida riikliku sanitaarjärelevalve, kalavarude kaitse, laevaliiklust ja metsaparvetust reguleerivate organite, samuti vee ratsionaalse kasutamise ja kaitse organite nõudeid.

(3) Kodanike elu ja tervise kaitseks, samuti tootmise ja muudeks vajadusteks kohalikud tööraha saadikute nõukogude täitevkomiteed määravad kindlaks kohad, kus on keelatud suplemine, paadisõit, veevõtmine joogiks ja olmevajadusteks ja karja jootmine. Samuti määratakse veeobjektidel kindlaks üldise veekasutamise muud tingimused.

(4) Üldise veekasutamise tingimuste kohta teevad ettepanekuid vee kasutamise reguleerimise ja vee kaitse organid, riiklikku sanitaarjärelevalvet teostavad organid, loomastiku kaitse ja teised asjasthuvitatud organid.

(5) Kohaliku tööraha saadikute nõukogu täitevkomitee on kohustatud teatavaks tegema tema poolt kehtestatud üldise veekasutamise tingimused.

§ 34. Üldine veekasutamine omaette kasutamiseks antud veeobjektidel

Omaette kasutamiseks antud veeobjektidel on üldine veekasutamine lubatud tingimustel, mis esmane veekasutaja määrab kindlaks kooskõlastatult vee kasutamise reguleerimise ja vee kaitse organitega, vajaduse korral aga võidakse üldine veekasutamine keelata.

§ 35. Tasuta veekasutamine

(1) Veekasutamine toimub tasuta.

(2) Vastavalt «NSV Liidu ja liiduvabariikide veeseadusandluse alus-tele» võib spetsiaalne veekasutamine olla tasuline NSV Liidu Ministrite Nõukogu poolt kindlaksmääratavatel juhtudel ja korras.

§ 36. Veekasutamise tähtajad

(1) Veeobjekte antakse tähtajata või ajutiseks kasutamiseks.

(2) Tähtajata (alaline) on veekasutamine, mille tähtaeg ei ole ette kindlaks määratud.

(3) Ajutine veekasutamine võib olla lühiajaline — kuni kolm aastat — ja pikaajaline — kolmest aastast kuni kahekümne viie aastani. Vajaduse korral võidakse veekasutamise tähtaega pikendada ajavahemikuks, mis ei ületa vastavalt lühiajalise või pikaajalise veekasutamise tähtaega.

(4) Üldine veekasutamine ei ole tähtajaga piiratud.

§ 37. Ajutise veekasutamise tähtaja arvutamise kord

(1) Ajutise veekasutamise tähtaegu arvutatakse vastavalt veeobjekti omaette kasutada andmise kohta otsuse vastuvõtmise päevast või spetsiaalseks veekasutamiseks loa saamise päevast.

(2) Käesoleva paragrahvi esimeses lõigus märgitud tähtaegu pikendavad asjahuviliste veekasutajate taotlusel riiklikud organid, kes võtsid vastu otsuse veeobjekti omaette kasutamisele andmise kohta või kes andsid loa veekasutamiseks.

9. p e a t ü k k

VEEKASUTAJATE ÕIGUSED JA KOHUSTUSED

§ 38. Veeobjektide sihipärane kasutamine

Veekasutajal on õigus ja kohustus kasutada veeobjekti ainult sel otstarbel, milleks ta on antud.

§ 39. Veekasutaja õigused veeobjekti kasutamisel

Vastavalt otstarbele, milleks veeobjekt on kasutada antud, on veekasutajal õigus kindlaksmääratud korras:

1) võtta vett järgnevas kasutamiseks;

2) püstitada kooskõlastatult vee kasutamise reguleerimise ja vee kaitse organitega veeobjekti sihipäraseks kasutamiseks vajalikke veemajanduslikke ehitisi ja seadeldisi, vormistades maakasutamiseõiguse vastavalt maaseadusandlusele;

3) teha muid seadusandlusega mittekeelatud toiminguid veeobjekti kasutamise alal.

§ 40. Veekasutajate õiguste piiramine

NSV Liidu ja Eesti NSV seadusandlusega ettenähtud juhtudel võidakse veekasutajate õigusi piirata riigi, samuti teiste veekasutajate huvides. Seejuures ei tohi halveneda elanikele joogiveeks ja olmevajadusteks vee kasutamise tingimused.

§ 41. Veekasutajate õiguste kaitse

(1) Veekasutajate õigusi kaitstakse seadusega.

(2) Veekasutajate rikutud õigused kuuluvad taastamisele NSV Liidu ja Eesti NSV seadusandlusega ettenähtud korras.

§ 42. Veekasutajate kohustused veeobjektide kasutamise alal

Veekasutajad on kohustatud:

1) ratsionaalselt kasutama veeobjekte, hoolitsema vee säästliku kulumise, vee kvaliteedi taastamise ja parandamise eest;

2) rakendama abinõusid saastunud heitvee veeobjektidesse juhtimise täielikuks lõpetamiseks;

3) mitte rikkuma teistele veekasutajatele antud õigusi ning mitte tekitama kahju majanduslikele ja loodusobjektidele (maale, metsale, loomastikule, maavaradele jm.);

4) korras hoidma veepuhastusseadmeid ja muid vee seisukorda mõjutavaid veemajanduslikke rajatisi ja tehnilisi seadeldisi, parandama nende eksploatatsiooniomadusi ja ettenähtud juhtudel pidama vee kasutamise arvestust.

10. peatükk

VEEKASUTAMISÕIGUSE LÕPPEMISE ALUSED JA VEEKASUTAMISÕIGUSE LÕPETAMISE KORD

§ 43. Veekasutamiseõiguse lõppemise alused

(1) Ettevõtete, organisatsioonide, asutuste ja kodanike veekasutamiseõigust kuulub lõpetamisele vastavalt järgmistel juhtudel:

1) veekasutamise vajaduse möödumine või veekasutamisest loobumine;

2) veekasutamise tähtaja möödumine;

3) ettevõtte, organisatsiooni või asutuse likvideerimine;

4) veemajanduslike rajatiste üleandmine teistele veekasutajatele;

5) vajaduse tekkimine veeobjektide omaette kasutusest äravõtmiseks.

(2) Ettevõtete, organisatsioonide, asutuste ja kodanike veekasutamiseõigust (peale õiguse kasutada vett joogiks ja olmevajadusteks) võidakse lõpetada ka vee kasutamise ja kaitse eeskirjade rikkumise korral või juhul, kui veeobjekti ei kasutata otstarbeks, milleks ta oli antud.

(3) Eesti NSV seadusandlusega võidakse ette näha ka muid ettevõtete, asutuste ja kodanike veekasutamiseõiguse lõppemise aluseid.

§ 44. Veekasutamise lõpetamise kord

Veekasutamise lõpetatakse:

- 1) spetsiaalse, samuti ka sekundaarse veekasutamise loa tühistamisega;
- 2) veeobjekti omaette kasutusest äravõtmisega.

§ 45. Spetsiaalse veekasutamise lõpetamise kord

Spetsiaalne veekasutamine lõpetatakse veekasutamiseks loa andnud organi otsusel.

§ 46. Sekundaarse veekasutamise lõpetamise kord

Sekundaarne veekasutamine võidakse lõpetada esmase veekasutaja otsusel, mis on kooskõlastatud vee kasutamise reguleerimise ja vee kaitse organiga.

§ 47. Veeobjekti omaette kasutamisest äravõtmise kord

(1) Veeobjekti omaette kasutamisest äravõtmine toimub NSV Liidu ja Eesti NSV seadusandlusega kehtestatavas korras.

(2) Veeobjektide äravõtmine üleliidulise alluvusega ettevõtte, organisatsiooni või asutuse omaette kasutamisest toimub kooskõlastatult veekasutajaga ning ministeeriumi ja keskasutusega, kellele ta vahetult allub.

§ 48. Veemajanduslike abinõude rakendamise, veekasutamise lõpetamise või veekasutamise tingimuste muutmise läbi tekitatud kahju hüvitamine

Vastavalt «NSV Liidu ja liiduvabariikide veeseadusandluse alustele» kuulub kahju, mida ettevõtetele, organisatsioonidele, asutustele ja kodanikele tekitatakse veemajanduslike abinõude (hüdrotehnilised tööd jne.) rakendamisega, samuti veekasutamise lõpetamise või veekasutamistingimuste muutmisega, hüvitamisele NSV Liidu Ministrite Nõukogu poolt kindlaksmääratud juhtudel ja korras.

11. peat ü k k

VEEOBJEKTIDE KASUTAMINE ELANIKE JOOGIVEE-, OLME- JA MUUDEKS VAJADUSTEKS

§ 49. Elanike joogivee-, olme- ja muudeks vajadusteks antavad veeobjektid

(1) Elanike joogi- ja olme veevarustuseks, samuti muudeks vajadusteks antakse veeobjektid, mille vee kvaliteet vastab kehtestatud sanitaar-nõuetele.

(2) Veeobjektide kasutamine elanike joogi- ja olme veevajaduste rahuldamiseks toimub tsentraliseeritud või mittetsentraliseeritud veevarustuse korras.

§ 50. Elanike tsentraliseeritud veevarustus

(1) Veeobjekti kasutamisel elanike joogi-, olme- ja muude vajaduste rahuldamiseks tsentraliseeritud veevarustuse korras on ettevõttel, asutusel ja organisatsioonil kui majandusliku ja joogivee juhtme valdajal õigus võtta vett veevarustuse allikatest vastavalt ettenähtud korras kinnitatud veevarustuse seadmete projektidele ja spetsiaalse veekasutamise lubadele joogivee tootmiseks ja selle andmiseks tarbijaile.

(2) Käesoleva paragrahvi esimeses lõigus nimetatud ettevõtte, asutus ja organisatsioon on kohustatud organiseerima võetava vee arvustuse, regulaarselt jälgima vee kvaliteeti veevarustusallikates ning teatama selle muutumisest vee kasutamise reguleerimise ja vee kaitse organitele, riiklikku sanitaarjärelevalvet teostavatele organitele ja kohaliku tööraha saadikute nõukogu täitevkomiteele.

§ 51. Elanike mittetsentraliseeritud veevarustus

(1) Veeobjekti kasutamisel elanike joogi-, olme- ja muude vajaduste rahuldamiseks mittetsentraliseeritud veevarustuse korras on ettevõttel, asutusel, organisatsioonil ja kodanikul õigus võtta vett otse pinna- või põhjavee allikast üldise või spetsiaalse veekasutuse korras.

(2) Veevarustusallikate (kaevud, kaptaažid jms.) kasutamine toimub vastavalt kohaliku tööraha saadikute nõukogu täitevkomitee poolt kehtestatavatele eeskirjadele. Veekasutajad on kohustatud tagama nimetatud veevarustusallikate nõuetekohase sanitaartehnilise seisukorra.

§ 52. Joogivee omadustega põhjavee kasutamine vajadusteks, mis pole seotud joogi- ja olme veevarustusega

(1) Joogivee omadustega põhjavee kasutamine vajadusteks, mis ei ole seotud joogi- ja olme veevarustusega, ei ole lubatud.

(2) Piirkondades, kus pinnavee varusid ei ole piisavalt, kuid joogivee kvaliteediga põhjavee varud on küllaldased, võivad vee kasutamise reguleerimise ja vee kaitse organid lubada põhjavee kasutamist vajadusteks, mis ei ole seotud joogi- ja olme veevarustusega.

12. peatükk

VEEOBJEKTIDE KASUTAMINE RAVI-, KUURORDI- JA TERVISTUSOTSTARBEKS

§ 53. Raviotstarbeliste veeobjektide eeliskasutamine ravi- ja kuurordivajadusteks

(1) Veeobjekte, mis on kantud ettenähtud korras raviotstarbeliste veeobjektide kategooriasse, kasutatakse eelkõige ravi- ja kuurordivajadusteks.

(2) Veeobjekte kannab raviotstarbeliste veeobjektide kategooriasse Eesti NSV Ministrite Nõukogu Eesti NSV Tervishoiu Ministeriumi ettepanekul.

(3) Erandjuhtudel võivad vee kasutamise reguleerimise ja vee kaitse organid lubada raviotstarbeliste veeobjektide kategooriasse kantud veeobjekte kasutada muudeks vajadusteks, kooskõlastatult vastavate tervishoiuorganite ja kuurordivalitsustega.

§ 54. Raviotstarbeliste veeobjektide kategooriasse kantud veeobjektidesse heitvee juhtimise keelamine

Heitvee juhtimine raviotstarbeliste veeobjektide kategooriasse kantud veeobjektidesse on keelatud.

§ 55. Veeobjektide puhkuseks ja spordiks kasutamise kord

Veeobjektide puhkuseks ja spordiks kasutamise kord kehtestatakse NSV Liidu ja Eesti NSV seadusandlusega.

13. peatükk

VEEOBJEKTIDE KASUTAMINE PÕLLUMAJANDUSE VAJADUSTEKS

§ 56. Põllumajanduslik veekasutamine

(1) Veeobjektide kasutamine põllumajanduse vajadusteks toimub nii üldise kui ka spetsiaalse veekasutamise korras.

(2) Spetsiaalse veekasutuse puhul kasutatakse niisutus-, veestamis-, kuivendus- ning muid veemajanduslikke rajatisi ja seadeldisi, mis kuuluvad riiklikele organisatsioonidele, kolhoosidele, sovhoosidele ja teistele veekasutajatele.

(3) Põllumajandusliku veekasutamise eesmärgiks on luua kõige soodsam veerežiim kolhooside, sovhooside ja teiste põllumajanduslike ettevõtete, organisatsioonide ja asutuste maal, samuti põllumajanduse muude vajaduste rahuldamiseks.

§ 57. Põllumajandusliku veekasutamise plaanid

(1) Veekasutamine melioratsiooni süsteemides ja veemajandusseadmetes toimub plaani alusel.

(2) Veekasutamine niisutus-, veestamis- ja niisutus-veestamissüsteemides ning teistes veeobjektides toimub majandisestest plaanide ja kogu süsteemi koondplaani alusel.

(3) Veekasutamine kahepoolse tegevusega kuivendussüsteemides toimub kuivendatud maade veerežiimi reguleerimise majandisestest plaanide ja kogu süsteemi koondplaani alusel.

(4) Kogu süsteemi koondplaanid kinnitatakse:

1) rajoonilise tähtsusega süsteemi kohta — rajooni tööraha saadikute nõukogu täitevkomitee poolt;

2) vabariikliku tähtsusega süsteemi kohta — Eesti NSV Ministrite Nõukogu Riikliku Maaparanduse ja Veemajanduse Komitee poolt kooskõlastatult Eesti NSV Põllumajanduse Ministeeriumiga.

(5) Põllumajandusliku veekasutamise plaanides nähakse ette põllumajanduslike kultuuride kastmise tähtajad ja normid.

(6) Kuivendussüsteemide puhul nähakse ette liigse vee äravool vee kogujaisse sellises koguses ja tähtaegadel, mis on vajalikud optimaalse kuivendusnormi tagamiseks.

(7) Plaanides peab samuti arvestatama kala- ja jahimajandite ning teiste majandusharude vajadusi.

(8) Kolhoosid, sovhoosid ja teised organisatsioonid, kes kasutavad veeobjekte põllumajanduse vajadusteks, koostavad majandisisesed veekasutamise plaanid.

(9) Kogu süsteemi koondplaanid töötatakse välja veemajanduse eksploatatsiooni organisatsioonide poolt, arvestades majandisisesid veekasutamise plaane.

§ 58. Põllumajandusliku veekasutamise plaanide muutmise

(1) Veekasutaja tellimuse alusel lubatakse teatud juhtudel anda majanditele vett täiendavalt üle plaani.

(2) Veeobjekti veevarude ettenägematu vähenemise korral on veemajanduse eksploatatsiooni organisatsioonidel õigus veevarustuse plaani kinnitanud organi loal vähendada vee andmist majandile.

§ 59. Põllumajanduslike veekasutajate kohustused

Kolhoosid, sovhoosid ja muud ettevõtted, organisatsioonid ja asutused ning kodanikud, kes kasutavad veeobjekte põllumajanduse vajadusteks, on kohustatud järgima veekasutuse plaane, eeskirju, norme ja režiimi, rakendama abinõusid, et väheneksid vee filtratsiooni ja auramise kaod maaparandussüsteemides, et hoitaks ära vee ebaratsionaalne väljajuhtimine neist süsteemidest ning et välditaks kalade sattumist kalamajanduslikest veekogudest maaparandussüsteemidesse, samuti looma kõige soodsama mulla niiskusrežiimi.

§ 60. Limaan-niisutamine

Kolhoosidel, sovhoosidel ja teistel ettevõtetel, asutustel ning organisatsioonidel on vee kasutamise reguleerimise ja vee kaitse organite loal õigus rakendada seadmeid jõgede sesoonilise äravoolu, samuti veehoidlate, jõgede, niisutus- ja veestamiskanalite vee kasutamiseks limaan-niisutamiseks.

§ 61. Heitveega niisutamine

Põllumajanduslike maade heitveega niisutamise loa annavad vee kasutamise reguleerimise ja vee kaitse organid kooskõlastatult riikliku sanitaar- ja veterinaarjärelevalveorganitega.

§ 62. Põllumajanduslik veevarustus

(1) Põllumajanduslikus veevarustuses eristatakse tsentraliseeritud ja mittetsentraliseeritud veevarustust. Tsentraalse põllumajandusliku veevarustuse kohta kehtivad käesoleva koodeksi § 50 sätted.

(2) Mittetsentraliseeritud põllumajanduslik veevarustus toimub vastavalt käesoleva koodeksi §-ga 51 kehtestatud eeskirjadele.

§ 63. Metsa-, metsaribade ja puukoolide all oleva maa niisutamine ja kuivendamine

Käesoleva koodeksi § 56—62 sätteid kohaldatakse ka metsade, metsaribade ja puukoolide all olevate maade niisutamise ja kuivendamise kohta.

14. p e a t ü k k

VEEOBJEKTIDE KASUTAMINE TÖÖSTUSE VAJADUSTEKS

§ 64. Veeobjekte tööstuse vajadusteks kasutavate veekasutajate kohustused

Veekasutajad, kes kasutavad veeobjekte tööstuse vajadusteks, on kohustatud järgima veekasutamise plaane, tehnoloogilisi norme ja eeskirju, samuti rakendama abinõusid veekulu vähendamiseks ja heitvee veekogudesse juhtimise lõpetamiseks tootmistehnoloogia ja veevarustusskeemide täiustamise teel (veevabade tehnoloogiliste protsesside, õhkjahutuse, vee korduva kasutamise ja muude tehniliste võtete rakendamine).

§ 65. Joogivee tööstuse vajadusteks kasutamise piiramine

Kohalikel töörahva saadikute nõukogude täitevkomiteedel on õigus loodusõnnetuse, avarii või teiste erakorraliste asjaolude puhul, samuti juhul, kui ettevõtte on üle kulutanud veevärgivee tarvitamise limiidi, piirata või keelata joogivee kasutamist tööstuse vajadusteks kommunaalvõrgust ja ajutiselt piirata vee kasutamist ametkondlikust majandus- ja joogiveevarustussüsteemidest, et rahuldada esmajärjekorras elanikkonna joogivee- ja olmevajadused.

§ 66. Põhjavee kasutamine tehniliseks veevarustuseks ja muudeks tööstuse vajadusteks

Põhjavett (mage-, mineraal-, termaalvesi), mis ei ole kantud joogi- või ravivee kategooriasse, võidakse ettenähtud korras kasutada tehniliseks veevarustuseks, selles sisalduvate keemiliste elementide eraldamiseks, soojusenergia saamiseks ja muudeks tootmisvajadusteks, järgides vee ratsionaalse kasutamise ja veekaitse nõudeid.

15. p e a t ü k k

VEEOBJEKTIDE KASUTAMINE HÜDROENERGEETIKA VAJADUSTEKS

§ 67. Hüdroenergeetika vajadusteks antud veeobjektide kompleksne kasutamine

(1) Veeobjekte kasutatakse hüdroenergeetika vajadusteks teiste rahvamajandusharude huve arvestades ja vee kompleksse kasutamise nõudeid järgides, kui NSV Liidu Ministrite Nõukogu määrusega või Eesti NSV Ministrite Nõukogu määrusega ei ole otseselt teisiti ette nähtud, vastavatel juhtudel aga vee kasutamise reguleerimise ja vee kaitse organi otsusega.

(2) Hüdroenergeetika vajadusteks ekspluateeritavaid veeobjekte võib looduslikest ja majanduslikest tingimustest sõltuvalt kasutada ka elanikkonna olme- ja joogiveega varustamiseks, põllumajanduse ja kalamajanduse vajadusteks, veetranspordiks, tööstuse vajadusteks ja muuks otstarbeks.

§ 68. Hüdroenergeetikaettevõtete õigused veekasutamisel

Hüdroenergeetikaettevõtetal on kindlaksmääratud korras õigus:

- 1) kasutada veeobjekte elektrienergia tootmiseks;
- 2) rakendada abinõusid veeobjektide kasutamise parandamiseks energeetika huvides, kui see ei riku vee kompleksse kasutamise korda.

§ 69. Hüdroenergeetikaettevõtete kohustused veekasutamisel

Hüdroenergeetikaettevõtted on kohustatud järgima veeobjektide ekspluatatsioonieeskirjadega kehtestatud veehoidlate täitumise, veetaset all- ja ülalpool lüüsi ja hüdrosõlmedest vee läbilaskmise režiimi; tagama laevade ja parvede takistusteta ning ohutu läbilaskmise, samuti kalade läbipääsu kudemiskohtadesse, kui see on hüdroenergeetikaettevõtte projektidega ette nähtud.

16. p e a t ü k k

VEEOBJEKTIDE KASUTAMINE VEE- JA ÕHUTRANSPORDIKS NING METSAPARVETUSE VAJADUSTEKS

§ 70. Laevatatavad veeteed

(1) Vastavalt «NSV Liidu ja liiduvabariikide veeseadusandluse alustele» on jõed, järved, veehoidlad, kanalid, sisemered ja teised NSV Liidu sisemereveed, samuti NSV Liidu territoriaalveed (territoriaalmeri), üldkasutatavad veeteed, välja arvatud juhtudel, kui nende kasutamine sel eesmärgil on täielikult või osaliselt keelatud või kui nad on antud omaette kasutusse.

(2) Veeteede viimise kord laevaliiklusteede ja metsaparvetusteede hulka, samuti veeteede ekspluateerimise eeskirjad määratakse kindlaks NSV Liidu ja Eesti NSV seadusandlusega.

§ 71. Veekasutajate kohustused laevatatavatel veeteedel

(1) Ettevõtted, organisatsioonid, asutused ja kodanikud, kes kasutavad veeobjekte veetranspordi vajadusteks, on kohustatud täitma laevasõitu reguleerivate organite korraldusi, kindlustama vee ratsionaalse kasutamise ja kaitse, vältima veekogude voolusängide, kallaste, hüdrotehniliste jt. seadmete ning kommunikatsioonide varisemist, mitte rikkuma teiste veekasutajate õigusi.

(2) Ettevõtted, organisatsioonid, asutused ja kodanikud, kes kasutavad veevarustuse, hüdroenergeetika, kalamajanduse, puhke-, spordi- ja muudeks vajadusteks veeobjekte, mida samaaegselt kasutatakse veetranspordi vajadusteks, on kohustatud täitma nõudeid, mis tagavad ohutu laevasõidu.

§ 72. Metsa hajaliparvetuse, samuti ilma laeva veojõuta kimpudes ja paunades parvetamise piiramine ja keelamine

(1) Metsa hajaliparvetus, samuti puidu parvetamine kimpudes ja paunades ilma laeva veojõuta on keelatud:

1) laevasõiduteedel;

2) veeobjektidel, mille loetelu kinnitab NSV Liidu Ministrite Nõukogu või Eesti NSV Ministrite Nõukogu, arvestades nende objektide erilist tähtsust kalamajandusele, veevarustusele või mõnele muule rahvamajandusharule.

(2) Teistel veeobjektidel lubatakse nimetatud viisil metsaparvetamist lubade alusel, mis antakse välja vee kasutamise reguleerimise ja vee kaitse organite poolt pärast kooskõlastamist kalakaitse organitega.

§ 73. Metsaparvetusorganisatsioonide kohustused parvetusteede puhastamisel

Metsaparvetusorganisatsioonid on kohustatud regulaarselt puhastama parvetusteid põhjavajunud puidust.

§ 74. Veeobjektide kasutamine õhutranspordi vajadusteks

Vastavalt «NSV Liidu ja liiduvabariikide veeseadusandluse alustele» kehtestatakse veeobjektide kasutamise kord õhusõidukite seisukohana, stardiks ja laskumiseks ning muudeks õhutranspordi vajadusteks NSV Liidu seadusandlusega.

17. p e a t ü k k

VEEOBJEKTIDE KASUTAMINE KALAMAJANDUSE VAJADUSTEKS

§ 75. Veeobjektide kasutamine kalamajanduse vajadusteks

Veeobjektide kalamajanduse vajadusteks kasutamise kord määratakse kindlaks NSV Liidu ja Eesti NSV seadusandlusega.

§ 76. Veekasutamise piiramine kalamajanduslikes veekogudes kalamajanduse huvides

(1) Kalamajanduslikes veekogudes või nende üksikutes osades, millel on eriti suur tähtsus väärtuslike kalaliikide ja muude püügiobjektide säilitamisel ja taastootmisel, võidakse kalamajanduse huvides veekasutajate õigusi piirata. Selliste veekogude või nende osade nimistu ja veekasutamise piiramise liigi määravad kindlaks vee kasutamise reguleerimise ja vee kaitse organid kalavarude kaitse organite esildusel.

(2) Kalamajanduslikel veekogudel paiknevate hüdrotehniliste ja muude rajatiste ekspluateerimisel tuleb õigeaegselt rakendada abinõud, mis tagavad kalavarude kaitse ja tingimused kalade taastootmiseks.

§ 77. Veeobjektide kasutamine sportlikuks kalapüügiks

(1) Sportlik kalapüük isiklikuks tarbimiseks ning järgides kehtivaid kalapüügieeskirju, on lubatud kõigil veekogudel, välja arvatud looduskaitsealad, kalakasvatused, tiigi-, järve- ja muud kultuur-kalamajandid.

(2) Sportlik kalapüük veekogudel, mis on antud spordiühingutele kultuur-kalamajandite organiseerimiseks, on lubatud nende ühingute lubade alusel.

18. p e a t ü k k

VEEOBJEKTIDE KASUTAMINE JAHIMAJANDUSE JA LOODUSKAITSE VAJADUSTEKS

§ 78. Jahimajanduslike organisatsioonide õigus veekasutamisel

(1) Jõgedel, järvedel ja muudel veeobjektidel, mis on ulukveelindude ja väärtuslike karusloomade (piiber, ondatra, piisammutt, nutria jt.) elutsemispaigad, võivad vee kasutamise reguleerimise ja vee kaitse organid anda veekasutuse eesõigusi jahimajanduse ettevõtetele ja organisatsioonidele, arvestades kompleksse veekasutuse nõudeid.

(2) Veeobjektide jahimajanduse vajadusteks kasutamise kord kehtestatakse NSV Liidu ja Eesti NSV seadusandlusega.

§ 79. Veeobjektide kasutamine jahimajanduse vajadusteks

(1) Veeobjekte võidakse kinnitada ettenähtud korras riiklikele, kooperatiivseile ja ühiskondlikele organisatsioonidele kasutamiseks jahimajanduse vajadusteks.

(2) Jahimajandusele kasulike taimede kasvatamine veekogudes toimub vee kasutamise reguleerimise ja vee kaitse organite loal, kooskõlas- tatult riikliku sanitaarjärelevalve ja kalavarude kaitse organitega.

§ 80. Looduskaitsealade veeobjektid

Veeobjektid, millel on eriline teaduslik või kultuuriline väärtus, kuulutatakse NSV Liidu ja Eesti NSV seadusandlusega ettenähtud korras kaitse all olevateks ning antakse looduskaitse ja teaduslike uuringute tegemiseks looduskaitsealadele tähtajata omaette kasutamiseks.

§ 81. Looduskaitsealade veeobjektide kasutamise kord ja abinõud nende kaitseks

(1) Looduskaitsealade veekogude kasutamise kord kehtestatakse looduskaitsealade põhimäärustega.

(2) Looduskaitsealade veekogudel on keelatud tegevus, mis rikub nende veeobjektide looduslikku olekut.

(3) Kodanike viibimine looduskaitsealade veeobjektidel on lubatud ainult looduskaitsealade administratsiooni loal.

(4) Heitvee juhtimine veekogudesse, mis toidavad looduskaitsealade veeobjekte, samuti hüdro-melioratsioonitööde tegemine, mis võivad nende objektide looduslikku seisundit muuta, toimuvad järgides käesoleva koodeksi §-des 19—21 ja 83—84 ettenähtud eeskirju ning kooskõlastatult vastava looduskaitseala administratsiooniga.

(5) Eesti NSV Ministrite Nõukogu määrusega võib veeobjekte lülitada looduskaitsealade ümber olevatesse kaitsevöönditesse, keelates või piirates nendel objektidel sellist veekasutamist, mis võib põhjustada looduskaitsealade loodusliku seisundi rikkumise.

§ 82. Veeobjektide äravõtmine looduskaitsealade kasutusest

Veeobjektide äravõtmine looduskaitsealade kasutusest on lubatud üksnes erilise vajaduse korral Eesti NSV Ministrite Nõukogu määruse alusel.

19. peatükk

VEEOBJEKTIDE KASUTAMINE HEITVEE JUHTIMISEKS, TULETÕRJE VAJADUSTEKS NING MUUDEKS RIIKLIKEKS JA ÜHISKONDLIKEKS VAJADUSTEKS

§ 83. Lubade andmine veeobjekti kasutamiseks heitvee juhtimise otstarbel

(1) Veeobjektide kasutamine tööstusliku, olme, dreanaaži- ja muu heitvee juhtimiseks võib toimuda üksnes vee kasutamise reguleerimise ja vee kaitse organite loal pärast kooskõlastamist riikliku sanitaarjärelevalve, kalakaitse ning muude asjasthuvitatud organitega.

(2) Load antakse välja dokumentide alusel, mis põhjendavad vajadust ja võimalust kasutada veeobjekte heitvee juhtimiseks.

§ 84. Veeobjektidesse heitvee juhtimise tingimused

(1) Heitvee juhtimine veekogudesse on lubatud ainult juhtudel, kui see ei suurenda saastavate ainete hulka veeobjektis üle kindlaksmääratud normi, ja tingimusel, et veekasutaja puhastab heitvee selle piirini, mille on kindlaks määranud vee kasutamise reguleerimise ja vee kaitse organid.

(2) Kui käesoleva koodeksi §-s 83 ja käesoleva paragrahvi esimeses lõigus tähendatud nõudeid rikutakse, tuleb vee kasutamise reguleerimise ja vee kaitse organite korraldusel heitvee juhtimist veekogudesse piirata, seisma panna või keelata, vajaduse korral üksikute tööstusseadmete, tsehhide, ettevõtete, organisatsioonide või asutuste tegevus lõpetada.

(3) Juhul kui on ohustatud elanike tervis, on riikliku sanitaarjärelevalve organitel õigus heitvee juhtimise seisma panna, vajaduse korral lõpetada tootmis- ja muude objektide eksploateerimine, kusjuures sellest informeeritakse vee kasutamise reguleerimise ja vee kaitse organeid.

(4) Veeobjektidesse heitvee juhtimise kord ja tingimused kehtestatakse NSV Liidu ja Eesti NSV seadusandlusega.

§ 85. Veeobjektide kasutamine tuletõrje ja muudeks riiklikeks ning ühiskondlikeks vajadusteks

(1) Vee võtmine tuletõrje vajadusteks on lubatud igast veeobjektist.

(2) Veeobjektide kasutamise kord tuletõrje ning muudeks riiklikeks ja ühiskondlikeks vajadusteks kehtestatakse NSV Liidu ja Eesti NSV seadusandlusega.

20. p e a t ü k k

VEEHOIDLATE EKSPLOATEERIMINE

§ 86. Veehoidlate täitmise ja töötamise režiim

Ettevõtted, organisatsioonid ja asutused, kes eksploateerivad vee tõkestamise, läbilaskmise või kogumise rajatise veehoidlatel, on kohustatud kinni pidama veehoidlate täitmise ja töötamise režiimist, mille määramisel on arvestatud veehoidlate mõjupiirkonnas paiknevate vee- ja maakasutajate huve.

§ 87. Veehoidlate eksploatatsiooni kord

Veehoidlate eksploateerimise kord määratakse eeskirjadega, mille kinnitavad vee kasutamise reguleerimise ja vee kaitse organid igale veehoidlale, veehoidlate kaskaadile või süsteemile, kooskõlastatult riikliku sanitaarjärelevalve, kalakaitse ja muude asjasthuvitatud organitega.

§ 88. Veehoidla vajalikku tehnilist seisukorda ja heakorrastust tagavate abinõude organiseerimine ja koordineerimine

Veehoidlate vajalikku tehnilist seisukorda ja heakorrastust tagavaid abinõusid organiseerivad ja koordineerivad, samuti kontrollivad veehoidlate eksploateerimise eeskirjade täitmist vee kasutamise reguleerimise ja vee kaitse organid NSV Liidu Ministrite Nõukogu või Eesti NSV Ministrite Nõukogu poolt kehtestatavas korras.

§ 89. Veehoidlatena kasutatavate järvede ja muude veekogude eksploateerimine

Käesoleva koodeksi §-de 86—88 sätted kehtivad ka veehoidlatena kasutatavate järvede ja muude veekogude eksploateerimise kohta.

21. peatükk

VÄIKESTEL JÕGEDEL ASUVATE VEETÕKESTUSSEADMETE EKSPLUATEERIMINE

§ 90. Laevatamatute jõgede sängidele, ojadele ja ajutiste vooluvete orgudele rajatud veetõkestusseadmete ekspuateerimise kord

(1) Ettevõtted, asutused, organisatsioonid ja kodanikud, kelle maa- kasutuse piirides asuvad väikesed jõed, laevatamatute jõgede sängid, ojad, kanalid, ajutiselt kuivad orud, on kohustatud täitma veekasutajatele käesolevas koodeksis ettenähtud kohustusi.

(2) Laevatamatute jõgede sängidele, ojadele ja orgudele rajatud veetõkestusseadmeid ekspuateeritakse vastavalt ekspuataatsioonieeskirja- dele, mis koostatakse nende seadmete projekteerimisel ja kooskõlasta- takse vee kasutamise reguleerimise ja vee kaitse, riikliku sanitaarjärele- valve ning kalakaitse organitega, kohalike tööraha saadikute nõukogude täitevkomiteedega ja teiste asjasthuvitatud organitega.

§ 91. Pinnavee äravoolu reguleerimine ajutiste hüdrotehniliste sead- mete abil

Pinnavee äravoolu reguleerimine ajutiste hüdrotehniliste seadmete abil toimub seoses antud jõe vesikonna veeressursside kompleksse kasu- tamisega ja peab olema kooskõlastatud vee kasutamise reguleerimise ja vee kaitse organitega, riikliku sanitaarjärelevalve organitega, kohalike tööraha saadikute nõukogude täitevkomiteedega ja teiste asjasthuvitatud organitega.

22. peatükk

EESTI NSV JA TEISTE LIIDUVABARIIKIDE TERRITOOORIUMIDEL PAIKNEVATE VEEOBJEKTIDE KASUTAMISE REGULEERIMINE JA VEEKASUTAMISE ALASTE VAIDLUSTE LAHENDAMISE KORD

§ 92. Eesti NSV ja teiste liiduvabariikide territooriumidel paiknevate veeobjektide kasutamise reguleerimine

Eesti NSV ja teiste liiduvabariikide territooriumidel paiknevate vee- objektide kasutamist nende vabariikide huve puudutavas osas reguleeri- takse kokkuleppel Eesti NSV ja teiste liiduvabariikide organite vahel, välja arvatud veeobjektid, mille kasutamise reguleerimine on arvatud NSV Liidu pädevusse.

§ 93. Veekasutamise vaidlusi lahendavad organid

Veekasutamise vaidlusi lahendavad Eesti NSV Ministrite Nõukogu, kohalike tööraha saadikute nõukogude täitevkomiteed, samuti vee kasu- tamise reguleerimise ja vee kaitse organid ning teised selleks volitatud riiklikud organid NSV Liidu ja Eesti NSV seadusandlusega kehtestatavas korras.

§ 94. Eesti NSV ja teise liiduvabariigi veekasutajate vaheliste veekasutamise vaidluste lahendamise kord

Vastavalt «NSV Liidu ja liiduvabariikide veeseadusandluse alustele» vaadatakse Eesti NSV veekasutajate vaidlused vee kasutamise üle teise liiduvabariigi veekasutajatega läbi komisjonis, mis moodustatakse Eesti NSV ja teise liiduvabariigi esindajatest pariteetsel alusel. Kui komisjon ei jõua ühisele otsusele, kuuluvad need vaidlused arutusele korras, mille määrab NSV Liidu Ministrite Nõukogu.

§ 95. Veekasutamise vaidluste läbivaatamise kord

(1) Veekasutamise vaidlused vaadatakse läbi asjast huvitatud poole avalduse põhjal. Avalduse juurde lisatakse dokumendid, mis tõendavad veekasutamise rikkumist.

(2) Veekasutamise vaidlused vaadatakse läbi kuu aja jooksul, arvates avalduse saabumise päevast, poolte osavõtul, kellele teatatakse läbivaatamise aeg ja koht.

§ 96. Veekasutamise vaidlustest osavõtvate poolte õigused ja kohustused

Veekasutamise vaidlustest osavõtvatel pooltel on õigus tutvuda vaidluse lahendamise materjalidega, teha neist väljakirjutusi, esitada suuliselt või kirjalikult oma põhjendusi või vastuväiteid, taotleda täiendavat kontrolli või uurimist, läbivaatamise edasilükkamist, dokumentide väljanõudmist jne.

§ 97. Veesuhetega seotud varaliste vaidluste lahendamine

Veesuhetega seotud varalised vaidlused lahendatakse NSV Liidu ja Eesti NSV seadusandlusega kehtestatud korras.

23. p e a t ü k k

VEEKASUTAMINE NSV LIIDU PIIRIVETEL

§ 98. Rahvusvaheline kokkulepe piirivete kohta

Vastavalt «NSV Liidu ja liiduvabariikide veeseadusandluse alustele» toimub veekasutamine NSV Liidu piirivetel rahvusvaheliste kokkulepete alusel.

§ 99. NSV Liidu ja Eesti NSV seadusandluse kehtivuse piirid veekasutamise kohta NSV Liidu piirivetel

Kui veekasutamine Nõukogude Liidu piirivetel pole reguleeritud rahvusvaheliste kokkulepetega NSV Liidu osavõtul, toimub veekasutamine vastavalt NSV Liidu ja Eesti NSV seadusandlusele.

§ 100. Veekasutamise kord NSV Liidu piirivetel

Veekasutamise korra NSV Liidu piirivetel määravad pädevad organid kooskõlastatult piirivalvevägede väejuhatusega.

VEE KAITSMINE JA TEMA KAHJULIKU TOIME VÄLTIMINE

24. pe a ü k k k

PÕHISÄTTED

§ 101. Vee kaitse ülesanded

Kogu vesi (kõik veeobjektid) kuulub kaitsemisele saastamise, risustamise ja veehulga lubamatu vähendamise vastu, mis võivad kahjustada elanike tervist, tuua kaasa kalavarude vähenemise, veega varustamise tingimuste halvenemise ning muid ebasoodsaid nähtusi vee füüsikaliste, keemiliste ja bioloogiliste omaduste muutumise, isepuhastusvõime vähenemise või veekogude hüdroloogilise ja hüdrogeoloogilise režiimi rikumise tõttu.

§ 102. Vee saastamise kindlaksmääramine

(1) Veeobjekt loetakse saastatuks, kui tema vee koostis või omadused on ettevõtete, organisatsioonide, asutuste või kodanike tegevuse tagajärjel muutunud ja ei vasta vee kvaliteedi ja omaduste kindlaksmääratud normidele.

(2) Veeobjektide saastatus määratakse kindlaks ettenähtud korras veekogu vee spetsiaalsete proovide uurimise teel.

§ 103. Vee risustatuse kindlaksmääramine

Veeobjekt loetakse risustatuks, kui sellesse on ettevõtete, organisatsioonide, asutuste või kodanike tegevuse tulemusena sattunud veele mittemomaseid tahkeid esemeid (vanaraud, puit, pinnas ja teised tootmis- või olustikulised jäätmed ja heitmed), mis halvendavad vee hüdroloogilist režiimi ja veeobjekti seisukorda ning takistavad vee kasutamist.

§ 104. Veehulga lubamatu vähendamise kindlaksmääramine

Veehulga lubamatuks vähendamiseks loetakse olukorda, kus ettevõtete, organisatsioonide, asutuste või kodanike mitteõiguspärase tegevuse tagajärjel läbivooluga veekogudes algas aasta keskmise või sesoonilise vooluhulga, läbivooluta veekogudes aasta keskmise veevaru ja põhjavee leiukohtades (basseinides) üldise veevaru püsiv ja oluline kahanemine.

§ 105. Veekasutajate kohustus rakendada abinõusid vee kaitse tagamiseks, samuti vee seisukorra ja režiimi parandamiseks

(1) Ettevõtted, organisatsioonid ja asutused, kelle tegevus avaldab mõju vee seisukorrale, on kohustatud rakendama kooskõlastatult vee kasutamise reguleerimise ja vee kaitse organitega, kohalike tööraha saa-

dikute nõukogude täitevkomiteedega, riikliku sanitaarjärelevalve, kala- kaitse ning teiste asjasthuvitatud riiklike organitega või selleks volitatud riiklike organite ettekirjutusel tehnoloogilisi, metsamelioratsiooni, agro- tehnilisi, hüdrotehnilisi, sanitaar- ja muid abinõusid vee kaitseks saasta- mise, risustamise ja veehulga lubamatu vähendamise vastu, samuti vee- kogude seisukorra ja režiimi parandamiseks.

(2) Abinõud vee kaitseks nähakse ette rahvamajanduse arendamise riiklikes plaanides.

§ 106. Vee kaitse tagamise, veekogude seisukorra ja režiimi paran- damise abinõud

Abinõud vee kaitse tagamiseks, samuti veekogude seisukorra ja re- žiimi parandamiseks on:

1) tehnoloogilised, mis on ette nähtud saastunud heitvee tekkimist vältivate tehnoloogiliste protsesside organiseerimiseks; tööstuslikus vee- varustuses ringlussüsteemide ning heitvee puhastamise ja kahjutuks tege- mise seadmete ehitamiseks; heitveest setete utiliseerimiseks ja väärtuslike ainete rahvamajanduses kasutamise eesmärgil; tööstusliku ja põllumajan- dusliku tootmise objektidel niisuguste tehnoloogiliste protsesside organi- seerimiseks, mis väldiksid heitvee avarii- ja suurtes kogustes korruga väljalaskmise veekogudesse ning kindlustaksid samuti heitvee puhasta- mise ja kahjutuks tegemise seadmete püsiva töötamise;

2) hüdrotehnilised, mis on ette nähtud niisuguste hüdrotehniliste süs- teemide ja seadmete loomiseks, mis tagavad soodsad tingimused vee kasutamiseks ning vajalikel juhtudel jõesängide ja kanalite, tiikide, jär- vede ning veehoidlate kahjulikest uhetest ja setetest puhastamiseks;

3) metsamelioratiivsed ja agrotehnilised, mis tagavad veeobjektide kallaste kindlustamise ning nende kaitse varisemise ja soostumise vastu, samuti vooluhulkade loomuliku režiimi stabiliseerimise ja parandamise;

4) sanitaarsed — veeobjektidesse lastava heitvee desinfitseerimise ja kahjutuks tegemise, samuti majandusliku tegevuse poolt hõivatud terri- tooriumi sanitaarse kaitse ja heakorrastamise tagamiseks.

25. p e a t ü k k

VEE KAITSE SAASTAMISE JA RISUSTAMISE VASTU

§ 107. Jäätmete ja heitmete veeobjektidesse juhtimise keeld

Tootmis-, olme- ja muude jäätmete ja heitmete juhtimine veeobjek- tidesse on keelatud.

§ 108. Vee kaitse heitveega saastamise vastu

Heitvee juhtimine veeobjektidesse on lubatud vaid juhul, kui täide- takse käesoleva koodeksi §-des 83—84 ettenähtud nõudeid.

§ 109. Vee kaitse õli, puidu ja teiste tootmisproduktidega saastamise ja risustamise vastu

Veetranspordivahendite, torujuhtmete, ujuv- ja muude veeobjektidel olevate rajatiste valdajad, metsaparvetusorganisatsioonid, samuti teised ettevõtted, organisatsioonid ja asutused on kohustatud vältima vee saastamist ja risustamist õli, puidu, keemia-, nafta- ja muude saaduste vette sattumise tagajärjel.

§ 110. Valgalade ja veekogude jääkate kaitse

Ettevõtted, organisatsioonid ja asutused on kohustatud vältima valgalade ja veekogude jääkate saastamist ja risustamist tootmis-, olme- ning muude jäätmete, heitmete ja reonditega, samuti nafta- ja keemiasaadustega, mille vette sattumine põhjustab pinna- ja põhjavee kvaliteedi halvenemise.

§ 111. Vee kaitse väetiste ja mürkkemikaalidega saastamise vastu

Riiklike veemajandussüsteemide valitsused, kolhoosid, sovhoosid ning muud ettevõtted, organisatsioonid ja asutused on kohustatud vältima vee saastamist väetiste ja mürkkemikaalidega.

§ 112. Sanitaarkaitseringkonnad ja -tsoonid

Elanike joogivee-, olme-, ravi-, kuurordi- ja tervistusvajadusteks kasutatava vee kaitseks seatakse sisse sanitaarkaitseringkonnad ja -tsoonid vastavalt NSV Liidu ja Eesti NSV seadusandlusele.

26. p e a t ü k k

VEE KAITSE VEEHULGA LUBAMATU VÄHENDAMISE VASTU

§ 113. Veekaitse-metsavööndid

Jõgede, järvede, veehoidlate, põhjavee ja muude veeobjektide soodsa veerežiimi hoidmiseks, pinnase vee-erosiooni, veekogude mudastumise ning veeloomade elutingimuste halvenemise vältimiseks, äravoolu kõikumise vähendamiseks jms. seatakse sisse veekaitse-metsavööndid, samuti rakendatakse metsamelioratsiooni, erosioonivastaseid, hüdrotehnilisi ja muid abinõusid NSV Liidu ja Eesti NSV seadusandlusega ettenähtud korras.

§ 114. Vee- ja maakasutajate huvide arvestamine ettevõtete, rajatiste ja muude vee seisukorda mõjutavate objektide paigutamise ja ehitamise kooskõlastamisel, samuti spetsiaalse veekasutamise lubade andmisel

Ettevõtete, rajatiste ja muude vee seisukorda mõjutavate objektide paigutamise ja ehitamise küsimuste kooskõlastamisel, samuti spetsiaalse veekasutamise lubade andmisel on vee kasutamise reguleerimise ja vee kaitse organid kohustatud juhinduma vee kompleksse kasutamise ja kaitse skeemidest ning veemajandusbilanssidest, mis arvestavad vee- ja maakasutajate huve.

§ 115. Abinõud põhjavee kaitseks veehulga lubamatu vähendamise vastu

(1) Kui puurimis- ja muudel mäetöödel, mis on seotud gaasi, nafta, söe ja teiste maavarade otsimise ja uurimisega ning nende leiukohtade ekspluateerimisega, on avastatud põhjaveehorisonte, peavad mäetöid tegevad organisatsioonid viibimata teatama sellest vee kasutamise reguleerimise ja vee kaitse organitele ning kindlaksmääratud korras rakendama abinõusid põhjavee kaitseks.

(2) Ülevoolavad puurkaevud tuleb varustada reguleerivate seadeldistega, konserveerida või likvideerida NSV Liidu ja Eesti NSV seadusandlusega kehtestatavas korras.

27. peatükk

VEE KAHJULIKU TOIME VÄLTIMINE JA LIKVIDEERIMINE

§ 116. Ettevõtete, organisatsioonide ja asutuste kohustused vee kahjuliku toime vältimisel ja likvideerimisel

Ettevõtted, organisatsioonid ja asutused on kohustatud rakendama kooskõlastatult vee kasutamise reguleerimise ja vee kaitse organitega, kohalike tööraha saadikute nõukogude täitevkomiteedega ja muude asjasthuvitatud riiklike organitega või selleks volitatud riiklike organite ettekirjutusel abinõusid, mis väldivad ja likvideerivad vee kahjuliku toime:

- 1) täieliku või osalise üleujutuse;
- 2) kallaste, kaitsetammide ja muude rajatiste purunemise;
- 3) maa soostumise ja sooldumise;
- 4) pinnase erosiooni, jäärakute, maalihete ja rusuvoolude tekke ning muud kahjulikud nähtused.

§ 117. Pakiliste abinõude rakendamine vee kahjulikust toimest tingitud loodusõnnetuste vältimiseks ja likvideerimiseks

(1) Pakiliste abinõude rakendamist vee kahjulikust toimest tingitud loodusõnnetuste vältimiseks ja likvideerimiseks reguleeritakse NSV Liidu ja Eesti NSV seadusandlusega.

(2) Vee kahjulikust toimest tingitud loodusõnnetuste vältimise ja likvideerimise tööde operatiivseks juhtimiseks luuakse Eesti NSV Ministrite Nõukogu ja kohalike tööraha saadikute nõukogude täitevkomiteede poolt tulvavee- ja muud komisjonid, kelle koosseisu määratakse vee kasutamise reguleerimise ja vee kaitse organite, samuti vastavate ettevõtete, organisatsioonide ja asutuste esindajad.

§ 118. Vee kahjuliku toime vältimise ja likvideerimise abinõude planeerimine

Vee kahjuliku toime vältimise ja likvideerimise abinõud nähakse ette rahvamajanduse arendamise riiklikes plaanides.

**VEEKASUTAMISE RIIKLIK ARVESTUS
JA PLANEERIMINE**

§ 119. Vee ja selle kasutamise riikliku arvestuse ülesanded

Vee ja selle kasutamise riikliku arvestuse ülesanne on kindlaks määrata veeressursid ja vee kvaliteet ning andmed vee kasutamise kohta elanike ja rahvamajanduse vajadusteks.

§ 120. Veekasutamise planeerimine

(1) Veekasutamise planeerimine peab tagama vee teaduslikult põhjendatud jaotamise veekasutajate vahel selliselt, et esmajärjekorras oleksid rahuldatud elanike joogiveetarvidus ja olmevajadused, tagama vee kaitse ja vee kahjuliku toime vältimise.

(2) Veekasutamise planeerimisel arvestatakse riikliku veekatastri andmeid, veemajandusbilansse ning vee kompleksse kasutamise ja kaitsmise skeeme.

§ 121. Riiklik veekataster

Riiklik veekataster sisaldab vee kvantitatiivse ja kvalitatiivse arvestuse, veekasutuse registreerimise ja ka veetarbimise andmeid.

§ 122. Veemajandusbilansid

Kooskõlas «NSV Liidu ja liiduvabariikide veeseadusandluse alustega» koostatakse veemajandusbilansid, mis hindavad vee olemasolu ja kasutamise määra vesikondade, majanduspiirkondade ja liiduvabariikide järgi ning kogu NSV Liidu ulatuses.

§ 123. Vee kompleksse kasutamise ja kaitsmise skeemid

Vee kompleksse kasutamise ja kaitsmise üld- ja vesikonna (territoriaalsed) skeemid määravad kindlaks põhilised veemajanduslikud ja muud abinõud, mis tuleb ellu viia elanike ja rahvamajanduse perspektiivse veevajaduse rahuldamiseks, samuti vee kaitseks ja selle kahjuliku toime vältimiseks.

§ 124. Vee ja selle kasutamise riikliku arvestuse, riikliku veekatastri pidamise, veemajandusbilansside koostamise ning vee kompleksse kasutamise ja kaitsmise skeemide väljatöötamise kord

(1) Vee ja selle kasutamise riiklik arvestus, riikliku veekatastri pidamine, veemajandusbilansside koostamine ning vee kompleksse kasutamise ja kaitsmise skeemide väljatöötamine toimub riigi kulul ja kogu NSV Liidule ühtsete süsteemide järgi.

(2) Vee ja selle kasutamise riikliku arvestuse, riikliku veekatastri pidamise, veemajandusbilansside koostamise ning vee kompleksse kasutamise ja kaitsmise skeemide väljatöötamise ja kinnitamise korra määrab vastavalt «NSV Liidu ja liiduvabariikide veeseadusandluse alustele» NSV Liidu Ministrite Nõukogu.

VASTUTUS VEESADUSANDLUSE RIKKUMISE EEST

§ 125. Vastutus veeseadusandluse rikkumise eest

(1) Veekasutamiseõiguse edasiloovutamine ning muud tehingud, mis otseselt või varjatud kujul rikuvad riiklikku omandiõigust veele, on kehtetud.

(2) Isikud, kes on süüdi käesoleva paragrahvi lg. 1 märgitud tehingute sooritamises, samuti:

1) veeobjektide omavolilises hõivamises või omavolilises veekasutamises;

2) veekasutamiskaava rikkumises veevõtmises;

3) vee saastamises ja risustamises;

4) ettevõtete, kommunaal- ja muude objektide käikulaskmises ilma vee saastamist ja risustamist või vee kahjulikku toimet vältivate rajatiste ja seadeldisteta;

5) vee ebamajanduslikus kasutamises (nii veeobjektidest võetud kui ka neist ärajuhitud vee osas);

6) valgalade veekaitsereežiimi rikkumises, mis kutsub esile nende alade saastumise, pinnase vee-erosiooni ja muud kahjulikud nähtused;

7) omavolilises hüdrotehniliste tööde tegemises;

8) veemajanduslike rajatiste ja seadeldiste rikkumises;

9) veemajanduslike rajatiste ja seadeldiste kasutamise eeskirjade rikkumises,

kannavad kriminaal- või administratiivvastutust vastavalt NSV Liidu ja Eesti NSV seadusandlusele.

(3) Eesti NSV seadusandlusega võidakse kehtestada vastutus ka veeseadusandluse muu rikkumise eest.

§ 126. Omavoliliselt hõivatud veeobjektide tagastamine

Omavoliliselt hõivatud veeobjektid tagastatakse nende kuuluvuse järgi ilma ebaseadusliku kasutamise ajal tehtud kulutusi hüvitamata.

§ 127. Veeseadusandluse rikkumise läbi tekitatud kahju hüvitamine

Ettevõtted, organisatsioonid, asutused ja kodanikud on kohustatud veeseadusandluse rikkumise läbi tekitatud kahju hüvitama NSV Liidu ja Eesti NSV seadusandlusega kehtestatavas ulatuses ja korras.

§ 128. Kahju tekitamises süüdi olevate ametiisikute ja teiste töötajate materiaalne vastutus

Ametiisikud ja teised töötajad, kelle süü läbi ettevõtted, organisatsioonid või asutused on kandnud kahju hüvitamisega seotud kulusid, kannavad ettenähtud korras materiaalselt vastutust.

123. Vastava veedokumentide riikmääruse eest
...
(2) Isikud, kes on siinhi käsitamata asjatundjate määrustepunkte
...
(3) Vee õhmojanduslikus kasutamises või veepõhjaliste jõude kujul
...
(4) Vastava veedokumentide riikmääruse eest
...
(5) Vastava veedokumentide riikmääruse eest
...
(6) Vastava veedokumentide riikmääruse eest
...
(7) Vastava veedokumentide riikmääruse eest
...
(8) Vastava veedokumentide riikmääruse eest
...
(9) Vastava veedokumentide riikmääruse eest
...
(10) Vastava veedokumentide riikmääruse eest
...
(11) Vastava veedokumentide riikmääruse eest
...
(12) Vastava veedokumentide riikmääruse eest
...
(13) Vastava veedokumentide riikmääruse eest
...
(14) Vastava veedokumentide riikmääruse eest
...
(15) Vastava veedokumentide riikmääruse eest
...
(16) Vastava veedokumentide riikmääruse eest
...
(17) Vastava veedokumentide riikmääruse eest
...
(18) Vastava veedokumentide riikmääruse eest
...
(19) Vastava veedokumentide riikmääruse eest
...
(20) Vastava veedokumentide riikmääruse eest
...

Koostööeksemplar

Raamatupala
72.1612a

INDEKS 78280

Väljaandja: Eesti NSV Ministrite Nõukogu Asjadevalitsus.
Trükipoognaid 2,0. Arvestuspoognaid 2,4. Tellimuse nr. 1275.
ENSV MN Asjadevalitsuse Trükikoda, Tallinn.

EESTI
RAHVUSRAAMATUKOOL
AR

2725-

43873